

Werk maken

van eigen bodem

Uitvoering en Beleidsregels bodemsanering

Deel 2

Werk maken **van eigen bodem** Uitvoering en Beleidsregels bodemsanering

Deel 2

Gedeputeerde staten van Drenthe
Augustus 2008

Colofon

Dit is een uitgave van de provincie Drenthe

Inhoud

1	Inleiding	5
1.1	Leeswijzer	5
2	Historisch en verkennend bodemonderzoek	7
2.1	Aanleiding en doel	7
2.2	Opzet onderzoek	7
2.3	Beoordeling en vervolgaanpak	9
3	Nader onderzoek	11
3.1	Aanleiding en doel	11
3.2	Opzet en uitvoering nader onderzoek	11
3.3	Gevalsafbakening	12
3.4	Ernst	13
3.5	Spoed	14
3.6	Besluitvorming en voorwaarden	17
4	Saneren van recente bodemverontreiniging	22
5	Saneringsdoelstelling en specifieke situaties	27
5.1	Saneringsdoelstelling	27
5.2	Specifieke situaties	31
6	Saneringsonderzoek en saneringsplan	35
6.1	Aanleiding en doel	35
6.2	Opzet saneringsonderzoek en saneringsplan	35
6.3	Verschillende soorten saneringsplannen	36
6.4	Financiële zekerheidsstelling bij saneringen	38
6.5	Besluitvorming instemming saneringsplan	39
7	Uitvoering sanering, zorg, evaluatie en nazorg	41
7.1	Uitvoeringsaspecten	41
7.2	Zorg tijdens saneren	43
7.3	Wijzigingen voor en tijdens de sanering	43
7.4	Evaluatie	46
7.5	Zorg na saneren (nazorg)	46
7.6	Overdracht van de nazorg	48
8	Kostenverhaal/bevelbeleid	50
9	Bedrijvenregeling, cofinanciering en draagkrachtregeling	54
10	Stimulering bodemsanering particulieren	57

11	Afstemming met andere beleidsterreinen	59
11.1	Afstemming met het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit	59
11.2	Bodemverontreiniging en de Woningwet	60
11.3	Wbb in relatie tot de Wm	60
11.4	Wbb in relatie met de WRO	62
11.5	Onttrekkingen en bodemverontreiniging	62
11.6	Bodemverontreiniging en archeologie	63
12	Procedure	65
13	Toezicht en handhaving	67
14	Programmering/overdracht taken	70
14.1	Meerjarenprogramma Wbb	70
14.2	Meerjarenprogramma ISV	70
14.3	Toekomst Meerjarenprogramma ILG	71
14.4	Decentralisatie	71
	Bijlagen	73
1	Overzichtstabel beleidsregels	74
2	Begrippenlijst	77
3	Monitoring en eindcontrole grondwatersanering	81
4	Zorg	84
5	Beslismodel	85
6	Bevelsbeleid	91
7	Stappenplan bestuurlijke- en strafrechtelijke handhaving	93

1 Inleiding

In deel 1 van de bodemnota “Werk maken van eigen bodem” is de rol van de bodem in het dagelijkse leven beschreven. Daarbij is het beleid voor bodemsanering, bodem- en grondwaterbescherming voor de komende jaren neergezet. Ook zijn de activiteiten weergegeven die moeten leiden tot een duurzaam bodembeleid.

Voor u ligt deel 2 van de bodemnota “Werk maken van eigen bodem”. In dit deel beschrijven wij hoe de provincie Drenthe handelt bij het uitvoeren van haar bodemsaneringstaak. Dit geldt voor zowel het stedelijk als het landelijke gebied, met uitzondering van het grondgebied van de gemeente Emmen. Sinds 2003 is Emmen zelf bevoegd gezag in het kader van de Wet bodembescherming (Wbb) en voert de bodemsaneringstaak zelf uit. Deel 2 bevat ook beleidsregels die gelden als toetsingskader voor het afgeven van beschikkingen Wbb (Saneringsparagraaf). De Wbb biedt ruimte voor eigen beleidsinterpretatie. Wij maken hier gebruik van, gelet op de specifieke Drentse situatie (onder meer kwetsbare zandbodem). Met deze beleidsregels zijn wij in staat om in de praktijk bij de uitvoering van bodemsanering en onze rol daarin eenduidig, transparant en consistent te zijn. Deze beleidsregels zijn een nadere invulling van de artikelen uit de Wbb. Door de beleidsregels specifiek op te nemen in de Bodemnota is de motiveringsplicht bij het nemen van beschikkingen vereenvoudigd en transparanter.

Ondanks de sterke veranderingen in het bodembeleid blijft er een aantal constanten. Zo staat het geval van verontreiniging centraal. Bodemonderzoek, meestal uitgevoerd in verschillende fasen, heeft tot doel het geval van bodemverontreiniging geheel in beeld te brengen en vervolgens te bepalen of de situatie leidt tot risico's. De mate waarin zich risico's voordoen bepaalt of er met spoed moet worden gesaneerd of dat er meer tijd voor kan worden genomen. Uiteindelijk zullen de gevallen van ernstige bodemverontreiniging allemaal aangepakt gaan worden. Om ervoor te zorgen dat de saneringsactiviteiten leiden tot het gewenste resultaat, worden saneringsplannen opgesteld en aan ons voorgelegd ter instemming.

1.1 Leeswijzer

Het doel van deel 2 is het geven van een praktische handleiding voor de uitvoering van bodemtaken. Deze nota is opgesteld op volgorde van in de praktijk voorkomende stappen die een rol spelen bij bodemverontreiniging. Per stap wordt het landelijke beleid beschreven en vervolgens het Drentse beleid toegelicht. In bijlage 1 is een overzicht van de beleidsregels opgenomen met een verwijzing naar de desbetreffende paragraaf in deze nota.

De landelijke ontwikkelingen, waaronder de gewijzigde Wbb en het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit (inclusief het Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer, ook wel Kwalibo genoemd) zijn verwerkt in dit notadeel.

Daar waar naar circulaire wordt verwezen dient altijd de meest recente circulaire worden toegepast of de daarvoor in plaats tredende regelgeving.

Inwerkingtreding

De Beleidsregels bodemsanering, opgenomen in deze nota, treden in werking de dag na bekendmaking in het Provinciaal blad.

Overgangssituatie

Op aanvragen die binnen komen voor inwerkingtreding van deze beleidsregels en wordt besloten na inwerkingtreding van deze beleidsregels, zijn deze beleidsregels niet van toepassing.

2 Historisch en verkennend bodemonderzoek

2.1 Aanleiding en doel

Een onderzoek naar bodemverontreiniging begint bij het uitvoeren van historisch en verkennend/oriënterend bodemonderzoek. De aanleiding voor het uitvoeren van dit bodemonderzoek kan divers zijn:

- de BSB-operatie (Wbb, Besluit verplicht bodemonderzoek);
- voorafgaand aan vergunningverlening (nulsituatieonderzoek -Wm of kwalitatief bodemonderzoek Inrichtingen- en vergunningenbesluit Wm);
- combi-onderzoek (protocol Bodemonderzoek milieuvergunning en BSB);
- aanleg of verwijdering van ondergrondse tanks (BOOT);
- de aanvraag van een bouwvergunning (Woningwet);
- het opstellen of wijzigen van een bestemmingsplan (WRO);
- aan- en verkoop van grond (privaatrecht);
- het verplaatsen van grond (Wbb, Besluit bodemkwaliteit);
- meldingen derden (klachten stank)
- afspraken/convenanten, zoals Bedrijvenregeling;
- in beeld brengen van de werkvoorraad (NMP 3).

De doelstelling is echter altijd dezelfde: het aantonen van de aan- of afwezigheid van mogelijke bodemverontreiniging op de locatie. In dit hoofdstuk wordt beschreven waar historisch en verkennend/oriënterend bodemonderzoek aan moet voldoen en hoe wij daarmee omgaan.

2.2 Opzet onderzoek

Landelijk beleid

Normbladen

Voor het uitvoeren van bodemonderzoek zijn landelijk diverse NEN-normen en protocollen ontwikkeld:

- NVN 5725 (Bodem - Leidraad bij het uitvoeren van vooronderzoek bij verkennend, oriënterend en nader onderzoek, 1999);
- NEN 5740 (Bodem - Onderzoeksstrategie bij verkennend onderzoek - Onderzoek naar de milieuhygiënische kwaliteit van bodem en grond, 1999);
- NEN 5707 (Bodem - Inspectie, monsterneming en analyse van asbest in de bodem, 2003) voor asbest;
- NEN 5897 (Bodem - Monsterneming en analyse van asbest in onbewerkt bouw- en sloopafval en recyclinggranulaat);
- NVN 5720 (Waterbodem - Onderzoeksstrategie bij verkennend onderzoek).

Historisch onderzoek

Elk onderzoek begint met een “duik” in de geschiedenis om te weten hoe, waardoor en in welke periode de bodemverontreiniging, met bijzondere aandacht voor de saneringsbepalende stoffen, is ontstaan. Dit historisch onderzoek dient er ook voor om de bodembedreigende activiteiten (bedrijfsactiviteiten, calamiteiten) op een perceel inzichtelijk te maken en hierop een onder-

zoeksprogramma in te stellen. Mocht dan een bodemverontreiniging aangetroffen worden, dan dienen de onderzoeksgegevens naast het historisch onderzoek gelegd te worden om te kijken hoe en in welke periode de aangetroffen bodemverontreiniging veroorzaakt is. Hiervoor is de Richtlijn voor het uitvoeren van vooronderzoek bij verkennend, oriënterend en nader onderzoek (NVN 5725) opgesteld. Deze richtlijn dient gehanteerd te worden.

Kwalibo (Besluit bodemkwaliteit en Regeling Bodemkwaliteit)

Deze regelgeving moet de kwaliteit van de werkzaamheden van het bodembeheer verbeteren. Werkzaamheden, zoals bodemonderzoek, bodemsanering en laboratoriumanalyses, moeten voldoen aan kwaliteitseisen. Bedrijven en overheidsinstanties (de zogenaamde bodemintermediairs) die werkzaamheden willen uitvoeren, mogen alleen werkzaamheden verrichten als zij daarvoor door de Ministeries van VROM en VW zijn erkend. Voor nadere informatie over de Kwalibo-regelgeving, inclusief de erkenningen, wordt verwezen naar Bodem+ (www.senternovem.nl). In de rapportages van de bodemonderzoeken moeten de uitvoerders aantoonbaar maken dat de werkzaamheden door gecertificeerde en erkende intermediairs zijn uitgevoerd. Als aan deze eisen niet wordt voldaan, kan het bevoegd gezag de aanvraag/melding niet in behandeling nemen en doorgeven aan het meldpunt hiervoor. Als het aanvragen betreft om een besluit in het kader van de Wm en/of Wbb (zie artikel 14 van het Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer Kwalibo), dan mag het bevoegd gezag de aanvraag of melding niet in behandeling nemen.

Normdocumenten (zoals de Beoordelingsrichtlijn) zijn te downloaden op de website van het SIKB (www.sikb.nl).

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Historisch onderzoek

Uit de praktijk blijkt dat het vooronderzoek onvoldoende wordt uitgevoerd. Daarom moet uit de rapportage van het vooronderzoek blijken welke bronnen daadwerkelijk zijn geraadpleegd, ook wanneer een bron geen informatie oplevert.

Bij het historisch onderzoek moet ook worden bekeken of de locatie potentieel asbestverdacht is. Wanneer dit het geval is, dient bij het uitvoeren van bodemonderzoek ook asbestonderzoek verricht te worden. Hierbij zijn de NEN 5707 en 5897 het uitgangspunt. De volgende situaties worden door ons als potentieel asbestverdacht beschouwd:

- aanwezigheid van oude (voor 1993 aangebrachte) verhardingslagen op/in de bodem, bestaande uit puin- of menggranulaat of ophogingen/dempingen met bouw- en sloopafval;
- zichtbare aanwezigheid van asbestresten in de bodem;
- aanwezigheid voormalige stortplaats;
- voormalig glastuinbouwgebied met oude verhardingen en afval van kassen;
- asbestverdachte bedrijven, zoals scheepswerven, gasfabrieken, metaalgiete-rijen, lasbedrijven, defensierreinen, garagebedrijven;
- sterk puinhoudende grond in een oud stedelijk gebied;
- asbesthoudende beschoeiingen langs watergangen;
- asbestproducerende of verwerkende industrie (UBI-code 2665).

Relatie tussen verharding (van erven en wegen) en bodem

Verhardingen die op de bodem zijn aangebracht, maken geen deel uit van de bodem en vallen dus niet onder de Wbb. De verharding moet als zodanig herkenbaar zijn en te scheiden zijn

van de bodem. Bij verwijdering van dit materiaal zijn de regels van het Besluit en regeling bodemkwaliteit (voor hergebruik als grond of bouwstof) of de regels van de Wm (bij definitieve verwijdering als afvalstof) van toepassing. Bij de fundering onder een verharding is door vermenging met de bodem geen eenduidige scheiding meer waarneembaar. Ook kunnen puinlagen voorkomen in de diepere ondergrond. Uitgangspunt is dat wij puin en slakken niet als bodem zien in de zin van de Wbb als minder dan 50 volumeprocent van het materiaal uit bodemdeeltjes (< 2 mm) bestaat. Wanneer er echter sprake is van verontreiniging op of in de verharding die zich kan verspreiden naar onderliggende bodem geldt artikel 13 (zorgplicht) van de Wbb.

2.3 Beoordeling en vervolgaanpak

Landelijk beleid

Toetsing bodemverontreiniging

De gehalten die zijn gemeten in de bodemmonsters worden getoetst aan de streef- en interventiewaarden (Circulaire streef- en interventiewaarden, 2000) ¹.

Gehalten onder de streefwaarden (S) betekenen dat er sprake is van een duurzame bodemkwaliteit. Gehalten boven de interventiewaarden (I) betekenen dat de functionele eigenschappen die de bodem heeft voor mens, dier en plant ernstig zijn verminderd of dreigen te worden verminderd. Er is dan sprake van een ernstige (bodem)verontreiniging.

In de praktijk worden de tussenwaarden ook gebruikt. Deze zijn niet vastgelegd in de genoemde circulaire. Deze tussenwaarden gelden als toetsingswaarden voor nader onderzoek en worden getalsmatig ingevuld door $(S+I)/2$.

Als er sprake is van verontreiniging maar de tussenwaarde wordt niet overschreden, is vervolgonderzoek niet nodig. Als in een of meer monsters de aangetroffen gehalten de tussenwaarden of de interventiewaarden overschrijden is een nader bodemonderzoek noodzakelijk om vast te kunnen stellen of er daadwerkelijk sprake is van een geval van (ernstige) bodemverontreiniging in de zin van de Wbb. Het nader bodemonderzoek moet meer inzicht geven in de aard en de omvang van de verontreiniging en de mogelijke risico's daarvan.

Melding volgens artikel 41 Wbb

Vroeg of laat zal een gemeente op de hoogte worden gesteld van de uitkomsten van een verkennend bodemonderzoek. Als gehalten zijn aangetroffen die de tussenwaarde overschrijden, is de gemeente wettelijk verplicht het bevoegd gezag Wbb daarvan op de hoogte te stellen (artikel 41 Wbb). Deze zal zich dan een oordeel moeten vormen over de vervolgaanpak.

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

¹ De Circulaire streef- en interventiewaarden 2000 vervalt bij in werktreding Circulaire bodem-sanering 2008.

Melding volgens artikel 41 Wbb

Voor de opgaven artikel 41 hebben wij een formulier ontwikkeld (Melding bodemverontreiniging, www.drenthe.nl). Van deze opgaven bepalen wij of (vervolg)onderzoek noodzakelijk is en/of gaan wij over tot het bepalen van de ernst van het geval van bodemverontreiniging (zie hoofdstuk 3).

Ouderdom onderzoek

Als uitgangspunt geldt dat het onderzoek niet ouder mag zijn dan 5 jaar. Wij kunnen dit verlengen, bijvoorbeeld wanneer er sprake is van:

- een immobiele verontreiniging en onderbouwd is dat er in de tussenliggende periode geen verontreiniging is toegevoegd;
- een mobiele verontreiniging, waarbij uit de onderzoeksrapporten een stabiel beeld van de verontreiniging naar voren is gekomen.

Wij kunnen de periode ook verkorten wanneer het een zeer mobiele verontreiniging betreft of er activiteiten (zoals een naburige onttrekking) hebben plaatsgevonden waardoor de gegevens niet actueel meer zijn.

3 Nader onderzoek

3.1 Aanleiding en doel

Een nader onderzoek heeft meerdere doelen, zoals:

- het definiëren van het geval of de gevallen van bodemverontreiniging, zodat duidelijk is op welke verontreiniging de beschikking (vaststelling ernst en spoed, artikelen 29 en 37 Wbb) of de beschikkingen (artikelen 29 en 37 én artikel 28 Wbb) betrekking hebben;
- het bepalen of een verontreiniging een geval van ernstige bodemverontreiniging betreft;
- het bepalen van de omvang, oorzaak, veroorzaker en periode van veroorzaking van een geval van bodemverontreiniging;
- in bepaalde situaties wordt deze omvang niet volledig vastgesteld (geen afperking), zoals bij een deelsanering;
- het bepalen of de verontreiniging met spoed gesaneerd moet worden.

In dit hoofdstuk wordt op deze aspecten ingegaan, waarbij specifiek aandacht wordt gegeven aan voormalige stortplaatsen. Ook wordt ingegaan op mogelijke beheersmaatregelen en tijdelijke beveiligingsmaatregelen die in bepaalde situaties noodzakelijk zijn en kunnen worden voorgeschreven in een beschikking ‘vaststelling ernst en spoed’.

3.2 Opzet en uitvoering nader onderzoek

Landelijk beleid

Protocollen en richtlijnen

De vereisten en opzet van een nader onderzoek zijn vastgelegd in:

- Protocol voor het nader onderzoek deel 1 naar de aard en concentratie van verontreinigende stoffen en de omvang van bodemverontreiniging, 1994;
- Richtlijn nader onderzoek deel 1 voor specifieke categorieën van gevallen van bodemverontreiniging, 1995.
- Richtlijn nader onderzoek voor waterbodems, 2002

Deze richtlijnen en protocollen dienen gehanteerd te worden.

Kwalibo (Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer)

Werkzaamheden zoals bodemonderzoek, bodemsanering en laboratoriumanalyses moeten voldoen aan kwaliteitseisen. Zie verder paragraaf 2.2.

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Protocollen en richtlijnen

Afwijken van richtlijnen en protocollen kunnen toelaatbaar zijn en dienen te worden aangeduid en gemotiveerd in het rapport zelf.

Nader onderzoek

In het formulier voor het aanvragen van de beschikking ernst, spoed en instemming met een saneringsplan (www.drenthe.nl) hebben wij de eisen opgenomen waaraan een nader onderzoek minimaal moet voldoen.

Voor het nader onderzoek geldt verder dat de historie goed dient te zijn omschreven, inclusief aanduiding van de oorzaak, de relatie met de aangetoonde verontreiniging, de veroorzaker en de periode van veroorzaking. De vermelding van de periode van veroorzaking is van belang voor onder meer de vraag of er sprake is van een historische bodemverontreiniging of recente verontreiniging (zie hoofdstuk 4).

Als uit het verkennend/oriënterend onderzoek het vermoeden bestaat dat het om een geval van ernstige bodemverontreiniging gaat, benaderen wij de eigenaar over de vervolgaanpak. Wij maken onderscheid in de benadering van particulieren en bedrijfsmatige eigenaren.

Bedrijfsmatige eigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor de vervolgaanpak, meestal het uitvoeren van een nader onderzoek. Mogelijk wordt aan de uitvoering van het nader onderzoek een termijn gekoppeld. Bij vermoedelijke gevallen van ernstige bodemverontreiniging waarvoor spoedig saneren noodzakelijk is, koppelen wij aan de uitvoering van het nader onderzoek een termijn. De eigenaar wordt gevraagd en zo nodig verplicht dit nader onderzoek te doen.

Ook particuliere eigenaren zijn zelf in principe verantwoordelijk voor de vervolgaanpak. Wij zijn terughoudend met het verplichten tot nader onderzoek bij particulieren (zie hoofdstuk 8). Dit betekent dat als bij een particulier een nader onderzoek nodig is wij dit kunnen verrichten.

3.3 Gevalsafbakening

Landelijk beleid

Gevalsdefinitie

De Wbb definieert een geval van bodemverontreiniging als een (dreigende) bodemverontreiniging die betrekking heeft op grondgebieden die vanwege die verontreiniging, de oorzaak of de gevolgen daarvan in technische, organisatorische en ruimtelijke zin met elkaar samenhangen.

Om te kunnen spreken van een geval van bodemverontreiniging moet aan alle 3 de criteria zijn voldaan. Bovendien moet de verontreiniging zijn veroorzaakt door menselijk handelen. De 3 criteria die bepalen of er sprake is van een geval van bodemverontreiniging kunnen als volgt worden samengevat:

- Technische samenhang:
Een technische samenhang is aanwezig als de verontreiniging het gevolg is van een bepaald productieproces, installatie of mechanisme.
- Organisatorische samenhang:
Een organisatorische samenhang is aanwezig als de verontreinigingen een gevolg zijn van een en dezelfde organisatorische eenheid/veroorzaker.
- Ruimtelijke samenhang:
Een ruimtelijke samenhang is aanwezig als de verontreinigingen in aan elkaar grenzende of in elkaars nabijheid gelegen grondgebieden voorkomen of in het verspreidingsgebied van de verontreiniging liggen. Een vaste afstand is echter niet te geven.

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Gevalsdefinitie voor diffuse verontreiniging

De gevalsdefinitie hebben wij een Drentse invulling gegeven voor diffuse verontreiniging. In de Wbb worden diffuse verontreinigingen aangemerkt als bodemverontreiniging als zij het gevolg zijn van menselijk handelen, ook al hebben deze handelingen lang geleden plaatsgevonden. Een dergelijke verontreiniging zien wij als een geval van bodemverontreiniging als deze kan worden toegerekend aan een duidelijke technische handeling (vanuit een productieproces of ontwikkelingsactiviteit). Zo zal bij ophooglagen, bemesting van percelen en/of uitstoot via een fabrieksschoorsteen eerder sprake zijn van een geval van bodemverontreiniging, terwijl bij atmosferische depositie en bij verontreinigde wegbermen door autoverkeer niet kan worden gesproken van een geval.

Bij historische activiteiten in binnensteden (een verzameling puntbronnen, die niet meer te onderscheiden zijn van elkaar) is de verontreiniging als totaal geen geval, maar kunnen plaatselijk wellicht wel puntbronnen en daarmee gevallen worden benoemd.

Wanneer wordt vastgesteld dat er geen sprake is van een geval, dan is de saneringsparagraaf van de Wbb niet van toepassing.

Voormalige stortplaatsen

Wij beschouwen voormalige stortplaatsen als een aparte categorie, waarbij altijd sprake is van een potentieel geval van ernstige bodemverontreiniging. De reden is de onbekendheid van het stortmateriaal, waardoor het stort beschouwd kan worden als een “black-box”, die een mogelijke bedreiging vormt voor de om- en onderliggende bodem en het grondwater.

3.4 Ernst

Landelijk beleid

De Circulaire streef- en interventiewaarde bodemsanering en de Circulaire bodemsanering (2006)² bevatten de landelijke richtlijnen voor het vaststellen van de ernst en spoed van een geval van bodemverontreiniging.

Vaststellen ernst

Van een geval van ernstige verontreiniging is sprake als voor ten minste 1 stof gemiddeld de interventiewaarde in een bodemvolume van meer dan 25 m³ vaste bodem en/of 100 m³ grondwater wordt overschreden. Dit wordt vastgesteld door toetsing van de gemeten gehalten uit het nader onderzoek aan de interventiewaarden uit de Circulaire streef- en interventiewaarden (2000)

Asbest

Voor asbest geldt een uitzondering op het volumecriterium zoals hiervoor aangegeven. In de Circulaire bodemsanering is aangegeven dat er sprake is van een ernstige verontreiniging met asbest als de concentratie (gewogen gemiddelde) binnen een ruimtelijke eenheid hoger is dan de interventiewaarde voor asbest (te bepalen volgens het protocol NEN 5707/5897 of NTA 5727).

² De Circulaire streef- en interventiewaarden 2000 vervalt bij in werktreding Circulaire bodem-sanering 2008.

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Vaststellen ernst bij voormalige stortplaatsen

Gedetailleerd onderzoek naar de kwaliteit en/of samenstelling van het stortlichaam is in dit kader niet noodzakelijk, omdat een voormalige stortplaats als een black-box wordt beschouwd. Het feit dat sprake is van een black-box betekent echter ook dat als bij indicatief onderzoek geen interventiewaarde wordt overschreden, er niet geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een niet ernstige bodemverontreiniging. Dat kan alleen als een onderzoek is uitgevoerd met ten minste een kwaliteit die vergelijkbaar is met het protocol NO.

Bij verontreiniging in het grondwater dient deze (zoals ook andere grondwaterverontreinigingen) in kaart te worden gebracht. Onderzoek naar de inhoud van het stortlichaam wordt wel relevant geacht voor het bepalen van de saneringsoplossing.

3.5 Spoed

Landelijk beleid

Wanneer is vastgesteld dat er sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging, moet er worden nagegaan of de verontreiniging dusdanige risico's met zich meebrengt dat spoedige sanering noodzakelijk is (artikel 37 Wbb). De wet maakt onderscheid in risico's voor mens en ecologie en risico van verspreiding van de verontreiniging.

De Circulaire bodemsanering geeft richtlijnen voor het vaststellen van de risico's voor de mens, het ecosysteem en de verspreiding van de verontreiniging. Het saneringscriterium is het onaanvaardbaar zijn van die risico's.

Risico's voor de mens

Er is sprake van onaanvaardbare risico's voor de mens als bij het huidige of voorgenomen gebruik een situatie bestaat waarbij:

- chronische negatieve gezondheidseffecten kunnen optreden;
- acute negatieve gezondheidseffecten kunnen optreden.

Ook wanneer bij het huidige gebruik aantoonbare hinder is voor de mens (onder andere huidirritatie en stank) moet met spoed worden gesaneerd.

Risico's voor ecosysteem

Er is sprake van onaanvaardbare risico's voor het ecosysteem als bij het huidige of voorgenomen gebruik een situatie bestaat waarbij:

- de biodiversiteit kan worden aangetast;
- kringloopfuncties kunnen worden verstoord;
- bio-accumulatie (ophoping van giftige stoffen in een organisme) en doorvergiftiging (door eten van een vergiftigd organisme) kunnen plaatsvinden.

Risico's van verspreiding

Onaanvaardbare risico's als gevolg van verspreiding ontstaan wanneer het gebruik van de bodem door mens of ecosysteem wordt bedreigd door verspreiding van verontreiniging in het grondwater. Dit is het geval wanneer kwetsbare objecten als gevolg van die verspreiding binnen het bodemvolume liggen dat wordt ingesloten door de interventiewaardecontour in het grond-

water of binnen enkele jaren komen te liggen en daardoor ontoelaatbare hinder ondervinden (zie bijlage 1 van de Circulaire bodemsanering). Het criterium “enkele jaren” is in de circulaire ingevuld met een zone van 100 m om de interventiewaardecontour heen.

Er is sprake van onaanvaardbare risico's van verspreiding van de verontreiniging in de volgende situaties.

- Het gebruik van de bodem door mens of ecosysteem wordt bedreigd door de verspreiding van verontreiniging in het grondwater, waardoor kwetsbare objecten hinder ondervinden.
- Er is sprake van een onbeheersbare situatie, dat wil zeggen als:
 - er een drijfslaag aanwezig is die door activiteiten en processen in de bodem kan verplaatsen en van waaruit verspreiding van verontreiniging kan plaatsvinden;
 - er een zaklaag aanwezig is die door activiteiten en processen in de bodem kan verplaatsen en van waaruit verspreiding van verontreiniging kan plaatsvinden;
- de verspreiding heeft geleid tot een grote grondwaterverontreiniging én de verspreiding nog steeds plaatsvindt.

Vaststellen risico's

Het vaststellen van de risico's gebeurt als volgt (zie Circulaire bodemsanering, bijlage 1, Saneringscriterium: Vaststelling van het risico voor de mens, voor het ecosysteem of van verspreiding (Sanscrit)).

- Stap 1 bestaat uit het vaststellen van het geval van ernstige bodemverontreiniging.
- Stap 2 bestaat uit een standaard risicobeoordeling met het model Sanscrit (opvolger van SUS).
- Stap 3 bestaat uit een locatiespecifieke risicobeoordeling en kan worden uitgevoerd als uit stap 2 blijkt dat er onaanvaardbare risico's zijn. De initiatiefnemer kan zelf hiervoor kiezen, het bevoegd gezag kan dit verlangen van de initiatiefnemer, als zij dit noodzakelijk acht met het oog op de besluitvorming.

Asbest

Voor het vaststellen van risico's van verontreiniging met asbest worden alleen humane risico's bepaald en hiervoor wordt gebruikt gemaakt van bijlage 2 van de Circulaire bodemsanering.

Tijdstip start sanering

Gevalen die met spoed moeten worden gesaneerd op grond van humane en verspreidingsrisico's, moeten zo snel mogelijk met de sanering starten.

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Aanpassen beschikkingen “ernst en urgentie” in “ernst en spoed”

De eerder verleende beschikkingen (vóór 2006) ernst en urgentie zullen alleen als daar een bijzondere reden voor is worden aangepast. Een (her)beoordeling van spoed kan op verzoek van derden maar ook ambtshalve geschieden.

Risico's voor de mens

Voor de vaststelling van de humane risico's sluiten wij aan bij bijlage 1 van de Circulaire bodemsanering. Bij de vaststelling van de risico's wordt altijd de meest recente versie van het Sanscrit gebruikt.

Een uitgebreide risicobeoordeling (verdergaand dan stap 2) kan achterwege blijven als tegelijkertijd met het vaststellen van de ernst en spoed van het geval van bodemverontreiniging een

verzoek om instemming met een saneringsplan voor het gehele geval van bodemverontreiniging is ingediend en de sanering binnen 6 maanden na afgifte van de beschikking zal worden gestart. Bij humane risico's moet echter altijd stap 3 plaatsvinden, waarbij:

- de Sanscrit-modellering locatiespecifiek moet plaatsvinden. Dit betekent dat alleen de werkelijke aanwezige blootstellingsroutes worden meegenomen in de modelberekening;
- bij uitdampingsrisico's minimaal een luchtmeting (kruipruimte en binnenlucht) moet plaatsvinden die representatief is voor de situatie. Er wordt gesproken van een onaanvaardbare situatie van hinder door stank, wanneer de mediane geurdrempel wordt overschreden.

Risico's voor ecosysteem

De ecologische risico's worden bepaald op grond van het daadwerkelijk gebruik. Als er sprake is van een bronlocatie (perceel waar de bron van verontreiniging zich bevindt) binnen een gebied met kritischer gebruik, dan vindt de toetsing gesplitst plaats. Een voorbeeld is een bedrijfsterrein binnen een Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR)-gebied of binnen de ecologische hoofdstructuur (EHS) of de hierin gelegen Natura-2000 gebieden. De verontreiniging op de bronlocatie wordt aan het daadwerkelijke gebruik, dus industrie, getoetst.

Voor de verontreiniging buiten de bronlocatie vindt toetsing plaats aan het daar aanwezige daadwerkelijk gebruik, dus natuur. Per gebruiksfunctie wordt het ecologische risico van de aanwezige verontreiniging vastgesteld. Het meest kritieke risico is bepalend voor de risicobepaling van het gehele geval. Dit betekent dat alleen de meest gevoelige functie getoetst hoeft te worden.

Risico's van verspreiding

Gezien de specifieke situatie van de ondergrond in Drenthe is een goede beoordeling van de verspreidingsrisico's gewenst. Wij beoordelen daarom de vastgestelde verspreidingsrisico's kritisch en eisen zo nodig aanvullend onderzoek van de initiatiefnemer. Bij verspreidingsrisico's wordt onderscheid gemaakt in aantasting van de functie van kwetsbare objecten en in onbeheersbare situaties (zak- en drijfslagen en ontoelaatbare verspreiding).

Kwetsbare objecten

In Drenthe zijn de volgende kwetsbare objecten benoemd:

- drinkwaterwinningen (25-jaarszone)
- de in het kader van de Kaderrichtlijn water (KRW) gedefinieerde kleine grondwaterlichamen waaruit grondwater wordt onttrokken voor drinkwaterwinning en industriële winningen voor menselijke consumptie;
- iedere bestaande continue grondwateronttrekking is in beginsel een kwetsbaar object, tenzij de verontreiniging het gebruiksdoel niet belemmert (bijvoorbeeld koelwater). De initiatiefnemer dient zich ervan te vergewissen of dergelijke winningen zich in de omgeving van de verontreinigingslocatie voordoen en of het gebruik van het grondwater wordt belemmerd door de verontreiniging.

Onbeheersbare situaties

Voor de bepaling van de verspreidingsrisico's is het in ieder geval vereist dat de initiatiefnemer in aanvulling op stap 2 de jaarlijkse toename aan bodemvolume met grondwater met gehalten boven de interventiewaarde zoals benoemd in de circulaire onder stap 3 berekent.

Tijdstip start sanering

Gevallen die met spoed moeten worden gesaneerd op grond van humane en verspreidingsrisico's, moeten zo snel mogelijk na instemming met het saneringsplan met de sanering starten.

In geval van een onvolledige risicobeoordeling kan met het nader onderzoek worden ingestemd en kan een beschikking ernst en spoed worden genomen als door initiatiefnemer is aangegeven dat de sanering binnen 0,5 jaar na de afgifte van de beschikking wordt gestart.

Humane risico's

Bij gevallen met onaanvaardbare humane risico's geldt dat binnen 1 jaar na de beschikking ernst en spoed met sanering van het spoedeisende deel moet worden begonnen en dat het saneringsplan binnen 0,5 jaar ter instemming bij ons moet zijn ingediend. De initiatiefnemer kan een gemotiveerd verzoek indienen voor afwijking van deze termijn(en). Daarnaast wordt altijd om Tijdelijke beveiligingsmaatregelen (TBM) gevraagd.

Verspreidingsrisico's met kwetsbaar object

Als er sprake is van spoedeisende sanering vanwege het (eventueel binnen enkele jaren) bereiken van een kwetsbaar object, kan start van de sanering op een kortere termijn dan 4 jaar worden geëist.

Andere spoedeisende gevallen

In andere spoedeisende gevallen moet binnen 4 jaar na de beschikking ernst en spoed met sanering van het spoedeisende deel zijn begonnen. Daarbij geldt dat het saneringsplan binnen 3 jaar ter instemming bij ons moet zijn ingediend. Hiermee wordt de richtlijn uit de Circulaire bodemsanering gevolgd.

3.6 Besluitvorming en voorwaarden

Na afronding en melding van het nader onderzoek vindt besluitvorming over ernst en spoed plaats.

Landelijk beleid

Melding nader onderzoek

De beoordeling van een nader onderzoek vindt plaats naar aanleiding van een melding artikel 28 of artikel 29, tweede lid, Wbb bij het bevoegd gezag.

Op grond van de artikelen 29 en 37 Wbb neemt het bevoegd gezag de beschikking ernst en spoed. Hierin wordt vastgesteld of er al dan niet sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging en of het huidige dan wel voorgenomen gebruik of de mogelijke verspreiding van de verontreiniging tot zodanige risico's voor mens, plant of dier leidt dat een spoedige sanering noodzakelijk is. Als er sprake is van risico's (en dus van spoed), wordt ook een tijdstip vastgelegd waarop met de sanering moet worden gestart en een tijdstip wanneer een saneringsplan bij het bevoegd gezag ter instemming moet worden ingediend.

Voorwaarden

In een beschikking ernst en spoed van het geval van bodemverontreiniging kan het bevoegd gezag nadere voorwaarden stellen. Het gaat om de volgende punten:

- tijdelijke beveiligingsmaatregelen bij gevallen waar spoedig saneren noodzakelijk is;
- beheersmaatregelen bij gevallen waar spoedig sanering niet noodzakelijk is;
- gebruiksbeperkingen;
- wijzigingen in het gebruik;
- wijzigingen van omstandigheden.

TBM

TBM worden getroffen tot het moment dat door sanering de onaanvaardbare risico's worden weggenomen (artikelen 37, 38, 43, 45 en 46 van de wet) en worden opgenomen in de beschikking ernst en spoed. TBM kunnen nodig zijn vanwege acute risico's of om een flexibele aanpak van de sanering mogelijk te maken (binnen de gestelde termijnen). Voorbeelden van TBM zijn:

- het plaatsen van een hekwerk en borden;
- het afdammen van sloten;
- het treffen van bijzondere bouwkundige voorzieningen (luchtafzuiging);
- bodemluchtafzuiging;
- monitoring en rapportageverplichting;
- grondwaterbeheersing.

Beheersmaatregelen

Het onderscheid tussen beheersmaatregelen en TBM is dat beheersmaatregelen kunnen worden getroffen bij ernstige gevallen waar spoedig saneren niet noodzakelijk is. TBM kunnen aan de orde zijn bij ernstige gevallen waar spoedig saneren wel noodzakelijk is en niet direct met de sanering wordt gestart. Dit betekent dat in de periode tussen het definitief worden van de beschikking en het starten van de sanering TBM worden gerealiseerd om de onaanvaardbare risico's weg te nemen. TBM worden dan onmiddellijk gerealiseerd.

Het vragen en treffen van beheersmaatregelen moet worden opgenomen in de beschikking ernst en spoed (artikel 37, vierde lid). Het bevoegd gezag kan, in het belang van de bescherming van de bodem, deze beheersmaatregelen eisen. Beheersmaatregelen kunnen ook aan de orde zijn wanneer er na sanering een restverontreiniging achterblijft. Mogelijke beheersmaatregelen zijn:

- monitoring met daaraan gekoppelde rapportageverplichting;
- maatregelen ter voorkoming van verspreiding;
- in stand houden van peilbuizen (voor monitoring).

Gebruiksbeperkingen

Bij ernstige gevallen van bodemverontreiniging kunnen door de verontreiniging gebruiksbeperkingen gelden.

Wijziging in het gebruik/van omstandigheden

Op grond van de Wbb (artikel 37, zesde lid) kan het bevoegd gezag Wbb de risico's (opnieuw) vaststellen bijvoorbeeld naar aanleiding van monitoringsgegevens, een melding in de wijziging in het gebruik of bij wijziging van omstandigheden. Dit kan leiden tot herziening van de beschikking ernst en spoed.

Registratie bij het Kadaster

De beschikkingen ernst en spoed worden op grond van de Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen (WKPB) voor registratie aangeboden aan de Dienst voor het Kadaster en de openbare registers. Deze beschikkingen zijn beperkingenbesluiten volgens de WKPB indien er sprake is van een overschrijding van de interventiewaarde in de grond. Het Kadaster schrijft de publiekrechtelijke beperking in het openbare register. De publiekrechtelijke beperking vervalt als de verontreiniging geheel tot beneden de interventiewaarde is verwijderd en het saneringsresultaat is vastgelegd in een beschikking tot instemming op het evaluatieverslag.

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Melding nader onderzoek

Voor de melding artikel 28 Wbb moet volgens de POV gebruik worden gemaakt van het formulier voor het aanvragen van de beschikking ernst, spoed en instemming met een saneringsplan (www.drenthe.nl). Als uitgangspunt geldt dat een onderzoek niet ouder mag zijn dan 5 jaar (zie paragraaf 2.3).

Blijkt uit een nader onderzoek dat een geval niet ernstig is, dan nemen wij alleen op verzoek een beschikking geval van niet-ernstige bodemverontreiniging.

In hoofdstuk 12 is een toelichting gegeven op de procedurele aspecten bij het nemen van de beschikking.

Bij een melding nader onderzoek moeten de nodige gegevens worden aangeleverd. Zie hiervoor de website van de provincie Drenthe (www.drenthe.nl).

Voorwaarden

TBM

TBM eisen wij vooral bij onaanvaardbare humane risico's. Voorbeelden zijn:

- huidirritatie en stankoverlast ten gevolge van de bodemverontreiniging;
- uitdamping verontreiniging;
- mogelijkheden voor direct contact met de verontreiniging;
- aanwezigheid van respirabele asbestvezels in de contactlaag.

De vereiste TBM moeten direct genomen worden. Ook kunnen TBM worden geëist bij onaanvaardbare verspreidingsrisico's, vooruitlopend op de sanering. Deze zullen dan vaak bestaan uit monitoring en zo nodig tegengaan van de mogelijke verspreiding van verontreinigd grondwater.

Beheersmaatregelen

Monitoring

In situaties waar geen onaanvaardbare risico's zijn voor verspreiding eisen wij alleen monitoring als een nadere verificatie geëist wordt of als wijziging van omstandigheden kan leiden tot andere risico's. De monitoring dient daarbij ter ondersteuning van geohydrologische modelberekeningen. Een voorbeeld waarbij monitoring is gewenst, is de situatie waarbij de verspreiding mede wordt bepaald door menselijke invloeden. De verspreidingsrisico's kunnen onaanvaardbaar worden als deze situatie wijzigt. Een voorbeeld hiervan is een onttrekking op of nabij de verontreinigingslocatie die de verspreiding beperkt. Wanneer deze onttrekking wordt beëindigd, verminderd of per seizoen fluctueert, is de werkelijke verspreiding anders dan is bepaald tijdens het onderzoek. Het gaat niet om eeuwigdurende monitoring, maar om het opbouwen van een meetreeks om berekeningen uit een geohydrologisch model te kunnen toetsen en daarop mogelijke maatregelen te baseren.

De monitoringsfrequentie is afhankelijk van het type verontreiniging, de verspreidingsnelheid en de aanwezigheid van kwetsbare objecten (ook vanuit potentiële humane risico's die als gevolg van verspreiding kunnen optreden). Dit is dus maatwerk.

Maatregelen ter voorkoming van verspreiding

Hierbij moet worden gedacht aan onttrekking binnen het geval van verontreiniging of aan het plaatsen van een geohydrologisch scherm aan de rand van het geval.

Gebruiksbeperkingen

Voor de locatie kunnen door de verontreiniging gebruiksbeperkingen gelden. Per situatie kunnen andere gebruiksbeperkingen gelden die in de beschikking ernst en spoed worden aangegeven. Hierna is een overzicht gegeven van mogelijke gebruiksbeperkingen als gevolg van aanwezige verontreiniging (niet uitputtend):

- in stand houden van verhardingen;
- geen gewasteelt voor consumptie;
- geen begrazing door vee;
- geen bouwwerkzaamheden met grondverzet;
- geen drenking van vee;
- niet betreden terrein;
- geen onttrekking van grondwater.

Wijzigingen in het gebruik

Alle wijzigingen van het gebruik moeten bij ons worden gemeld. Na een melding beoordelen wij of bij het voorgenomen gewijzigde gebruik aanvullende maatregelen nodig zijn.

Vooraf in navolgende situaties dient met aanvullende maatregelen rekening te worden gehouden:

- wijziging van alle landgebruik naar gebruik “natuur”;
- wijziging van “bebouwing”, “verharding”, “industrie” naar “woningbouw”;
- wijziging van “landbouw” naar “woningbouw”.

Wijziging van omstandigheden

Wij hebben geen algemene criteria voor het herzien van de beschikking ernst en spoed bij een melding van wijziging van omstandigheden. Dit is namelijk zeer situatieafhankelijk en locatie-specifiek. Een melding wijziging van omstandigheden aan het bevoegd gezag moet vergezeld gaan van een risicobeoordeling met Sanscrit.

Voorbeelden:

- als uit monitoring (zie beheersmaatregelen) blijkt dat de verspreiding groter is dan aangenomen of dat een bedreigd object sneller wordt bereikt dan verwacht;
- het stopzetten of verminderen van een industriële onttrekking, wat gevolgen kan hebben voor de verspreiding. Het omhoog komen van de grondwaterstand kan ook gevolgen hebben voor mogelijke uitdampingsrisico's. Met Sanscrit zullen dan de risico's opnieuw moeten worden bepaald.

Voormalige stortplaatsen

Als uit het nader onderzoek blijkt dat de aanpak van een stortplaats geen spoed heeft en dit is in een beschikking ernst en spoed vastgelegd, bestaat de mogelijkheid dat volgens artikel 37 Wbb beheersmaatregelen worden gevraagd. Deze beheersmaatregelen kunnen bestaan uit monitoring van de locatie. De beheersmaatregel is bedoeld om te controleren dat blijvend geen sprake is van (verspreidings-) risico's. De monitoringsstrategie die wordt gevraagd is opgenomen in bijlage 3 en sluit aan bij de monitoringsstrategie voor het vaststellen van de stabiele eindsituatie bij saneringen. Als de stabiele (eind)situatie is vastgesteld kan de beheersmaatregel worden beëindigd. Ook wordt in de beschikking ernst en spoed ingegaan op de gebruiksbeperkingen in het geval van een niet-spoedeisende locatie. Deze gebruiksbeperkingen zijn gericht op het voorkomen van veranderingen in het stortlichaam, waardoor processen op gang kunnen komen die uitloging van verontreiniging tot gevolg kunnen hebben. Gedacht moet worden aan het toevoeren van zuurstof (bij boren of graven in de stortplaats), waardoor chemische processen op gang kunnen komen die kunnen leiden tot mobilisatie van verontreinigingen.

Bij herbestemming van een voormalige stortplaats ligt de focus op risico's en risicobeheersing. Herontwikkeling van voormalige stortplaatsen wordt door ons gestimuleerd en ondersteund. Wij hebben voorkeur voor herontwikkeling in het kader van landschapsontwikkeling, natuur- en recreatieve ontwikkeling en herinrichtingsplannen in het landelijk gebied. Voor de herbestemming van voormalige stortplaatsen naar industrie/bedrijfsterrein zien wij goede mogelijkheden. Uiteraard dient de locatie geschikt te zijn voor de beoogde functie.

Wij zijn terughoudend in het gebruik van stortplaatsen voor woningbouw, gezien de milieuhygiënische aspecten en psychosociale factoren.

Wanneer toch tot bebouwing wordt overgegaan, moet er voldoende inzicht in de risico's en de mogelijkheden om deze te beheersen zijn. Woningbouw moet te allen tijde als veilig worden ervaren. Mogelijke maatregelen om risico's te beheersen zijn gebruiksbeperkingen en technische voorzieningen.

Het toepassen van funderingspalen is door de onzekerheid over in het verleden gestort materiaal niet zonder meer toegestaan. Verder dient bij de bouw het creëren van lekstromen waarmee mogelijk verontreinigd grondwater zich in verticale richting kan verspreiden zo veel mogelijk voorkomen worden.

Wordt de funderingswijze niet in het saneringsplan of in het nazorgplan beschreven, dan zullen aan de instemming met het sanerings- of nazorgplan voorschriften worden verbonden in de vorm van (gebruiks)beperkingen voor handelingen op of in de gesaneerde stort.

4 Saneren van recente bodemverontreiniging

In de aanpak van bodemverontreinigingen wordt onderscheid gemaakt tussen historische verontreinigingen (ontstaan vóór 1987) en recent ontstane verontreinigingen (ontstaan ná 1987). De saneringsparagraaf van de Wbb (artikel 28 en volgende) is van toepassing op de historische verontreinigingen. In de hoofdstukken 5 en 6 is het saneren van historische verontreinigingen uitgewerkt.

Landelijk beleid

Zorgplicht

Met de inwerkingtreding van de Wbb in 1987 kent Nederland een algemeen beschermingsniveau en is het veroorzaken van bodemverontreiniging verboden. Dit wordt het zorgplichtbeginsel genoemd.

Het zorgplichtbeginsel verplicht degene die handelingen verricht waardoor de bodem kan worden verontreinigd of aangetast, alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden gevergd om de bodem te saneren en de directe gevolgen te beperken en zo veel mogelijk ongedaan te maken. Het zorgplichtbeginsel is vastgelegd in artikel 13 Wbb en artikel 1.1a Wm.

Voor verontreinigingen die na 1987 zijn ontstaan, kent de Wbb dan ook een strenger saneringsregime. Verontreiniging veroorzaakt na 1987 moet zo spoedig mogelijk worden gesaneerd, ongeacht de aangetroffen gehalten en de risico's van de verontreinigde stoffen. De bepaling van ernst en spoed van het geval van bodemverontreiniging speelt geen rol.

Ongewone en gewone voorvallen

Uit de Wbb (artikelen 13 en 30) blijkt dat er onderscheid is tussen ongewone voorvallen en niet ongewone voorvallen. Een ongewoon voorval wordt als volgt gedefinieerd: “elke gebeurtenis, ongeacht de oorzaak daarvan, die afwijkt van de normale bedrijfsactiviteiten”. Dit zijn bijvoorbeeld storingen in het productieproces en storingen in de voorzieningen van de inrichting, als ongelukken en calamiteiten (zoals kantelen van tankwagens of stuk trekken leiding). Het gaat daarbij bijvoorbeeld niet om (dagelijkse) verontreinigingen bij benzinestations door morsen en ook niet over verontreinigingen in het verleden.

Meldingsplicht

Alle nieuwe verontreinigingen (veroorzaakt na 1987) moeten worden gemeld. Als de verontreiniging het gevolg is van een ongewoon voorval, moeten de maatregelen zo spoedig mogelijk worden genomen. De veroorzaker of degene die bij de handelingen is betrokken maakt onmiddellijk melding van de nieuwe verontreiniging en de voorgenomen maatregelen aan het bevoegd gezag.

Als de verontreiniging zich binnen een inrichting bevindt dient de melding te worden verricht bij het bevoegd gezag Wm van de desbetreffende inrichting. Meestal is dat de gemeente. Voor nieuwe verontreinigingen buiten inrichtingen geldt dat onmiddellijk bij het bevoegd gezag Wbb (de provincie) dient te worden gemeld.

Bevoegdheidsverdeling

Voor nieuwe gevallen buiten inrichtingen geldt sinds 2001 dat zowel de gemeente, de provincie, het Rijk als de waterkwaliteitsbeheerder bevoegd gezag is en daarover afspraken met elkaar moeten maken.

De hoofdregel voor de handhaving binnen inrichtingen is dat het bestuursorgaan dat bevoegd is tot vergunningverlening op grond van de Wm, dan wel het orgaan waar gemeld wordt, tot taak heeft zorg te dragen voor de handhaving (artikel 18.2 Wm).

Dit betekent dat bij verontreiniging:

- het bevoegd gezag Wm optreedt in het kader van de Wm en de Wm-vergunning en doormeldt aan gedeputeerde staten die zo nodig bodemkundige expertise verlenen;
- wanneer handhaving niet slaagt in het kader van de Wm, gedeputeerde staten binnen de inrichting optreedt in het kader van artikel 27 Wbb.

Saneringsdoelstelling

Op grond van artikel 13 Wbb moet binnen redelijke grenzen de verontreiniging worden verwijderd. Als er geen duidelijke veroorzaker meer is aan te wijzen, kan worden terug gevallen op de saneringsparagraaf van de Wbb. Dit betekent dat functiegericht en kosteneffectief gesaneerd mag worden (en dat er dus ook een beschikking ernst en spoed genomen moet worden).

Deels voor en deels na 1987

Een verontreiniging kan deels vóór 1987 en deels na 1987 veroorzaakt zijn. De veroorzaker en/of initiatiefnemer/eigenaar dienen aan te tonen dat er een relevant onderscheid kan worden gemaakt tussen deze periodes. Gaat het om een verontreiniging die deels vóór 1987 en deels na 1987 is ontstaan, dan kan de saneringsparagraaf van de Wbb worden toegepast.

Als het zwaartepunt van de veroorzaking na 1987 is gelegen, kan het bevoegd gezag van de initiatiefnemer/veroorzaker een verdergaand saneringsresultaat verlangen. Is het onderscheid niet gemaakt, dan geldt in principe voor het hele geval de zorgplichtaanpak tenzij aangetoond kan worden dat er sprake is van een uitzonderingsgeval.

Aanwijzingen

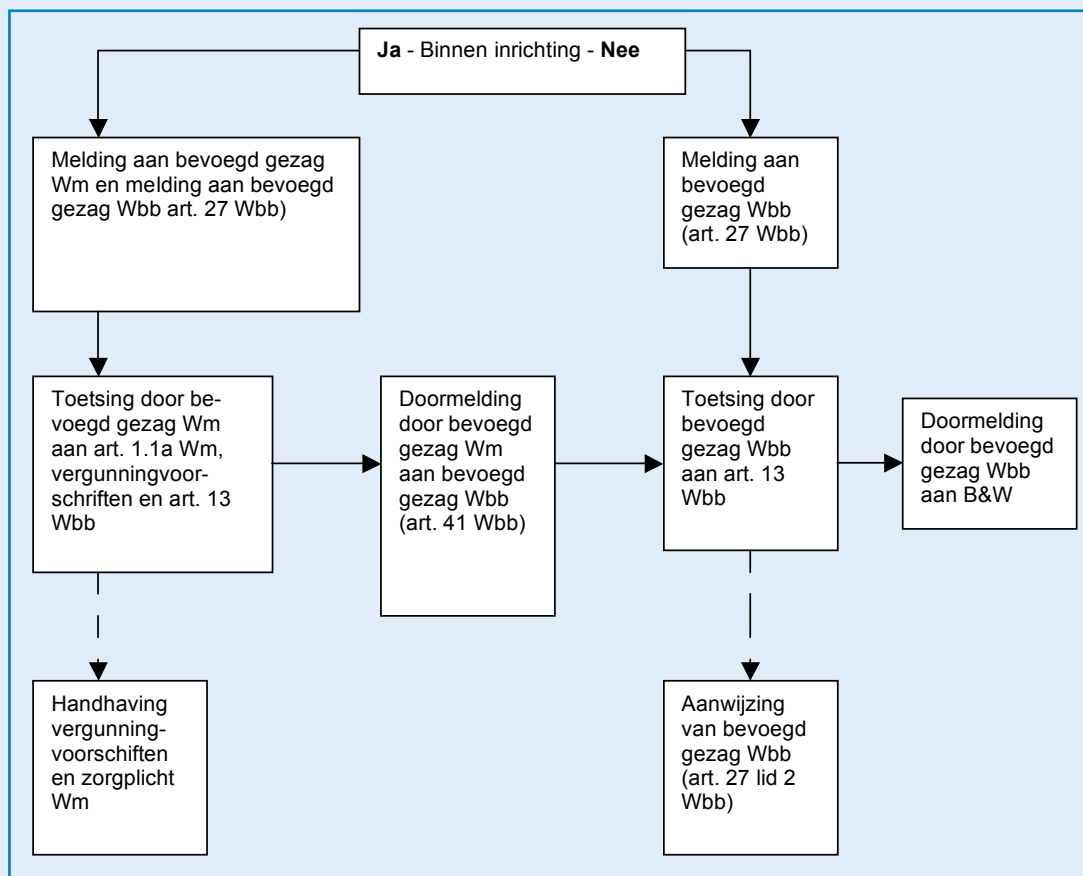
Bij een melding in het kader van artikel 27 Wbb kan het bevoegd gezag aanwijzingen geven aan de initiatiefnemer/veroorzaker voor te nemen maatregelen, zoals een plan van aanpak voor de geheel te saneren verontreiniging. Als de initiatiefnemer niet geheel kan saneren (restverontreiniging), beoordeelt het bevoegd gezag via het proces van instemming saneringsplan en instemming evaluatieverslag of eventuele restverontreiniging acceptabel is. Daarbij moet initiatiefnemer/veroorzaker met een saneringsonderzoek komen waarbij de verschillende saneringsalternatieven met elkaar vergeleken worden.

Drents beleid en toelichting

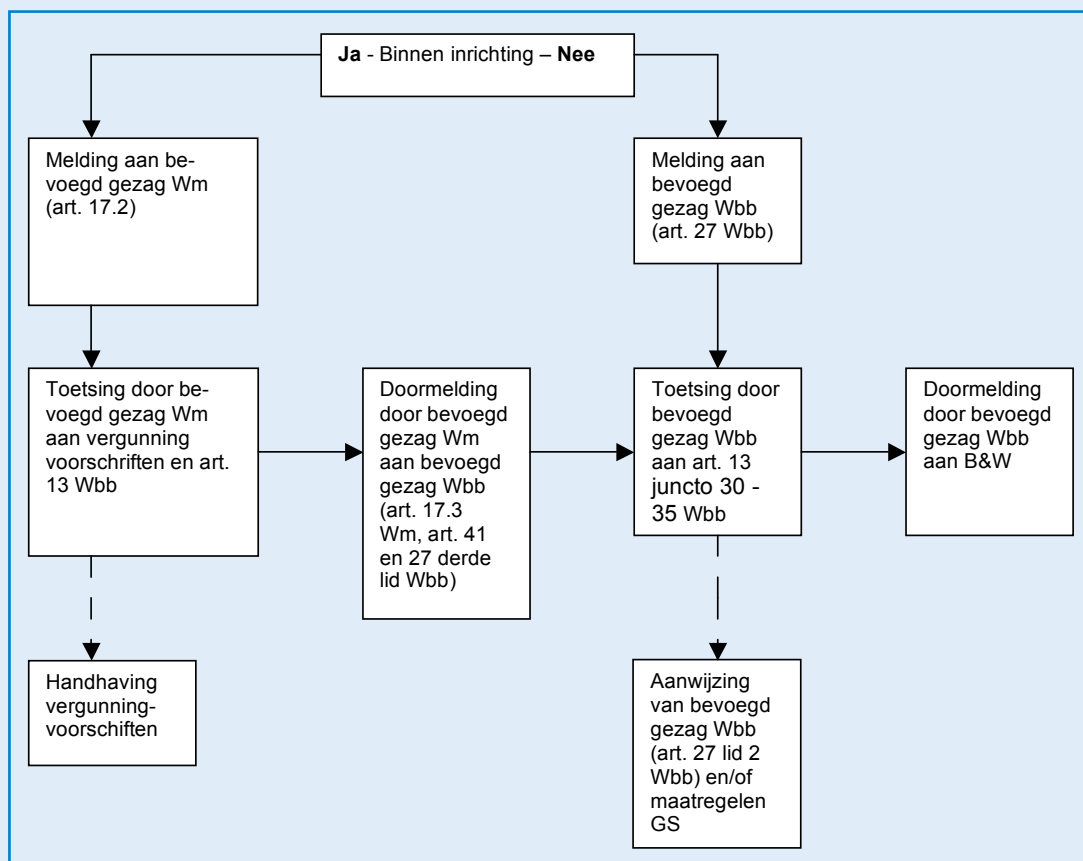
Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Meldingsplicht

In de figuren 4.1 en 4.2 laten we zien hoe Drenthe de meldingsplicht hanteert.

Figuur 4.1. Melding nieuwe verontreiniging (niet zijnde ongewoon voorval)

Figuur 4.2. Melding ongewoon voorval

Bevoegdheidsverdeling

Buiten inrichtingen

Voor de handhaving van onder meer artikel 13 Wbb buiten inrichtingen geldt het volgende:

- gaat het om slib op oevers of dammen in watergangen, dan is de waterkwaliteitsbeheerder aanspreekpunt;
- voor het dempen van watergangen is de provincie aanspreekpunt;
- voor het overige storten van bedrijfsafval buiten inrichtingen van minder dan 50 m³ is de gemeente aanspreekpunt;
- voor het storten van bedrijfsafval buiten inrichtingen van meer dan 50 m³ is de provincie aanspreekpunt;
- voor het storten van gevaarlijk afval is VROM aanspreekpunt om handhavend op te treden.

Saneringsdoelstelling

Recente verontreinigingen dienen geheel te worden verwijderd.

Bij recente verontreiniging kunnen wij op basis van redelijkheid (artikel 13 Wbb) toestaan dat wordt afgeweken van het principe dat verontreiniging multifunctioneel gesaneerd moet worden. Voor deze situaties kan de saneringsparagraaf van de Wbb ook van toepassing zijn. Dit houdt in dat er een saneringsplan inclusief -onderzoek ter instemming ingediend moet worden (zie de hoofdstukken 5, 6 en 7). Dit kunnen wij doen in het geval dat:

- er geen veroorzaker is aan te wijzen of
- als het vanuit milieutechnisch oogpunt niet redelijk is verdergaande sanering te vragen of
- de verontreiniging is ontstaan deels voor en deels na 1987.

Milieutechnische belemmering

Bij milieutechnische belemmeringen kan gemotiveerd worden afgeweken van multifunctionele sanering. Daarbij dient in het saneringsonderzoek de verschillende saneringsalternatieven met elkaar vergeleken worden.

Aanwijzingen

Het kan voorkomen dat een veroorzaker niet weet dat er een verontreiniging is ontstaan na 1987, want bodemverontreiniging ontstaat nu eenmaal vaak verborgen. Volgens artikel 27 Wbb dient de veroorzaker de verontreiniging zo spoedig mogelijk bij ons te melden. Als dit wordt nagelaten, maar na een lange tijd wordt wel een saneringsplan ingediend door de veroorzaker, beschouwen wij dit als een melding volgens artikel 27 Wbb. Wij beoordelen de saneringsmethode en geven aanwijzingen voor de te nemen maatregelen. Dit kan betekenen dat de maatregelen kunnen afwijken van de maatregelen die in het saneringsplan staan.

Saneringsparagraaf Wbb

Ook kan het voorkomen dat er een melding artikel 28 Wbb wordt gedaan door een veroorzaker van een verontreiniging die vraagt om instemming met het saneringsplan. Uit de gegevens kan blijken dat de verontreiniging is ontstaan na 1987. Hiervoor is in principe een melding artikel 27 Wbb van toepassing. Wij kunnen besluiten om hier de saneringsparagraaf van toepassing te verklaren, omdat de veroorzaker hiervoor kiest en overgaat tot een multifunctionele sanering of op basis van de uitzonderingsregels hiervan kan afwijken.

Evaluatieverslag

Wij stellen onder andere verplicht dat na afronding van de multifunctionele sanering volgens plan van aanpak (artikel 27), de saneerder een evaluatieverslag moet opstellen en bij ons indienen. Voor de opzet van het evaluatieverslag kan gebruik worden gemaakt van de checklist voor het evaluatieverslag die is opgenomen in het Besluit uniforme saneringen.

Wij geven indien het evaluatieverslag voldoet aan het plan van aanpak en artikel 38 van de Wbb een schriftelijke goedkeuring op het ingediende evaluatieverslag. Ook worden mogelijke belanghebbenden schriftelijk geïnformeerd.

Procedure

Voor de overige procedure verwijzen wij naar hoofdstuk 12.

5 Saneringsdoelstelling en specifieke situaties

Voor historische verontreinigingen wordt de saneringsdoelstelling bepaald door de gewenste functie van de locatie en door de kosten van de sanering in relatie met het rendement. Er hoeft niet verder te worden gesaneerd dan voor het beoogde gebruik nodig is. Er blijft wel beheer nodig.

5.1 Saneringsdoelstelling

Landelijk beleid

De Wbb van 1 januari 2006 gaat uit van een functiegerichte saneringsdoelstelling. Artikel 38 van de Wbb stelt dat degene die de bodem saneert dat zodanig moet doen, dat:

- de bodem ten minste geschikt wordt gemaakt voor de functie die hij na saneren krijgt waarbij het risico voor mens, plant of dier als gevolg van blootstelling aan de verontreiniging zoveel mogelijk wordt beperkt;
- het risico van de verspreiding van verontreinigende stoffen zoveel mogelijk wordt beperkt;
- de noodzaak tot het nemen van maatregelen na saneren en beperkingen in het gebruik van de bodem zoveel mogelijk worden beperkt.

De saneringsdoelstelling moet gericht zijn op vorenstaande eisen uit de wet. Met “zoveel mogelijk” bedoelt de wetgever een goede relatie tussen de kosten en de effecten van de sanering. Het saneringsplan dient zo duidelijk mogelijk inzicht te bieden in met welke saneringsmaatregelen de saneringsdoelstelling het beste wordt behaald.

Onderscheid mobiele en immobiele verontreinigingen

Bij immobiele verontreiniging wordt de contactzone gesaneerd ter voorkoming van blootstelling. De saneringsdoelstelling is gekoppeld aan de functie van de bodem.

Bij mobiele verontreiniging is het uitgangspunt volledige verwijdering van de verontreiniging mits kosteneffectief. Als volledige verwijdering technisch niet kan of niet kosteneffectief geacht kan worden moet zoveel mogelijk van de verontreiniging verwijderd worden. Verder verspreiding van de verontreiniging dient te worden voorkomen. Deze zogenoemde stabiele eindsituatie moet binnen redelijke termijn (tot 30 jaar) tot stand worden gebracht.

Saneringsdoelstelling bovengrond

De standaardaanpak voor immobiele verontreinigingen in de bovengrond bestaat uit het aanbrengen van een leeflaag.

Voor de leeflaag gelden de eisen die daaraan worden gesteld in de Circulaire bodemsanering:

- de leeflaag heeft een standaarddikte van 1 m;
- in tuinen kan afhankelijk van de bewortelingsdiepte een grotere diepte, variërend van 1 m tot 1,5 m, noodzakelijk zijn;
- bij overig begroeid terrein (parken, openbare groenstroken, groen op bedrijfsterreinen of wegbermen) mag de dikte variëren van 0,5 m tot 1,5 m, afhankelijk van de bewortelingsdiepte;
- een van de standaarddikte afwijkende leeflaag is mogelijk onder bijzondere omstandigheden, zoals een hoge grondwaterstand, ter beoordeling aan bevoegd gezag;
- de leeflaag moet kunnen onderscheiden van de onderliggende bodem als sprake is van verschillende kwaliteit. Daarvoor wordt als regel een signaallaag aangebracht.

Hoofdregeel is dat de terugsaneerwaarden voor de bovengrond aansluiten bij de generieke dan wel gebiedsspecifieke waarden die op grond van het Besluit bodemkwaliteit zijn vastgesteld. Het bevoegd gezag Wbb heeft echter altijd mogelijkheid om hiervan af te wijken bij het vaststellen van de saneringsdoelstelling waarvan de redenen liggen in de omstandigheden van het geval.

Saneringsdoelstelling ondergrond

Voor mobiele verontreiniging in de ondergrond geldt dat de verontreiniging verwijderd wordt voor zover dit kosteneffectief kan. De aanpak moet erop gericht zijn zoveel mogelijk verontreiniging te verwijderen. Als het verwijderen van alle verontreiniging niet kosteneffectief kan, dient gekoerst te worden op het bereiken van een stabiele eindsituatie. De bron en de pluim van de verontreiniging moeten zoveel mogelijk worden verwijderd.

Als het bereiken van een stabiele eindsituatie te hoge kosten met zich meebrengt, komen mogelijkheden in beeld als permanente monitoring of isolatie van de verontreiniging.

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Onderscheid mobiele en immobiele verontreiniging

In het onderscheid bij mobiele en immobiele verontreiniging gaat het om een bepaalde stof in een bepaalde bodem. Als algemene definities hanteren wij: Bij een immobiele verontreinigingssituatie verspreiden de in de bodem aanwezige stoffen zich niet (significant) naar het grondwater. Als maximum wordt de tussenwaarde in het grondwater gehanteerd. Bij een hogere verontreinigingsgraad van het grondwater wordt de situatie als mobiel beschouwd.

Bij immobiele verontreiniging in de bovengrond geldt dat de leeflaag minimaal dient te voldoen aan de maximale waarden voor de desbetreffende bodemfunctieklassen.

Saneringsdoelstelling bovengrond

Als wij het hebben over de bovengrond bedoelen wij de bovenste laag van de bodem, vanaf het maaiveld tot meestal 1 m onder maaiveld. Het is de bodemlaag waarmee de mens direct in aanraking kan komen. Wanneer de grondwaterstand hoger is dan 1 m -mv reikt de bovengrond tot aan de grondwaterspiegel.

Functiegericht saneren is het uitgangspunt. Bij het vaststellen van de saneringsdoelstelling moet worden nagegaan met welke aanpak de risico's voor mens, plant en dier als gevolg van blootstelling aan die verontreiniging of de beperkingen in het gebruik van de bodem zoveel mogelijk worden beperkt. Onder zoveel mogelijk wordt verstaan: een goede relatie tussen de kosten (van sanering en nazorg) en de effecten van de sanering. Hierbij sluiten wij aan bij de Circulaire bodemsanering.

Er zijn situaties denkbaar waarin het volledig verwijderen van de verontreiniging een doelmatiger aanpak is dan een functiegerichte sanering, bijvoorbeeld vanwege te hoge kosten voor nazorg.

Bij een functiegerichte sanering is de leeflaag geschikt voor normaal gebruik behorende bij de functie. Hoewel dit dus functiespecifiek is, wordt vaak onder normaal gebruik verstaan:

- dat er mag worden gegraven tot de dikte van de leeflaag (dus tot de signaallaag of de diepte waarbij wordt voldaan aan de gestelde normen). Zo kan een vijver of een zitkuil tot een diepte gelijk aan de dikte van de leeflaag worden aangebracht. Wel moet na opheffen van de situatie (verwijderen vijver/zitkuil) de leeflaag tot de oorspronkelijke dikte worden hersteld;

- dat er beplanting mag worden aangebracht met een worteldiepte tot een diepte gelijk aan de dikte van de leeflaag;
- dat er gebouwd kan worden voor zover dit niet leidt tot grondverzet van mogelijk verontreinigde grond onder de leeflaag;
- dat in de leeflaag kabels en leidingen kunnen worden gelegd.

Het gebruik van de ondergrond dieper dan de leeflaag (bijvoorbeeld voor de aanleg van een kelder) en het onttrekken van grondwater valt buiten normaal gebruik.

Per situatie worden in de beschikking instemmen met het saneringsplan de gebruiksbeperkingen vermeld die na saneren worden verwacht. In hoofdstuk 7 wordt hierop ook beknopt ingegaan.

Oppervlaktecriterium

Uit oogpunt van beheersbaarheid en handhaafbaarheid wordt in Drenthe gestreefd naar enige grootschalige ruimtelijke zones in bodemkwaliteit. Immers, elke sanering zou een eigen eindkwaliteit kunnen opleveren. Het ontstaan van een “lappendeken” aan bodemkwaliteiten is ongewenst. Er wordt aangesloten bij het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit die naast de Achtergrondwaarde 2000 2 bodemfunctieklassen onderscheidt: Wonen en Industrie. Aan deze bodemfunctieklassen zijn bodemkwaliteitsklassen gekoppeld. Bijvoorbeeld: verharde paden en terrassen behoren niet tot de categorie Bebouwing/verharding (industrie), maar tot de categorie Wonen. Andersom vallen smalle groenstroken op industrieterreinen niet onder Groen, maar onder Industrie. Hiermee wordt versnippering van kwaliteit voorkomen. Overigens dienen te allen tijde onaanvaardbare risico's te worden voorkomen.

Locale referentiewaarden en afwijken van generieke referentiewaarden

Met de inwerkingtreding van het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit krijgt de lokale (water)bodembeheerder de bevoegdheid om voor zijn beheergebied maximale waarden (locale referentiewaarden) vast te stellen. Deze zijn bedoeld om doelstellingen voor verbetering of minimaal stand-still van de bodemkwaliteit in een gebied te bewerkstelligen en als kader voor toepassing van grond en bagger.

Er is een duidelijke samenhang tussen deze locale referentiewaarden en de kwaliteit van de leeflaag bij saneringen. In Drenthe geldt dat formeel vastgestelde locale referentiewaarden (in een gemeentelijke bodembeleidsnota) gebruikt kunnen worden als leeflaagkwaliteit in plaats van de generieke maximale waarden, onder voorwaarde dat de gemeentelijke bodembeleidsnota met ons is afgestemd.

Saneringsdoelstelling ondergrond

Bij het opstellen van de saneringsdoelstelling moet inzicht worden gegeven in de volgende aspecten:

- de te verwachten restconcentraties in de grond en de omvang daarvan in verband met nalevering naar het grondwater;
- het al of niet aanwezig zijn van duurzame (natuurlijke) afbraak en het effect hiervan op de verontreiniging;
- de wijziging in omvang van de restverontreiniging in het grondwater (krimp en groei onder meer als gevolg van de nalevering enerzijds en afbraak anderzijds);
- de optredende verspreiding van de gehele vlek via het grondwater (ook na saneren);
- de mogelijke restrisico's op de locatie en in de omgeving (ook als gevolg van mogelijke groei van de vlek en verdere verplaatsing);
- de duur van de sanering;
- de gebruiksbeperkingen en nazorg na saneren.

Als het verwijderen van alle verontreiniging niet kosteneffectief kan, dient gekoerst te worden op het bereiken van een stabiele eindsituatie. In de praktijk blijkt het begrip ‘stabiele eindsituatie’ verwarring te geven. Bijvoorbeeld als blijkt dat volgens het nader onderzoek de verontreiniging al stabiel is en daarbij wordt aangegeven dat een sanering niet nodig is. Een dergelijke benadering wordt in Drenthe niet geaccepteerd. Ons uitgangspunt is dat bron en pluim zoveel mogelijk worden verwijderd. Hiervoor moet een saneringsplan opgesteld worden.

Stabiele eindsituatie

De sanering van mobiele verontreiniging moet bewerkstelligen dat de verspreiding van de verontreiniging tot stilstand komt en de (rest)verontreiniging zo min mogelijk nazorg vereist. Dit wordt beschouwd als een stabiele milieuhygiënisch acceptabele eindsituatie.

Wij beschouwen een situatie als stabiel wanneer er alleen nog maar verontreiniging onder de tussenwaarde in het grondwater is aangetoond. Daarboven kan een situatie ook stabiel zijn. Maar dit moet op basis van monitoringsgegevens goed onderbouwd worden.

Het begrip stabiele eindsituatie is als volgt nader ingevuld:

- bij een stabiele eindsituatie moet voor 2030 een duidelijk afnemende trend waarneembaar zijn tot tenminste de oorspronkelijke omvang. De afnemende trend moet voor 2020 starten en worden aangetoond door metingen;
- bij een stabiele eindsituatie moet sprake zijn van een blijvend afnemende trend. De vlek wordt steeds kleiner, ook na 2030;
- onder de oorspronkelijke omvang wordt verstaan de in het nader onderzoek vastgestelde omvang van de vlek;
- nu en in de toekomst mogen zich geen ontoelaatbare risico's voordoen betekent dat de restverontreiniging niet mag leiden tot risico's bij bestaande activiteiten of bij al te voorziene ontwikkelingen.

In de beleidsdocumenten Doorstart A5/ROSA(II) is dit verder uitgewerkt. Aan de hand van de mate van stabiliteit van de eindsituatie definieert A5 een vijftal situaties die meer of minder nazorg vereisen, de zogeheten saneringsladder (zie bijlage 4).

Gefaseerde aanpak met actieve en passieve fase

Bij sanering van de ondergrond is meestal sprake van een gefaseerde aanpak. Daarbij kunnen in hoofdlijnen de volgende fasen en activiteiten worden onderscheiden.

- Actieve saneringsfase van de vaste bodem (graven en actieve maatregelen). Na de grondsanering vindt een tussenevaluatie plaats, waarbij kan worden gezien of de doelstelling voor de ondergrond nog als realistisch geldt.
- Actieve saneringsfase van het grondwater. Deze kan in bepaalde gevallen weliswaar ook geheel of gedeeltelijk samenvallen met de grondsanering.
- Passieve saneringsfase. De passieve fase is gericht op monitoren van de restverontreinigingen met als doel een stabiele eindsituatie aan te tonen.

Deze gefaseerde aanpak moet in het saneringsplan expliciet worden vermeld (zie ook paragraaf 6.3). Bij passieve sanering (monitoring) dient minimaal aan de richtlijn in bijlage 5 van de nota worden voldaan.

5.2 Specifieke situaties

5.2.1 Gebiedsgerichte aanpak grondwater

Landelijk beleid

Gebiedsgerichte aanpak van ernstig verontreinigd grondwater staat de laatste tijd sterk in de belangstelling. Deze vorm van beheer wordt gezien als een alternatief voor het beheer van individuele gevallen van grondwaterverontreiniging of als een aanvulling daarop. Voorbeelden van situaties waarin een gebiedsgerichte aanpak een goed alternatief is zijn:

- verschillende verontreinigingspluimen gaan in elkaar over;
- activiteiten in een bepaald gebied beïnvloeden verontreinigingen;
- andersom, de aanwezigheid van grondwaterverontreiniging belemmert activiteiten in een gebied. Denk bijvoorbeeld aan bedrijven waar grondwater wordt opgepompt voor de bedrijfsvoering.

Het vormgeven van gebiedsgericht beheer van verontreinigd grondwater is niet eenvoudig. De problemen die hierbij optreden zijn zowel van praktische als van principiële aard. Zo kent de huidige Wbb nog een “gevalsgerichte” benadering in plaats van “locatie- of gebiedsgerichte” benadering.

Landelijk zijn ontwikkelingen gaande over gebiedsgericht beleid, gevoed door de kennis en ervaring die op uitvoeringsniveau wordt opgedaan. Er is echter nog geen formeel landelijk beleid geformuleerd voor gebiedsgericht beheer van ernstig verontreinigd grondwater.

Drents beleid en toelichting

Gebiedsgerichte aanpak van verontreinigd grondwater is ook in Drenthe actueel. Door de geologische en bodemkundige kenmerken van de ondergrond (veel zandgronden waarin infiltratie plaatsvindt) zijn verontreinigingen, onttrekkingen en infiltraties in het grondwater sterk aan elkaar gerelateerd. Dit is de reden dat er een sterke behoefte is aan beleidsmatige invulling van de gebiedsgerichte aanpak van grondwater.

Wij gaan hiervoor eigen beleid ontwikkelen. Dit beleid moet worden gezien als denkrichting en kaderscheppend. Hierbinnen kunnen initiatiefnemers en bevoegd gezag gezamenlijk tot een aanpak komen om stagnatie van maatschappelijke ontwikkelingen of van bodemsanering aan te pakken.

5.2.2 Hergebruik van grond bij saneringen

Landelijk beleid

Het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit hebben ook betrekking op het gebruik van verontreinigde grond op een saneringslocatie. In paragraaf 5.1 is al ingegaan op de lokale referentiewaarden en de rol die zij hebben binnen het Drentse bodemsaneringsbeleid. Wat ook een belangrijke rol speelt bij hergebruik van verontreinigde grond is het standstill-beginsel.

Standstill

Het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit bieden de ruimte om het standstill-beginsel op gebiedsniveau te toetsen. Dit betekent dat de bodemkwaliteit op gebiedsniveau niet mag verslechteren, maar dat er lokaal wel verschillen mogen zijn. Plaatselijk mag de kwaliteit slechter zijn (worden), wanneer op een andere plaats de kwaliteit beter is of wordt verbeterd.

Licht verontreinigde grond

Voor licht verontreinigde grond betekent dit dat standstill wordt getoetst op gebiedsniveau. Met gebiedsniveau wordt bedoeld een aaneengesloten, door het bevoegd gezag (Besluit en de Regeling bodemkwaliteit) afgebakend deel van de oppervlakte van een of meer gemeenten of beheergebied van een waterkwaliteitsbeheerder. De gebieden zijn op een bodemkwaliteitskaart en in een bodembeleidsnota aangegeven. De volgende eisen gelden daarbij.

- Een saldobenadering wordt toegepast (plaatselijk verslechtering waar plaatse-lijke verbetering van de kwaliteit tegenover staat).
- Het betreft alleen grond met een gebiedseigen kwaliteit (grond met een vergelijkbare kwaliteit).
- Er mogen geen nadelige gevolgen voor de omgeving ontstaan.

Ernstig diffuus verontreinigde grond

Het hergebruik van ernstig verontreinigde grond is aan zeer strenge regels gebonden en valt onder de saneringsparagraaf Wbb. Als de bodem ernstig verontreinigd is, wordt het ontgraven ervan gezien als saneren. Alleen in uitzonderingsgevallen mag ernstig verontreinigde grond worden hergebruikt en dan alleen binnen de verontreinigde locatie waar de bodemsanering betrekking op heeft. Voorwaarde is wel dat vóór door het bevoegd gezag Wbb goedkeuring wordt gegeven.

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Voor hergebruik van grond bij saneringen is er een onderscheid tussen hergebruik van saneringsgrond binnen en hergebruik van die grond buiten een geval van bodemverontreiniging.

Hergebruik grond binnen een geval

Voor hergebruik van saneringsgrond binnen een geval gelden de volgende criteria.

- De kwaliteit voldoet aan de benodigde kwaliteit voor de leeflaag (generieke of lokale maximale waarden) als de grond in de leeflaag wordt toegepast.
- De aanvulgrond is van vergelijkbare of betere kwaliteit dan de omliggende bodemlaag (vergelijkbaar met de toets van gebiedseigen kwaliteit bij diffuse verontreiniging).
- Het hergebruik mag niet leiden tot actuele risico's.
- Het concentreren van de verontreiniging binnen het geval is toegestaan, maar niet in een schone onderlaag.

Voor grond aangevoerd van een andere plaats gelden dezelfde criteria en de criteria van het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit.

Hergebruik saneringsgrond buiten een geval

Voor hergebruik van saneringsgrond buiten een geval volgen wij het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit. Sterk verontreinigde grond (boven interventiewaarde) afkomstig van een geval van bodemverontreiniging (dus van een sanering) komt niet voor hergebruik buiten het geval in aanmerking.

5.2.3 Sanering van voormalige stortplaatsen

Landelijk beleid

Landelijk is voor het beleid voor voormalige stortplaatsen de Wbb uitgangspunt geweest, vanwege het bodembedreigende karakter van de locaties en omdat in de praktijk blijkt dat de meeste voormalige stortplaatsen verontreinigd zijn.

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Herontwikkeling of bestemmingswijziging

Bij herontwikkeling of bestemmingswijziging van voormalige stortplaatsen dient een saneringsplan onze instemming te hebben. Daarbij moet een nader onderzoek zijn wat gericht is op het inzichtelijk maken van de risico's die de stortplaats oplevert in de nieuwe situatie. Dit zal echter niet kunnen leiden tot het wegnemen van alle onzekerheden.

Bij herontwikkeling zal daarom een afwegingsproces gericht op risico's en risicobeheersing moeten plaatsvinden om tot een verantwoorde inpassing/herontwikkeling van een voormalige stortplaats te komen. Bij sanering (herontwikkeling) van voormalige stortplaatsen dient in het bijzonder aandacht te worden besteed aan:

- herschikken bij sanering, inclusief overslaan van afval;
- kwaliteit deklaag na sanering;
- deelsanering.

Herschikken bij sanering, inclusief overslaan van afval

Voor het herschikken van verontreinigd materiaal (grond en stortmateriaal) geldt voor voormalige stortplaatsen min of meer hetzelfde beleid als voor "gewone" saneringen. Binnen het wettelijke kader is herschikken van verontreinigd materiaal mogelijk, mits dat gebeurt binnen de grenzen van het geval. Bij voormalige stortplaatsen geldt dit ook voor het niet-veraarde afval. Wij kunnen voorwaarden aan herschikken verbinden die voornamelijk te maken hebben met het black-box karakter. Bij handelingen in het stortmateriaal kunnen immers diverse fysisch-chemische processen optreden die een risico voor de gezondheid en het milieu kunnen vormen. Herschikken binnen de stort van grond en stortmateriaal mag, mits in het saneringsplan goed staat omschreven hoe de risico's worden beheerst. Dit betekent dat het saneringsplan aan moet geven welke handelingen worden verricht, welke effecten deze hebben op het verontreinigde materiaal (grond en stortmateriaal), hoe deze effecten zich vertalen naar risico's en op welke wijze deze risico's worden beheerst. Bij effecten kan worden gedacht aan uitdamping en uitlozing of uitspoeling van verontreinigingen.

Voor afvalmining geldt dezelfde voorwaarde. Herbruikbaar restmateriaal mag worden "gewonnen" en de reststroom mag worden herschikt, mits in het saneringsplan goed staat omschreven hoe de risico's worden beheerst.

Deklaag

Uit de informatie NAVOS is naar voren gekomen dat een deel van de voormalige stortplaatsen een deklaag met een ontoereikende dikte en/of onvoldoende kwaliteit heeft. Deze deklagen zullen in de toekomst aangevuld dienen te worden.

De wens om onze schone provincie schoon te houden, de duurzame aanwending van grondstoffen en het vermijden van mogelijke risico's voor mens en milieu leiden tot de volgende uitgangspunten bij het aanvullen/aanbrengen van deklagen op voormalige stortplaatsen:

- voorkeur heeft de toepassing van schone grond;
- licht verontreinigde grond mag onder voorwaarden worden toegepast.

Kwaliteitseisen

Voor de uitwerking is gekozen voor een benadering vanuit de lokale situatie.

Wij onderscheiden de volgende aspecten:

- gebruiksfunctie van de locatie.
- kwaliteit van de huidige deklaag.
- lokale kwaliteit van de bovengrond vastgelegd in een bodemkwaliteitskaart.

De kwaliteit van de deklaag dient te voldoen aan het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit.

Procedure

Er zijn 2 situaties te onderscheiden:

1. aanbrengen deklaag, waarbij geen verontreiniging wordt verplaatst of verminderd. Deze werkzaamheden hebben geen invloed op de verontreinigings situatie zelf, zodat ook geen melding ex artikel 28 Wbb hoeft te worden gedaan. Wel dienen wij op de hoogte gesteld te worden zodat wij de informatie in ons bodeminformatiesysteem kunnen verwerken;
2. aanbrengen deklaag, waarbij verontreiniging wordt gesaneerd, verplaatst of verminderd. Hierbij dient een melding volgens artikel 28 Wbb te worden gedaan vergezeld van een saneringsplan.

6 Saneringsonderzoek en saneringsplan

6.1 Aanleiding en doel

Om een historische verontreiniging te kunnen saneren is instemming van het bevoegd gezag met een saneringsplan nodig. Bij de melding van het voornemen tot saneren dient naast de resultaten van een nader onderzoek ook de resultaten van het saneringsonderzoek en een saneringsplan te worden overlegd. Het saneringsonderzoek heeft het volgende tot doel:

- het vaststellen van de doelstelling van de sanering;
- het uitwerken en tegen elkaar afwegen van een aantal saneringsvarianten;
- het opstellen van een globaal tijdsplan voor de saneringsuitvoering.

In het saneringsplan beschrijft de initiatiefnemer welke saneringsdoelstelling hij wil realiseren en welke maatregelen hij daartoe voorstelt. Met de introductie van het BUS (zie ook paragraaf 6.3) kan voor de aanpak van standaardgevallen een saneringsonderzoek en saneringsplan achterwege blijven en worden volstaan met een melding.

6.2 Opzet saneringsonderzoek en saneringsplan

Landelijk beleid

In een saneringsonderzoek wordt een inventarisatie gegeven van de mogelijke wijzen van sanering. Daarbij is beschreven de milieuhygiënische, technische en financiële aspecten, evenals de kwaliteit van de bodem die met de verschillende wijzen uitgevoerde sanering zal worden bereikt. Op basis hiervan wordt een keuze gemaakt van de wijze van sanering. Het proces van afweging van de saneringsvarianten is beschreven in het beleidsdocument Doorstart A5. Voor saneringen die vallen onder het BUS geldt dat er geen afweging volgens Doorstart A5 hoeft plaats te vinden.

In het saneringsplan wordt de gekozen saneringsvariant gedetailleerd uitgewerkt. Werkwijze, maatregelen en voorzieningen worden naar aard en omvang omschreven. Het saneringsplan beschrijft waar nodig ook globaal de nazorg. De Wbb geeft vereisten aan wat een saneringsplan in ieder geval moet inhouden. Verder hebben de bevoegde gezagen op grond van de Wbb de mogelijkheid om nadere regels te stellen over de gegevens die in een saneringsplan moeten worden opgenomen.

Er zijn diverse landelijke beleidsstukken (onder andere ROSA 2) die gebruikt kunnen worden voor de opzet van een saneringsonderzoek en een saneringsplan.

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Met de introductie van functiegerichte saneringen, waarbij niet verder hoeft te worden gesaneerd dan voor het beoogde gebruik nodig is, wordt steeds meer gebruik gemaakt van een standaardmatige aanpak van saneringen. De saneringsdoelstelling ligt hierbij min of meer vast en het uitvoeren van een saneringsonderzoek kan in die gevallen meestal achterwege blijven. Voor grootschalige mobiele verontreinigingen wordt er een uitgebreid saneringsonderzoek vereist vanaf trede 3 van de landelijke saneringsladder (Doorstart A5, 2 juli 2001). Bij een immobiele verontreiniging moet er een uitgebreid saneringsonderzoek uitgevoerd worden als het geen standaard situatie betreft. Onder een uitgebreid saneringsonderzoek

verstaan wij een onderzoek waarin de saneringsvarianten worden uitgewerkt en afgewogen. In een beperkt saneringsonderzoek mag worden volstaan met een kosteneffectieve afweging.

6.3 Verschillende soorten saneringsplannen

Landelijk beleid

De voorkeur bij de uitvoering van een bodemsanering blijft dat het gehele geval van ernstige verontreiniging wordt aangepakt. De wet kent wel meerdere mogelijkheden om een eenvoudiger procedure of flexibele aanpak te ondersteunen.

Wij kennen daarom verschillende saneringsplannen:

- standaardsaneringsplan;
- deelsaneringsplan;
- gefaseerd saneringsplan;
- melding BUS.

Mogelijkheden om een flexibele aanpak te ondersteunen zijn de deelsanering en de gefaseerde aanpak.

Standaardsaneringsplan

Hierin staat de aanpak van het gehele geval/de gevallen van bodemverontreiniging beschreven. Een standaardsanering kan bestaan uit verschillende fasen, zoals de fasen grondsanering en grondwatersanering. Bij een standaardsanering sluiten de fasen in de tijd op elkaar aan of overlappen elkaar; dit in tegenstelling tot een gefaseerde sanering.

Deelsaneringsplan

Een deelsanering hoeft niet meer betrekking te hebben op een “gering gedeelte” zoals voorheen. De afweging die het bevoegd gezag moet maken heeft te maken met het toestaan van een deelsanering, al dan niet in combinatie met het treffen van beheersmaatregelen voor de restverontreiniging enerzijds en het aangrijpen van het “natuurlijk moment” om het gehele geval aan te pakken anderzijds. Wat een duurzame oplossing is zal van geval tot geval verschillen. Deze afweging zal dus per geval moeten worden gemaakt.

Bij een deelsanering kunnen een nader onderzoek en saneringsplan voor slechts een deel van het geval worden uitgevoerd en opgesteld. Ook in die situatie moet een risicobeoordeling deel uitmaken van het nader onderzoek.

Gefaseerd saneringsplan

Op grond van de wet is het mogelijk een sanering gefaseerd uit te voeren. Deze aanpak biedt het voordeel dat de sanering optimaal kan aansluiten bij de (ontwikkelings)dynamiek van de locatie. Het saneringsplan geeft aan in welke fasen de sanering uitgevoerd zal worden en geeft op hoofdlijnen de uitwerking, kosten, planning en nazorg weer. Hierop wordt een beschikking afgegeven. Bij uitvoering wordt voorafgaand aan elke fase een gedetailleerde uitwerking opgesteld en aan het bevoegd gezag ter beoordeling toegezonden. Het bevoegd gezag toetst aan het gefaseerde saneringsplan en de beschikking hierop. Het grote voordeel van een gefaseerde sanering is de vereenvoudiging van de hele procedure. Er wordt eenmalig een beschikking gegeven, waarna voor iedere fase de start van saneren schriftelijk aan het bevoegd gezag wordt doorgegeven. Wel kan het voorkomen dat voor een bepaalde fase toch nog een melding wordt verlangd, bijvoorbeeld als nog niet alle saneringsgegevens bekend zijn of een bijstelling is te

verwachten (bijvoorbeeld na sanering van de vaste bodem voorafgaand aan sanering van het grondwater). Ook de evaluatie zal per fase plaatsvinden. Als een initiatiefnemer een afzonderlijk beschikking op een tussenevaluatieverslag wenst, bijvoorbeeld als de grondsanering is afgerond, moet dit als fase in het saneringsplan zijn aangegeven.

Melding BUS

De melding BUS is bedoeld om voor de eenvoudige saneringen een simpeler procedure mogelijk te maken. Voor eenvoudige uniforme gevallen van bodemverontreiniging is een standaardaanpak ontwikkeld. De voorwaarden voor een BUS-sanering en de aanpak worden beschreven in het door VROM ontwikkelde meldingsformulier (www.drenthe.nl).

Drents beleid en toelichting

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

We geven hierna een toelichting op de verschillende plannen waarvoor wij in Drenthe nadere beleidsinvulling hebben gegeven.

Deelsaneringplan

In principe zijn deelsaneringen toegestaan, mits de deelsanering aantoonbaar het belang van bescherming van de bodem niet schaadt. Wij toetsen de deelsanering aan de volgende aspecten.

- De bodem van het te saneren gedeelte zal ten minste geschikt moeten worden gemaakt voor het beoogde gebruik, de gebruiksbeperkingen en nazorg moeten worden beperkt en ook verdere verspreiding van verontreiniging moet zo veel als mogelijk worden beperkt (artikel 38 Wbb). Uiteraard moet herverontreiniging van het gesaneerde deel door de aanwezige restverontreiniging worden voorkomen.
- Inzicht in resterende verontreiniging.
- De voorgestelde deelsanering en de ontwikkeling die daartoe aanleiding vormt mogen uiteraard geen belemmering opleveren voor een mogelijke toekomstige sanering van het overige deel. Is daarvan wel sprake, dan zal niet met de deelsanering kunnen worden ingestemd.

In de praktijk betekent het vorenstaande onder meer het volgende.

- Als met een beperkte extra inspanning (geringe extra ontgraving of monitoring van grondwater) de nazorg aanzienlijk verminderd kan worden, dan heeft een verdergaande saneringsinspanning de voorkeur.
- Bij verontreiniging van alleen de bovengrond is in de meeste gevallen een (functiegerichte) deelsanering mogelijk.
- Bij verontreiniging van de ondergrond zal, gelet op het eerder gestelde, in veel gevallen niet kunnen worden ingestemd met een deelsanering. In deze situaties ligt een gefaseerde aanpak meer voor de hand. Als toch een deelsanering wordt voorgesteld, moet in ieder geval inzichtelijk worden gemaakt hoe invulling is gegeven aan vorenstaande aspecten, zoals de integrale aanpak, het beperken van verdere verspreiding, het voorkomen van herverontreiniging.

Zo nodig zullen aanvullende voorwaarden worden gesteld voorafgaand aan de instemming met het saneringsplan of als voorwaarde in de beschikking. Zo kan het uitvoeren van nader onderzoek (voor het resterende deel van het geval) voorafgaand aan de instemming met het saneringsplan nodig zijn als er onvoldoende inzicht is in problemen bij de vervolgaanpak. Bij een vermoeden van een spoedgeval kan er aanleiding zijn om, los van de deelsanering, verder onderzoek te eisen. Hiermee kan worden vastgesteld of na de deelsanering nog sanering van het resterende deel op grond van milieuhygiënische risico's noodzakelijk is.

Gefaseerd saneringsplan

Bij een gefaseerde aanpak bevat het saneringsplan naast de wettelijke vereisten en de eisen genoemd in de POV:

- een beschrijving van de verschillende fasen met daarbij de saneringsmaatregelen in hoofdlijnen. De saneringsdoelstelling is, als dat nodig is, onderbouwd in een saneringsonderzoek. Per fase wordt aangegeven welke aanvullende gegevens bij de melding van de start van de fase worden overlegd;
- een beschrijving van de mogelijke tijdelijke beveiligingsmaatregelen (TBM, zie ook paragraaf 3.6);
- een globale planning voor de aanpak van de verschillende fasen. Met het verontreinigde deel dat de spoedeisendheid bepaalt, moet uiterlijk worden gestart op het tijdstip dat is opgenomen in de beschikking ernst en spoed;
- een beschrijving van de wijze van evalueren per fase;
- het (verwachte) tijdstip waarop de sanering van de hele verontreiniging is afgerond;
- een communicatieplan, waarin is aangegeven hoe de melder met belangen van derden omgaat. Speciale aandacht verdienen de zogenaamde “nieuwe” belanghebbenden, zoals nieuwe bewoners bij gerealiseerde woningbouw waar in de omgeving nog gesaneerd moet worden.

Saneringsplan op hoofdzaken

In een saneringsplan op hoofdzaken staat beschreven wat de kwaliteit van de bodem minimaal moet zijn. Het saneringsplan is gericht is op het bereiken van doelen en minder op middelen. Het saneringsplan vormt het kader waarbinnen de te verrichten saneringsactiviteiten worden uitgevoerd en de saneringsdoelstellingen zijn er in verwoord en vastgelegd. Het saneringsplan kan worden toegepast als sprake is van een of meerdere gevallen van bodemverontreiniging of 1 saneringslocatie waarop meerdere gevallen van bodemverontreiniging zijn gelegen. Daarbij dient wel sprake te zijn van een organisatorische samenhang. In principe is de beschikking instemming saneringsplan gericht aan 1 rechtspersoon. Indien er geen organisatorische samenhang is maar er zijn meerdere initiatiefnemers die gezamenlijk een saneringsplan op hoofdzaken indienen, is het noodzakelijk dat zij zijn georganiseerd in een samenwerkingsverband (rechtspersoon).

Bij de instemming op het saneringsplan stellen wij als voorschrift dat alle nog op te stellen deelplannen van aanpak moeten voldoen aan de doelstellingen beschreven in het saneringsplan op hoofdzaken. Deze plannen dienen aan ons te worden voorgelegd voordat wordt gestart met de feitelijke sanering. De initiatiefnemer dient onze reactie af te wachten voordat er gesaneerd wordt. Deze reactie heeft niet het karakter van een besluit waarop een bezwaar- en beroepsprocedure van toepassing is.

De vrijheid die het saneringsplan de initiatiefnemer biedt, kan worden gegeven nadat duidelijk vast te stellen valt dat de initiatiefnemer zich daadwerkelijk de bodemverontreinigingsproblematiek aantrekt en in staat is al datgene te doen om de soms langdurige saneringsweg op succesvolle wijze te doorlopen. Men dient zelf het verzoek tot een saneringsplan op hoofdzaken in te dienen.

6.4 Financiële zekerheidsstelling bij saneringen

Landelijk beleid

De Wbb biedt bevoegde gezagen de mogelijkheid om aan de instemming op een saneringsplan of nazorgplan (zie hoofdstuk 7, paragraaf 7.5), voorschriften te verbinden tot het stellen van financiële zekerheid door degene die de bodem saneert. In de Regeling financiële bepalingen

bodemsanering 2005 is een nadere uitwerking hierover opgenomen. De melder moet een raming van de kosten opnemen in het saneringsplan.

De financiële zekerheidsstelling kan worden gevraagd voor de kosten van uitvoering van de sanering of voor de kosten van vereiste nazorgmaatregelen. Financiële zekerheid kan alleen worden geëist als de saneringskosten van het te saneren geval, dan wel de kosten van nazorg na de sanering, voor meer dan 50% na een periode van tenminste 5 jaar zullen worden gerealiseerd. Het eisen van financiële zekerheidsstelling heeft ten doel om de financiering van sanerings- en nazorgmaatregelen door derden op lange termijn te waarborgen. Voorkomen moet worden dat bij faillissement of beëindiging van het bedrijf de maatregelen voor de voortzetting van sanering of nazorg gefinancierd moeten worden uit overheidsbudget. Dit geldt ook voor situaties waarbij de initiatiefnemer na afronding van de actieve saneringsfase de saneringsplicht voor de daarop volgende passieve saneringsfase overdraagt aan meerdere (huis)eigenaren. In dergelijke situaties is er een risico dat de nieuwe eigenaren de kosten van het faalscenario niet kunnen opbrengen en het faalscenario dus vanuit het overheidsbudget moet worden gefinancierd.

Drents beleid

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijk beleid met navolgende Drentse aanvullingen. In de praktijk voeren wij geen actief beleid om de uitvoering van de sanering financieel zeker te stellen. Wij hebben de indruk hebben dat bedrijven doorgaans goed in staat zijn de financiering van een bodemsanering ook op lange termijn te beoordelen. Tot dusver blijkt financiële zekerheidsstelling niet nodig om tot een verantwoorde afronding van saneringen te komen. Daar waar twijfels zijn, vragen wij een saneerder naast het saneringsplan ook de financiering van de sanering aan te geven, zodat wij beter kunnen beoordelen of de sanering een realistische financiële basis heeft.

6.5 Besluitvorming instemming saneringsplan

Landelijk beleid

Voordat tot uitvoering van de sanering kan worden overgegaan, worden de beschikkingen op het nader onderzoek (paragraaf 3.6) en het saneringsplan vastgelegd in een beschikking waarin ook voorschriften kunnen worden opgenomen.

Drents beleid

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Aanvraag instemming saneringsplan

Voor het aanvragen van de instemming op het saneringsplan moet volgens de POV gebruik worden gemaakt van het formulier voor het aanvragen van een beschikking over ernst, spoed en instemming met een saneringsplan (zie www.drenthe.nl). De vereisten waar een saneringsplan en nader onderzoek minimaal aan moeten voldoen zijn opgenomen in het formulier (inclusief checklist).

Het saneringsplan toetsen wij aan artikel 38 van de Wbb en ook aan de uitwerking van de in de checklist aangegeven zaken. Om hiermee te kunnen instemmen is van belang dat ten minste een redelijke verwachting bestaat dat met de voorgestelde aanpak de saneringsdoelstelling zal worden behaald binnen de aangegeven periode. Dit houdt in dat de informatie om tot een dergelijk oordeel te komen in het saneringsplan is opgenomen.

Verder vinden wij dat belangen van derden niet geschaad mogen worden. Dit betekent dat als belangen (dreigen) te worden geschaad in het saneringsplan, aangetoond moet worden dat er geen redelijke (kosteneffectieve) alternatieven zijn. Ook moet in het beste geval overeenstemming (schadeloosstelling) met deze derden aangetoond worden of ten minste worden aangetoond dat een vergaande inspanning is verricht om tot overeenstemming te komen.

Ontheffing opstellen saneringsplan

Voor het uitvoeren van onderhoudsbaggerwerk kunnen wij ontheffing verlenen voor het opstellen van een saneringsplan. Het verzoek om ontheffing wordt door ons getoetst aan de uitgangspunten zoals opgenomen in de POV en de Wbb. Aan deze ontheffing kunnen wij voorschriften stellen.

Saneren niet-ernstige bodemverontreiniging

Als het geval van niet-ernstige bodemverontreiniging niet in een beschikking is vastgelegd en men wil overgaan tot sanering van dit geval, dan volstaat een plan van aanpak dat wij schriftelijk afdoen en waarbij geen bezwaar en beroep mogelijk is.

BUS sanering

Voor de BUS-saneringen geldt een vereenvoudigde procedure. Daarvoor moet een formulier Melding sanering BUS worden ingevuld (www.drenthe.nl) en bij ons ingediend. Wij toetsen de melding aan de vereisten van het BUS en de Wbb.

Advies

Bij de uitvoering van een sanering kunnen naast de instemming met het saneringsplan op grond van andere wetgevingen vergunningen/toestemmingen nodig zijn. Te denken valt aan de Flora- en Faunawet, archeologie, grondwateronttrekking en kap-, bouw- en aanlegvergunningen. Bij aanvraag van een beschikking instemming saneringsplan wordt altijd gekeken of de locatie samen valt met andere beleidsterreinen waarvoor advies gevraagd moet worden.

7 Uitvoering sanering, zorg, evaluatie en nazorg

7.1 Uitvoeringsaspecten

Landelijk beleid

Kwalibo

Ook bij de uitvoering van bodemsaneringen dienen de werkzaamheden volgens Kwalibo en de normdocumenten te worden uitgevoerd. Deze normdocumenten zijn te downloaden via www.sikb.nl

Nadat met het saneringsplan is ingestemd, kan de uitvoering van de sanering starten. In Kwalibo is aangegeven dat de werkzaamheden op het gebied van milieukundig bodemonderzoek en bodemsanering alleen nog mogen worden uitgevoerd door bedrijven die beschikken over een erkenning voor de desbetreffende activiteit. Deze erkenning wordt gekregen door het behalen van diverse certificeringen. Voor verschillende onderdelen van het werk bestaan ook verschillende BRL's. Voorbeelden zijn de BRL SIKB 6000 voor Milieukundige begeleiding en evaluatie van bodemsanering (met de protocollen VKB 6001 tot en met 6004) en de BRL SIKB 7000 voor Uitvoering bodemsanering (met de protocollen SIKB 7001 tot en met 7003).

Milieukundige begeleiding

Onder voorwaarden kan de aannemer van de sanering de controle van de saneringswerkzaamheden (de milieukundige processturing) of een deel hiervan uitvoeren. Deze voorwaarden betreffen onder meer onafhankelijkheid en deskundigheid.

Bedrijven en personen die bepaalde bodemwerkzaamheden uitvoeren, mogen geen direct belang hebben bij de uitkomst ervan. Zij moeten onafhankelijk zijn. De werkzaamheden moeten worden uitgevoerd door een andere organisatie dan de organisatie die de opdracht verleent (functiescheiding).

De milieukundige begeleiding is te onderscheiden in 2 taken:

- Processturing: milieukundige aansturing tijdens de bodemsanering, aangeven ontgravingsgrenzen, afvoer en grondbestemming, plaatsing en instelling installaties, nemen monsters ten behoeve van voortgangscontrole, vergunningen;
- Milieukundige verificatie: milieukundige controle tussen- en eindsituatie, vastlegging eindresultaat en beschrijving van de uitgevoerde saneringswerkzaamheden in een evaluatieverslag.

De controle van tussenresultaten en het eindresultaat (de milieukundige verificaties) moet altijd plaatsvinden door een organisatorisch onafhankelijk deskundig advies-bureau.

Uitgangspunt is dat er dagelijks milieukundige begeleiding plaatsvindt, tenzij gemotiveerd is aangegeven waarom geen dagelijkse milieukundige begeleiding nodig is. Dit is bijvoorbeeld het geval als er sprake is van een lange uitvoeringsduur waarbij dagelijks toezicht vanwege de werkzaamheden niet zinvol is. Deze motivatie heeft de instemming van het bevoegd gezag nodig.

Voor eisen betreffende bemonstering en analyse tijdens de sanering en voor eindbemonsteringen bij saneringen wordt verwezen naar de desbetreffende normdocumenten. Voor de eindcontrole bij grondwatersaneringen verwijzen wij naar bijlage 5. In het saneringsplan moeten naast de milieutechnische begeleiding de controle en milieukundige verificatie van een sanering zijn omschreven.

Drents beleid en toelichting

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Start sanering

De sanering kan in principe starten nadat wij met het saneringsplan hebben ingestemd of nadat die instemming van rechtswege is gegeven. Er kan echter bezwaar worden gemaakt tegen de beschikking van gedeputeerde staten. Immers, op grond van artikel 20.1, eerste lid, Wm worden besluiten op grond van onder meer de WBB pas van kracht met ingang van de dag waarop de termijn van 6 weken afloopt voor het indienen van een bezwaarschrift. Dit houdt in principe in dat met de uitvoering van het saneringsplan tot 6 weken na de instemming moet worden gewacht. Uiteraard staat het de initiatiefnemer vrij voor eigen risico eerder met de uitvoering te beginnen. Het is denkbaar dat hij dit aandurft als tijdens de procedure voorafgaand aan de instemming geen enkele zienswijze is geuit.

De initiatiefnemer kan verder ons verzoeken gebruik te maken van artikel 20.5 Wm. Dit artikel houdt in dat wij de mogelijkheid hebben de beschikking instemmen met het saneringsplan onverwijld van kracht te verklaren.

Feitelijke aanvang sanering

Na het verkrijgen van de instemming met het saneringsplan dient de feitelijke start van de saneringswerkzaamheden uiterlijk 1 week voor de aanvang van de sanering bij ons te worden gemeld. Dit geldt ook voor de aanvang van een nieuwe fase van de sanering. Hiervoor moet gebruik worden gemaakt van het formulier Melding van de feitelijke aanvang van de saneringswerkzaamheden (www.drenthe.nl).

Overige meldingen

Ook het bereiken van in het saneringsplan geformuleerde mijlpalen, zoals de einddiepte bij ontgraven en het beëindigen van de sanering, moet worden gemeld. Hiervoor stellen wij voorschriften op in de beschikking instemmen met het saneringsplan.

Uitvoering van de sanering

Nadat de start van de sanering is gemeld kan worden overgegaan tot de uitvoering van de sanering.

De saneringsuitvoering omvat het aanbrengen van voorzieningen, het uitvoeren van civieltechnische werken, het onttrekken en zo nodig behandelen van grondwater of bodemlucht etc. De regie ligt in beginsel bij de initiatiefnemer/opdrachtgever; dit wordt directievoering genoemd. Het is gewenst om door een onafhankelijke partij de voortgang en het milieuhygiënisch resultaat van de sanering tijdens de uitvoering te laten bewaken. Deze milieukundige begeleiding ziet niet alleen toe op het verwezenlijken van het (civielrechtelijke) contract tussen de opdrachtgever en aannemer, maar ook op het verwezenlijken van de (bestuursrechtelijke) overeenkomst tussen bevoegd gezag en beschikkinghouder (de beschikking instemming saneringsplan).

Voortgang en beëindiging sanering

Wij vinden het noodzakelijk dat over de voortgang en beëindiging van de sanering overleg met ons plaatsvindt.

Voor situaties waarbij de saneringsdoelstelling nog niet is bereikt, maar er twijfels bestaan over nut en noodzaak van het doorzetten van de sanering, is het beslismodel ontwikkeld (Beslismodel voor evaluatie- en beëindiging van bodemsaneringen, provincies Groningen, Fryslân, Overijssel en Drenthe, april 2004). Het beslismodel hanteren wij als richtlijn bij de heroverweging van de saneringsaanpak en/of doelstelling. In bijlage 5 is het model schematisch weergegeven.

7.2 Zorg tijdens saneren

Landelijk beleid

Bodemsaneringen kunnen bestaan uit een actieve en een passieve fase of bestaan uit slechts een van deze fasen. Bij de actieve fase wordt de verontreinigings situatie actief beïnvloed, bijvoorbeeld door grondwateronttrekking, bodemluchtonttrekking, het toedienen van voedingsstoffen ter stimulatie van biologische afbraak of ontgraving. De passieve fase bestaat uit monitoring van de bodem- en grondwaterkwaliteit als controlefase na de actieve saneringsmaatregelen. Voordat op een passieve saneringsfase kan worden overgegaan moet het doel van de actieve saneringsfase gehaald zijn.

Drents beleid en toelichting

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Zorg tijdens de actieve saneringsfase

Van actieve zorg tijdens de sanering is sprake wanneer de saneringsdoelstelling nog niet is bereikt. Dit zijn actieve maatregelen die erop gericht zijn om de saneringsdoelstelling te bereiken of monitoring om vast te stellen dat de stabiele eindsituatie zal worden bereikt (trede 3 van de saneringsladder, zie bijlage 4).

Tijdens de actieve saneringsfase is de zorg gericht op het controleren van de actieve maatregelen en de effecten daarvan. Deze worden getoetst op bepaalde momenten. Tijdens de uitvoering van de maatregelen kunnen bovendien gebruiksbeperkingen aan de orde zijn.

Zorg tijdens de passieve saneringsfase

Tijdens de passieve saneringsfase bestaat de zorg uit het monitoren van de verontreinigingssituatie, met als doel om te controleren of de verwachte ontwikkeling van de verontreinigingssituatie in de praktijk ook zo verloopt als voorzien. Wij toetsen hier op vastgestelde momenten. In Drenthe geldt dat minimaal op de volgende momenten tijdens de passieve saneringsfase getoetst moet worden:

- 1 jaar na afsluiting van de actieve sanering;
- 5 jaar na afsluiting van de actieve sanering;
- daaropvolgend: elke 5 jaar.

Tijdens de passieve saneringsfase kunnen specifieke gebruiksbeperkingen gelden, gericht op het in stand houden van het monitoringsnetwerk.

7.3 Wijzigingen voor en tijdens de sanering

Landelijk beleid

In de Wbb is de verplichting opgenomen dat een sanering moet worden uitgevoerd volgens het saneringsplan en de voorschriften uit de beschikking instemmen met het saneringsplan. Wanneer er wijzigingen optreden ten opzichte van het saneringsplan, moeten deze door de saneerder minimaal 2 weken van tevoren worden gemeld aan het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag kan vervolgens aanwijzingen geven over de verdere uitvoering van de sanering. In de Wbb is ook opgenomen dat die aanwijzingen van het bevoegd gezag opgevolgd moeten worden.

Het doel van de melding is dat het bevoegd gezag wordt geïnformeerd als er keuzes worden gemaakt die invloed hebben op het resultaat en de uitvoering van de sanering.

Drents beleid en toelichting

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Wijziging saneringsplan

In de instemmingbeschikking op een saneringsplan geven wij vaak een bandbreedte aan bij de te bereiken saneringsdoelstelling. Dit gebeurt door naast de gewenste saneringsdoelstelling ook een harde, minimaal te bereiken saneringsdoelstelling te formuleren die in ieder geval gerealiseerd moet worden. In de praktijk wordt vaak afgeweken van de gewenste saneringsdoelstelling. Dit wordt nu voor een groot deel ondervangen door invoering van deze bandbreedte. Ondanks deze bandbreedte kan de aanpak van de sanering in de praktijk nog afwijken van het plan.

Wijzigingen op het saneringsplan moeten zo snel mogelijk (ten minste 2 weken voordat de wijziging wordt uitgevoerd) aan ons worden gemeld via het ingevulde meldingsformulier Wijziging saneringsplan (www.drenthe.nl).

Hier kan het gaan om wijzigingen die er zijn voordat er is gestart met de sanering of wijzigingen die tijdens de uitvoering van de sanering naar voren komen.

Wij onderscheiden de volgende categorieën van wijzigingen:

1. Wijzigingen die leiden tot een andere, minder vergaande saneringsdoelstelling; schriftelijke melding en indienen nieuw/herzien saneringsplan.
2. Wijzigingen die niet leiden tot een minder vergaande saneringsdoelstelling, maar uitvoeringsmaatregelen die afwijken van het saneringsplan; schriftelijke melding.
3. Wijzigingen die niet leiden tot een minder vergaande saneringsdoelstelling, maar wel passen binnen het saneringsplan; overleg toezichthouder.

Indien de wijziging zich tijdens de uitvoering voordoet, dient deze meteen gemeld te worden. De melding wordt gepubliceerd.

Ad 1.

Wijzigingen die leiden tot een andere, minder vergaande saneringsdoelstelling (schriftelijke melding en indienen nieuw/herzien saneringsplan). Het gaat hierbij om de volgende situaties:

- een minder vergaande bodemkwaliteitsnorm behorende bij de functie voor de bovengrond;
- een hogere terugsaneerwaarde voor de grond of het grondwater;
- een hogere trede voor de ondergrond;
- een onvoorziene restverontreiniging. Dit is een restverontreiniging die vooraf, op basis van de onderzoeksgegevens, het saneringsplan en de terreinsituatie, redelijkerwijs niet voorspeld kon worden.

Ad 2.

Wijzigingen die niet leiden tot een minder vergaande saneringsdoelstelling, maar niet passen binnen het saneringsplan (schriftelijke melding). Hieronder worden de volgende situaties verstaan:

- De wijziging heeft gevolgen voor belangen van derden, bijvoorbeeld:
- de saneringswerkzaamheden breiden zich uit tot percelen van derden;
- de wijziging brengt bovengronds gebruik van percelen van derden met zich mee;
- er kan schade optreden aan eigendommen van derden (bijvoorbeeld zettingsrisico's);
- er kan overlast ontstaan in de omgeving (bijvoorbeeld door grote toename transportbewegingen);
- er zijn nieuwe/extra vergunningen noodzakelijk (onttrekkingsvergunning, kapvergunning etc.).

- Een andere wijze van uitvoeren die echter tot hetzelfde (of een beter) saneringsresultaat leidt, bijvoorbeeld:
 - ontgraven in plaats van isoleren;
 - biosparging in plaats van onttrekken;
 - onttrekken in plaats van vacuümextractie;
- Een grote afwijking van de omvang en/of diepte van een ontgraving of een restverontreiniging:
 - het ontgravingsvolume wijkt meer dan 25% af (met een minimum van 250 m³);
 - de gemiddelde ontgravingsdiepte wijkt meer af dan 1 m;
 - de ontgravingsdiepte wijkt dusdanig af dat alsnog een bemaling noodzakelijk is;
 - het restverontreinigingsvolume wijkt meer dan 25% af van de in het saneringsplan gemaakte inschatting.

Ad 3.

Wijzigingen die niet leiden tot een minder vergaande saneringsdoelstelling, maar wel passen binnen het saneringsplan (overleg toezichthouder). Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan:

- meer/minder grond ontgraven of grondwater onttrekken;
- verontreinigde grond gaat naar een andere verwerker;
- het onvoorzien moeten verwijderen van ondergrondse obstakels (zoals funderingsmateriaal en afval).

Overgangsbepaling bij oude saneringen met wijzigingen van het saneringsplan

Ook als handelingen al zijn uitgevoerd (lopende saneringen van voor de wetswijziging Wbb van 1 januari 2006 waarvoor nog geen evaluatieverslag is ingediend) maar er wel sprake was van een wijziging van het saneringsplan, is een melding artikel 39 vierde lid, nodig. Een dergelijke melding achteraf, met de bijbehorende reactie van ons is nodig, omdat er anders geen goedgekeurde werkwijze bestaat waaraan het evaluatieverslag kan worden getoetst. De eindevaluatie kan in dat geval dus niet in behandeling worden genomen!

Ook voor de handhaving geldt dat getoetst wordt aan het oorspronkelijke saneringsplan en het daarop genomen beschikking. Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat het niet melden van wijzigingen van thans lopende saneringen strijdig is met de Wbb.

Wijziging tenaamstelling

De beschikking instemmen met het saneringsplan is een (rechts)persoonsgericht besluit. Dit wil zeggen dat de beschikking gericht is tot degene die voornemens is de bodem te saneren (de melder). Deze melder is verantwoordelijk voor de uitvoering van de sanering en de nazorg na saneren. Voordat het saneringsplan volledig is uitgevoerd, is het mogelijk dat door omstandigheden (bijvoorbeeld naar aanleiding van overdracht van de eigendom van de saneringslocatie) een ander de juridische verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de sanering en de nazorg wil overnemen.

Om dit te kunnen realiseren is een gedeeltelijke herziening van de beschikking gericht op de tenaamstelling) waarbij met het saneringsplan is ingestemd nodig. Daarvoor moeten de oorspronkelijke melder en degene die de sanering wil overnemen (de nieuwe melder) gezamenlijk een verzoek doen aan ons om de beschikking op naam te stellen van de nieuwe melder. Bij dit verzoek dienen de gegevens te worden gevoegd van de nieuwe melder en een nieuw overzicht van de (nog te maken) sanerings- en zorgkosten en de daarvoor beschikbare middelen. Bij de behandeling van het verzoek tot wijziging van de tenaamstelling van de beschikking instemmen met het saneringsplan worden vooral de financiële gevolgen van de wijziging van de tenaamstelling beoordeeld.

7.4 Evaluatie

Landelijk beleid

Over een evaluatieverslag moet een beschikking tot instemmen worden genomen (artikel 39c). Het saneringsplan, de beschikking instemmen met het saneringsplan en de wijziging op het saneringsplan zijn de belangrijke documenten waaraan wordt getoetst. Daarin wordt immers de afgesproken saneringsvariant vastgelegd. De toets is uiteindelijk aan de doelstelling van artikel 38 Wbb.

Drents beleid en toelichting

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Indienen evaluatieverslag

Na uitvoering van de sanering of een fase ervan moet binnen 13 weken na afronding een schriftelijk verslag bij ons ter instemming worden ingediend. Hiervoor dient gebruik gemaakt te worden van het formulier voor het aanvragen van een beschikking instemmen met een evaluatieverslag (www.drenthe.nl). De vereisten waar een evaluatieverslag minimaal aan moet voldoen zijn opgenomen in het formulier.

Betreft het een BUS-sanering, dan dient gebruik gemaakt te worden van het daarvoor bestemde formulier BUS-evaluatieverslag (www.VROM.nl).

Als de grondwatersanering (ondergrond) meer dan 0,5 jaar later dan de grondsanering (bovengrond) is afgerond, moet voor de grond alvast een evaluatieverslag ter instemming worden ingediend. Hierop zullen wij een beschikking nemen.

Tussenevaluaties

Neemt de grondwatersanering enige tijd in beslag dan moeten, zoals aangegeven in het saneringsplan, tussentijdse rapportages ingediend worden. Deze beschouwen wij als tussenevaluaties en wij nemen daar geen beschikking op. Nadat de grondwatersanering is afgerond moet er een eindevaluatieverslag ter instemming worden ingediend.

De grond- en grondwatersanering kunnen als afgerond worden beschouwd als wij met een beschikking op het(de) evaluatieverslag(en) hebben ingestemd.

7.5 Zorg na saneren (nazorg)

Landelijk beleid

Als er verontreinigingen achterblijven, is nazorg nodig. De vervuilde bodem moet dan “blijvend worden beheerd”. Nazorg is vooral nodig bij mobiele verontreiniging, verontreiniging die zich verder kan verspreiden. Maar ook bij immobiele verontreinigingen kan nazorg nodig zijn. Nazorg bij mobiele verontreiniging houdt in dat er periodiek moet worden gemeten of de verontreiniging zich verplaatst en of folies, damwanden en drainage moeten worden vervangen. Bij immobiele verontreinigingen zijn het maatregelen gericht op het in stand houden van de saneringsmaatregel. Hiervoor gelden gebruiksbeperkingen, zoals geen diepgewortelde beplanting of aanleggen van vijvers in de leeflaag. Ook kan het betekenen dat gebruik voor een gevoeligere functie anders dan in het saneringsplan niet is toegestaan. De maatregelen en gebruiksbeperkingen moeten zijn beschreven in een nazorgplan. Het bevoegd gezag moet instemmen

met het nazorgplan. Als regel geldt dat het nazorgplan gelijktijdig wordt ingediend met het evaluatieverslag. In het nazorgplan moet zijn beschreven wie er aangesproken kan worden op het deugdelijk uitvoeren van de nazorgverplichtingen en moet onderscheid worden gemaakt tussen de gebruiksbeperkingen en de verplichting tot het nemen van nazorgmaatregelen. Uit de beschikking als bedoeld in artikel 39d, derde lid, vloeit een publiekrechtelijke beperking voort volgens de WKPB voor de percelen die zich bevinden binnen de interventiewaardecontour in het vaste deel van de bodem. De publiekrechtelijke beperking wordt ingeschreven bij het Kadaster in het openbaar register. Zo kan iedereen nagaan of op een bepaalde locatie nazorg verplicht is. Zolang de verontreiniging in de bodem een risico vormt, moet die worden beheerst, beheerd en gecontroleerd.

Drents beleid en toelichting

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Indienen nazorgplan

Voor het indienen van een nazorgplan dient gebruikgemaakt te worden van het formulier voor het aanvragen van een beschikking instemmen met een nazorgplan (www.drenthe.nl).

Nazorg

Met nazorg bedoelen wij “het geheel aan technische, juridische, organisatorische en financiële maatregelen om het saneringsdoel in stand te houden nadat dit is bereikt”. De maatregelen zijn het eeuwigdurende in stand houden en controleren van de isolerende voorzieningen, gebruiksbeperkingen, administratief beheer en daarbij behorende (financiële) verantwoordelijkheden.

Nazorg is onder te verdelen in passieve en actieve nazorg (zie bijlage 4).

Ons uitgangspunt is saneren met een zo min mogelijk blijvende nazorg.

Een nazorgplan in de vorm van een paragraaf in het evaluatieverslag is volgens de Wbb niet de bedoeling. Toch willen wij voor kleine restverontreinigingen (zie bijlage 5, Beslismodel voor evaluatie- en beëindiging van bodemsaneringen, provincies Groningen, Fryslân, Overijssel en Drenthe, april 2004) waar een beperkte nazorg geldt (zoals gebruiksbeperkingen) accepteren dat hiervoor een aparte paragraaf is opgenomen in het evaluatieverslag inclusief de (financiële) verantwoordelijkheden. In de titel van het evaluatieverslag moet dan expliciet worden vermeld dat het een evaluatieverslag inclusief nazorgplan is.

In bijlage 4 is een overzicht gegeven van de nazorgmaatregelen die minimaal vereist zijn.

Samengevat kunnen de volgende aspecten van nazorg na saneren worden onderscheiden.

- Gebruiksbeperkingen en het in stand houden van de situatie (leeflaag en dergelijke).
- Monitoring en actieve maatregelen (beheersing om verspreiding tegen te gaan).

(Publiekrechtelijke) gebruiksbeperkingen

In hoofdstuk 3 is al ingegaan op mogelijke gebruiksbeperkingen die kunnen gelden bij aanwezigheid van bodemverontreiniging. Uitgangspunt bij een functiegerichte sanering is dat normaal gebruik behorende bij die functie mogelijk is. Ook is in hoofdstuk 3 al ingegaan op dit begrip van “normaal gebruik”. Daarbij is aangegeven dat het normaal gebruik zich beperkt tot de leeflaag en niet tot de diepere ondergrond. In de beschikking instemmen op het nazorgplan worden de gebruiksbeperkingen aangegeven.

Na sanering is van een (publiekrechtelijke) gebruiksbeperking alleen sprake als:

- er een restverontreiniging in de grond boven de interventiewaarde is en
- het normale gebruik van de bodem gelet op de functie niet meer mogelijk is of beperkt wordt c.q. saneringsmaatregelen in stand moeten worden gehouden om het normale gebruik blijvend mogelijk te maken.

Eventuele gebruiksbeperkingen buiten de interventiewaardecontour zijn geen publiekrechtelijke gebruiksbeperkingen en worden niet ingeschreven bij het Kadaster in het openbaar register. Deze gebruiksbeperkingen, zoals het afvoeren van licht verontreinigde grond, worden wel in de correspondentie aan betrokkenen vermeld.

Het normale gebruik geldt voor het gehele gebied dat in het nazorgplan als gesaneerd wordt aangegeven, dus ook het gedeelte waar niet actief is gesaneerd, omdat al aan de leeflaagcriteria behorende bij de functie werd voldaan.

Dit betekent ook dat als in dit gebied werkzaamheden worden verricht (zoals het leggen van kabels en leidingen) die zich beperken tot de gesaneerde leeflaag; deze vallen onder het normale gebruik waarvoor geen meldingsplicht meer geldt.

Als de grond onder de leeflaag van dezelfde of betere kwaliteit is als de leeflaag, is ook tot grote diepte grondverzet mogelijk, zonder dat vermenging van verschillende kwaliteit grond optreedt. Werkzaamheden waarbij de aanwezige leeflaag of verhardingslaag tijdelijk wordt aangetast of doorbroken, waarbij de grondkwaliteit onder de leeflaag slechter is, kunnen in een nazorgplan worden geregeld. Voorwaarde daarbij is wel dat de oude situatie na afronding wordt hersteld. Als dit niet geregeld is of als de werkzaamheden tot een andere eindsituatie leiden, is een nieuw saneringsplan nodig.

Informatieplicht derden

In alle situaties waar verontreiniging in de bodem aanwezig is geldt een informatieplicht naar gebruikers en toekomstige eigenaren (bij verkoop). Het gaat hierbij om het verstrekken van gegevens over de aard en omvang van de verontreiniging en de sanerings- en/of nazorgverplichtingen die daarop rusten en de in acht te nemen gebruiksbeperkingen. Deze plicht geldt voor de eigenaren van percelen met bodemverontreiniging.

Informatie over bodemverontreiniging kan deels bij het Kadaster en openbaar register, maar vooral bij de provincie en gemeenten worden verkregen. Voor informatie kan in eerste instantie de website van de provincie Drenthe worden geraadpleegd.

7.6 Overdracht van de nazorg

Landelijk beleid

In de praktijk komt het veel voor dat na de sanering de initiatiefnemer/opdracht-gever de rechten en plichten voortvloeiend uit het nazorgplan wil overdragen. Dit moet via een besluit van het bevoegd gezag Wbb. Dit kan door een wijziging tenaamstelling. Voor informatie over de wijziging tenaamstelling wordt verwezen naar paragraaf 7.3. De beschikking instemmen met het nazorgplan is echter een nieuw (rechts)persoonsgericht besluit. Dus als vooraf bekend is dat een andere partij de nazorg op zich zal nemen, kan deze partij het nazorgplan indienen.

Drents beleid en toelichting

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Voorwaarde

Wij stellen als voorwaarde dat bij het indienen van een nazorgplan een overeenkomst wordt bijgesloten waarin de afspraken tussen de initiatiefnemer en de indiener van het nazorgplan over de overdracht van de nazorg zijn vastgelegd.

Bij het indienen van een nazorgplan moeten de gegevens worden gevoegd van de degene die verantwoordelijk is voor de nazorg en een nieuw overzicht van de (nog te maken) nazorgkosten en de daarvoor beschikbare middelen.

8 Kostenverhaal/bevelbeleid

Landelijk beleid

Bij bodemverontreiniging kunnen verschillende personen betrokken zijn. De belangrijkste zijn de eigenaar, de gebruiker van het vervuilde perceel en de veroorzaker van de bodemverontreiniging. Deze personen kunnen ook een en dezelfde persoon zijn. Maar ook andere partijen als de gemeente, eigenaren van aangrenzende percelen en waterschappen kunnen van belang zijn.

Als gevolg van de Beleidsvernieuwing bodemsanering is de sterke scheiding tussen overheidsgefinancierde saneringen enerzijds en geheel door marktpartijen gefinancierde saneringen anderzijds vervangen door het zogenaamde participatief stelsel. Bodemsanering dient zoveel mogelijk aan te haken bij maatschappelijke dynamiek die ontstaat omdat meer partijen belang hebben bij de bodemsanering.

Naast veroorzakers en de overheid moeten ook grondeigenaren, grondgebruikers, terreinbeheerders en toekomstige gebruikers (bijvoorbeeld projectontwikkelaars) bijdragen aan de sanering van de bodem. Het beginsel “de vervuiler betaalt” blijft bestaan, maar wordt aangevuld met het beginsel “de belanghebbende betaalt mee”.

Locaties dienen zoveel mogelijk vanuit de marktdynamiek benaderd te worden, met als doel beperking van het aantal bodemsaneringen dat geheel uit publieke milieumiddelen wordt gefinancierd.

Het wettelijk instrumentarium zorgt ervoor dat veroorzaker en eigenaren explicieter en eerder worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid om bij te dragen aan bodemsanering, waardoor een extra geldstroom vanuit de markt aangewend kan worden. Ook kunnen de kosten van onderzoek en sanering die ten laste van de overheid zijn gekomen vaak achteraf verhaald worden op de veroorzaker dan wel op degene die door de overheid gefinancierde sanering ongerechtvaardigd wordt verrijkt. De inzet van bevelen blijft echter een uiterst middel.

Het kostenverhaal op veroorzaker en eigenaren vertoont grote gelijkens met het bevelinstrumentarium. Een landelijke werkgroep heeft in opdracht van de minister van VROM een landelijke notitie Project afstemming bevel/kostenverhaal Wbb opgesteld. In deze notitie wordt de afstemming geregeld van het bevelinstrumentarium van de Wbb en het kostenverhaal daarbij op grond van de Wbb. De notitie vormt een gemeenschappelijk kader waarbinnen de bevoegde gezagen hun regels kunnen opstellen. Aan de bevoegde gezagen is een dringende aanbeveling gedaan de notitie Project afstemming bevel/kostenverhaal Wbb om te zetten in eigen beleid

Aansprakelijkheid

Algemeen

De eigenaar van de vervuilde grond is meestal aansprakelijk voor de kosten van onderzoek en sanering, maar er geldt geen “algemene” saneringsplicht. Als iemand een vervuild terrein heeft, kan deze de vervuiler aanspreken voor de saneringskosten. Ten minste als bekend is wie de vervuiler was en deze nog leeft.

Een paar jaartallen zijn belangrijk als het gaat om te bepalen of een eigenaar aansprakelijk is:

- bij aankoop vóór 1975 is een eigenaar meestal niet aansprakelijk;
- bij aankoop tussen 1975 en 1983 is de eigenaar aansprakelijk als deze van de verontreiniging had kunnen weten;
- bij aankoop tussen 1983 en 1990 is de eigenaar ook alleen aansprakelijk als deze van de verontreiniging had kunnen weten. Maar er wordt nu wél eerder van uitgegaan dat de eigenaar het had kunnen weten;

- bij aankoop tussen 1990 en 1993 is een eigenaar in beginsel aansprakelijk met uitzondering van een bewoner of een “kleine zelfstandige”;
 - bij aankoop na 1993 is een eigenaar in beginsel aansprakelijk.
- Voor “professionele” kopers gelden strengere normen.

Het vorenstaande is een algemene weergave van zaken. In concrete gevallen zal het steeds van de specifieke omstandigheden afhangen of iemand aansprakelijk is. Verder is het zo dat ook bij (ver)koop van een vervuild terrein de verontreiniging een rol speelt. Daarover moeten tussen de koper en verkoper afspraken worden gemaakt.

Bedrijfsterreinen

Voor in gebruik zijnde bedrijfsterreinen geldt een wettelijke saneringsplicht voor eigenaren en/of erfpachters. Deze plicht geldt indien een beschikking is genomen waaruit blijkt dat er sprake is van een ernstig geval van verontreiniging dat met spoed moet worden gesaneerd en de bron zich bevindt op het perceel. Ondernemers die niet zelf met risicovolle stoffen hebben gewerkt kunnen met bodemverontreiniging te maken krijgen, bijvoorbeeld wanneer er voor het bedrijf grond is aangekocht dat door een ander is verontreinigd. De kosten kunnen dan wel verhaald worden op de vervuiler, ten minste als bekend is wie het was en deze nog leeft. Soms is de vervuiling van lang geleden. Is het vervuilen vóór 1975 gebeurd, dan is het meestal niet meer mogelijk de vervuiler hierop aan te spreken. Landbouwbedrijven zijn uitgezonderd van de saneringsplicht bedrijfsterreinen.

Bewoners

Bij de aankoop van een woning op vervuilde grond wordt de koper in beginsel schuldig eigenaar. Dit betekent dat deze, volgens de Wbb, voor eventuele onderzoeken en sanering van de verontreiniging kan worden aangesproken. Landelijk is afgesproken een terughoudend beleid over aansprakelijkheid van bewoners voor bodemverontreiniging te voeren.

De nieuwe eigenaar wordt door het bevoegd gezag niet verplicht tot het doen van een onderzoek en sanering als deze aan de volgende voorwaarden voldoet:

- op het moment van verwerven van het perceel rust op dat perceel de bestemming “wonen” en
- de woning is gekocht voor eigen bewoning en
- er is voor de woning een redelijke koopprijs betaald, wat betekent dat hierbij geen rekening is gehouden met de verontreiniging en
- het perceel is niet verontreinigd door een aan de woonfunctie gerelateerde verontreiniging zoals een lekke huisbrandolietank en
- de nieuwe eigenaar is niet betrokken geweest bij het ontstaan van de verontreiniging.

Dit betekent niet dat het bevoegd gezag zich hiermee verplicht tot het doen van onderzoek en sanering in deze gevallen. Per geval zal bekeken worden wat de bijdrage van het bevoegd gezag kan zijn. Dit zal afhangen van de spoed en het maatschappelijke belang van het geval van bodemverontreiniging.

Drents beleid

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Kostenverhaal

Wij nemen de notitie Project afstemming bevel/kostenverhaal Wbb over als eigen beleid. Op enkele onderdelen hebben wij deze aangevuld.

Bewoners

Bij bewoners en erfgenamen zijn wij terughoudend met de inzet van kostenverhaal achteraf om stagnatie op de woningmarkt te voorkomen (net als met het geven van bevelen). Ook hier volgen wij het Beleid betreffende kostenverhaal van VROM (Staats-courant nummer 90 van april 2007). Hierbij moet het gaan om bewoners die voldoen aan de voorwaarden, genoemd onder landelijk beleid van dit hoofdstuk onder bewoners.

Bewoners van percelen met een bodemverontreiniging hebben niet het recht om van ons een sanering te verlangen. Wanneer partijen onderling een financiële regeling hebben getroffen voor een sanering zullen wij, wanneer wij ook partij worden in een sanering, deze middelen claimen voor zover er door ons kosten zijn gemaakt.

Wanneer de woning bij de vorige eigenaar een bedrijf was is kostenverhaal door de overheid wel mogelijk. Moet er in het kader van een bouwvergunning voor aanbouw gesaneerd worden, dan is men zelf verantwoordelijk voor de sanering.

Erfenissen/schenken

Verder vinden wij dat erfenissen/schenken niet moeten leiden tot verwerpen daarvan omdat er een bodemverontreiniging aanwezig is. Van erfgenamen/begunstigden kunnen wij een financiële inspanning tot ter grootte van de ongerechtvaardigde verrijking vragen. Per geval vindt een onderhandeling plaats waarbij ruimte wordt gegeven aan de opvatting dat een erfenis aantrekkelijk moet zijn om te aanvaarden in plaats van deze te verwerpen.

Voorwaarde hierbij is wel dat de erfgenaam niet (mede)veroorzaker is, geen duurzame rechtsbetrekking met de veroorzaker heeft gehad, dan wel onvoldoende schadebeperkende maatregelen heeft getroffen.

Bevelsbeleid

De Wbb geeft ons de mogelijkheid om veroorzakers, bedrijfsmatige gebruikers en eigenaren of erfpachters door een bevel te dwingen bodemonderzoek en eventueel saneringen uit te voeren. Ons doel is om de partijen te bewegen tot sanering van de locatie. Uitgangspunt is dat wij dat bereiken op basis van overleg, waarbij wij ons in eerste instantie richten tot de veroorzaker/eigenaar. Deze bevoegdheid ontleen wij aan het juridische instrumentarium en de saneringsplicht van de Wbb. Bij het overleg verplaatsen wij ons zo goed mogelijk in de probleemhebbers, om van daaruit de oplossingen te bereiken. Deze oplossingen kunnen ook in de financiële sfeer liggen, zoals subsidie in het kader van de Bedrijvenregeling (zie hoofdstuk 9) en de Regeling stimulering bodemsanering particulieren (zie hoofdstuk 10). Verder is het vaak zo dat bodemverontreiniging zich uitstrekt tot percelen van aangrenzende eigenaren en dat sanering slechts zinvol is als de buurman ook saneert. In dat geval bevorderen wij het overleg met de overige grondeigenaren om in clusterverband tot bodemsanering te komen, al dan niet met onze financiële medewerking in het kader van de Wbb.

Lukt het niet om partijen tot saneren te krijgen via het overleg, dan gebruiken wij de dwangmiddelen die wij tot onze beschikking hebben.

In bijlage 6 is aangegeven hoe wij de notitie Project afstemming bevel/kostenverhaal Wbb hebben geïntegreerd in ons bevelsbeleid. In het kort komt het erop neer dat:

- wij niet schromen om het bevelsinstrumentarium in te zetten;
- de inzet van bevelen voor ons een uiterst middel is; door goede communicatie wordt eerst geprobeerd anderen te bewegen op vrijwillige basis bodemonderzoek en sanering te laten uitvoeren;
- wij de veroorzaker in eerste instantie aanspreken;
- wij het principe de vervuiler betaalt zoveel mogelijk hanteren;
- wij een terughoudend beleid voeren over aansprakelijkheid van particulieren;

- bij erfenissen/schenken het principe geldt dat wij willen zorgen dat men niet financieel wordt benadeeld;
 - wij bij ongerechtvaardigde verrijking overgaan tot kostenverhaal.
- Uitvoering van vorengenoemde gebeurt in samenspraak met Handhaving.

9 Bedrijvenregeling, cofinanciering en draagkrachtregeling

Landelijk beleid

Vanaf 1 januari 2006 zijn eigenaren en erfpachters van bedrijfsterreinen verplicht hun terrein te saneren. Deze plicht treedt in werking als door het bevoegd gezag (provincie of gemeente) is vastgesteld dat er voor 2030 moet worden gesaneerd. Vervuilde terreinen die een groot risico voor hun omgeving vormen moeten voor 2015 zijn aangepakt.

Voor de aanpak van ernstige bodemverontreiniging op bedrijfsterreinen wordt subsidie gegeven. Er zijn 3 subsidieregelingen ontworpen. Deze zijn:

1. Bedrijvenregeling;
2. Co-financieringsregeling;
3. Draagkrachtregeling.

De verschillende regelingen zijn niet stapelbaar. Dat betekent dat voor ieder bedrijfsterrein moet worden bepaald van welke regeling gebruik wordt gemaakt.

De bedrijvenregeling is primair bedoeld voor verontreiniging veroorzaakt voor 1975. De aanmelding voor de Bedrijvenregeling moet voor 1 januari 2008 zijn gedaan.

De co-financieringsregeling is bedoeld voor verontreinigde locaties die niet onder de Bedrijvenregeling vallen. Meestal gaat het dan om locaties waar de verontreiniging is veroorzaakt tussen 1975 en 1987.

De draagkrachtregeling is bedoeld voor bedrijven die ondanks de subsidie de bodemsanering niet kunnen betalen.

Hierna wordt nader ingegaan op de voorwaarden van de verschillende regelingen.

Bedrijvenregeling

Om in aanmerking te komen voor de bedrijvenregeling geldt een aantal voorwaarden. De belangrijkste zijn:

1. het geval van ernstige verontreiniging moet zijn veroorzaakt vóór 1975, althans alleen voor dat deel wordt subsidie verleend. Dus wanneer een geval is ontstaan voor en na 1975, wordt het deel van na 1975 niet gesubsidieerd;
2. de subsidie is alleen bedoeld voor verontreinigde bedrijfsterreinen. Na sanering moet de locatie ten minste 5 jaar de bestemming bedrijfsterrein houden. Wijzigen van de gebruiksfunctie binnen deze periode leidt tot inhouding/terugvoering van (een deel van) de subsidie;
3. de aanvrager moet eigenaar of erfpachter zijn van het bedrijfsterrein;
4. de sanering wordt op tijd uitgevoerd volgens een saneringsplan waarmee het bevoegd gezag heeft ingestemd;
5. de bodemverontreiniging moet aangemerkt zijn als een ernstig en spoedeisend geval. Wanneer het geval niet spoedeisend is maar de sanering is nodig wegens bouwactiviteiten, dan is dat ook akkoord;
6. het bedrijfsterrein moet voor 1 januari 1995 verworven zijn;
7. de subsidie moet van tevoren worden aangevraagd;
8. gedeputeerde staten moeten kunnen instemmen met de kostenraming;
9. er mogen geen andere overheidsbijdragen verleend zijn;
10. de aanvrager moet de aanmelding voor 1 januari 2008 hebben gedaan. Als hij na die datum wil saneren en subsidie wenst, moet hij dat dus voor die datum hebben gemeld. Melden is niet hetzelfde als aanvragen. Wie zich meldt voor 2008, kan na 2008 subsidie aanvragen;

11. de aanvrager moet achteraf kunnen aantonen aan de hand van 2 of 3 offertes dat is gekozen voor de goedkoopste aannemer.

De subsidie varieert van 15% tot 60% van de subsidiabele saneringskosten. MKB's krijgen 10% extra. Veroorzakers krijgen minder subsidie dan niet-veroorzakers. Wanneer niet-veroorzakers wisten van de bodemverontreiniging toen zij het bedrijfsterrein kochten, wordt daarmee rekening gehouden. Subsidie is alleen mogelijk voor de saneringskosten, niet voor onderzoekskosten. Samen met de fiscale regelingen en faciliteiten op het gebied van bodemsanering is het mogelijk dat het kostenplaatje er heel wat gunstiger uit komt te zien dan dat aanvankelijk lijkt.

Aanmelden voor de bedrijvenregeling na 2008 kan als aannemelijk kan worden gemaakt dat door bijzondere omstandigheden aanmelding voor 1 januari 2008 niet mogelijk was. De aanmelding kan bij het bevoegd gezag en bij de Stichting Bodemcentrum plaatsvinden. Het Bodemcentrum is in december 2006 opgericht door de koepelorganisaties VNO-NCW en MKB Nederland en door de brancheorganisaties BOVAG, NETEX, Koninklijke Metaalunie en FME-CWM. Het Bodemcentrum werkt primair voor alle (MKB-)bedrijven in Nederland. Voor informatie over het Bodemcentrum wordt verwezen naar www.bodemcentrum.nl.

Cofinanciering

Bedrijven met een verontreiniging ontstaan na 1975 en vóór 1987 komen niet in aanmerking voor de bedrijvenregeling. Als stimulering voor het saneren van de bodem is voor deze bedrijven de cofinancieringsregeling ontworpen.

Om voor cofinanciering in aanmerking te komen moeten bedrijven aan een aantal voorwaarden voldoen.

De belangrijkste voorwaarden zijn:

1. het geval van ernstige verontreiniging moet zijn veroorzaakt vóór 1987, althans alleen voor dat deel wordt subsidie verleend;
2. de subsidie is alleen bedoeld voor verontreinigde bedrijfsterreinen. Na sanering moet de locatie ten minste 5 jaar de bestemming bedrijfsterrein houden. Wijzigen van de bestemming binnen deze periode leidt tot inhouding/terugvordering van (een deel van) de subsidie;
3. de aanvrager moet eigenaar of erfpachter zijn van het bedrijfsterrein;
4. de sanering wordt op tijd uitgevoerd volgens een saneringsplan waarmee de provincie heeft ingestemd;
5. de bodemverontreiniging moet aangemerkt zijn als een ernstig en spoedeisend geval. Wanneer het geval niet spoedeisend is maar de sanering is nodig wegens bouwactiviteiten, is dat ook akkoord. Daarnaast moet sprake zijn van een of meerdere van de volgende situaties:
 - a. de verontreiniging heeft een zodanig effect op de directe omgeving dat de gewenste ontwikkelingen in de omgeving beperkt zijn of worden geremd;
 - b. de sanering maakt deel uit van een kwaliteitsverbetering van de omgeving van het bedrijfsterrein;
 - c. er is sprake van een grondwaterverontreiniging die zich uitstrekt buiten het terrein zelf;
6. het bedrijfsterrein moet voor 1 januari 1995 verworven zijn;
7. de subsidie moet van tevoren worden aangevraagd;
8. gedeputeerde staten moeten instemmen met het subsidieverzoek c.q. een positief advies geven;
9. er mogen geen andere overheidsbijdragen verleend zijn;
10. de aanvrager moet achteraf kunnen aantonen aan de hand van 2 of 3 offertes dat is gekozen voor de goedkoopste aannemer.

De subsidie bedraagt maximaal 25% (MKB + 10%) van de subsidiabele saneringskosten met een bovengrens van € 200.000,- per bedrijf. Aanmelden voor cofinanciering kan bij het bevoegd gezag en bij de Stichting Bodemcentrum. Voor cofinanciering geldt vooralsnog geen aanmeldingstermijn.

Draagkrachtregeling

De draagkrachtregeling is ingesteld om zoveel mogelijk te voorkomen dat gezonde bedrijven failliet gaan als gevolg van een verplichte bodemsanering. Het bevoegd gezag kan de uitvoering van de sanering overnemen als de levensvatbaarheid van het bedrijf in gevaar komt als gevolg van een sanering. De eigenaar of erfpachter vergoedt dan een naar draagkracht te bepalen bedrag. Als voorwaarde geldt dat het bevoegd gezag moet hebben bepaald dat er sprake is van een geval van ernstige verontreiniging dat spoedig moet worden gesaneerd.

In de draagkrachtregeling worden 2 situaties onderscheiden:

1. de verontreiniging is veroorzaakt voor 1975 of de verontreiniging is na 1975 veroorzaakt maar de eigenaar of erfpachter is niet aansprakelijk voor de verontreiniging;
2. de verontreiniging is veroorzaakt na 1975 en de eigenaar of erfpachter is wel aansprakelijk.

In de eerste situatie wordt een minimale bijdrage van de eigenaar of erfpachter gevraagd.

Deze bijdrage bedraagt: de waardestijging van het terrein door de sanering minus 15% van de saneringskosten.

In de tweede situatie geldt naast dezelfde minimale bijdrage dat de overheidsbijdrage maximaal € 200.000,- mag bedragen.

Een verzoek om voor de draagkrachtregeling in aanmerking te komen wordt gericht aan het bevoegd gezag. Om de draagkracht van een bedrijf vast te stellen, voert de adviesorganisatie IMK Intermediair een draagkrachttoets uit.

Drents beleid

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Bedrijvenregeling

Voorwaarde 5 vullen wij aan met het volgende: een bedrijf dat zelf een ernstig geval van bodemverontreiniging, waarvoor spoedig sanering niet noodzakelijk is, wil saneren beschouwen wij als maatschappelijk urgent. Dit betekent dat het bedrijf, indien ook wordt voldaan aan de overige voorwaarden, in aanmerking kan komen voor subsidie. Hiermee willen wij bereiken dat alle ernstige gevallen voor 2030 zijn gesaneerd of beheerd.

10 Stimulering bodemsanering particulieren

Landelijk beleid

Hiervoor is geen landelijk beleid ontwikkeld.

Drents beleid

De aanpak van bodemverontreiniging bij particulieren willen wij stimuleren om zo te komen tot de tot sanering van de gevallen van ernstige bodemverontreiniging vóór 2030. Voor de aanpak van bedrijfsterreinen kennen wij de bedrijvenregeling (zie hoofdstuk 9). Locaties die niet zijn aangemerkt als bedrijfsterrein maar alleen worden gebruikt voor wonen vallen hier niet onder. Ook bewoners kunnen te maken krijgen met ernstige bodemverontreiniging. Op deze locaties kan er sprake zijn van een geval van ernstige verontreiniging waar derden geen belangen hebben om de sanering mede te financieren, door het ontbreken van dynamiek. Verder kan de bodemverontreiniging problemen opleveren bij onder andere verkoop, erfenissen, schenkingen en bouwactiviteiten.

Wij willen de uitvoering van sanering bij particulieren die een geval van ernstige bodemverontreiniging hebben faciliteren. Van de particulier wordt dan een bijdrage verlangd in de saneringskosten. De provincie voert in principe de sanering uit en neemt de risico's van mee- en tegenvallers.

De aanvragen worden in volgorde van binnenkomst beoordeeld en eventueel toegekend tot het moment waarop het jaarlijkse plafond van € 600.000,-- is bereikt.

Om de provincie de uitvoering van de sanering over te laten nemen dient door de aanvrager te worden voldaan aan de volgende voorwaarden.

Particulieren

1. Deze regeling is van toepassing op de eigenaar van een onroerend goed die tevens is aan te merken als bewoner van het desbetreffende onroerend goed of op een erfgenaam van een onroerend goed. Deze laatste hoeft niet de bewoner van het betreffende onroerend goed te zijn. Eigenaar/bewoner en erflater moeten kunnen worden aangemerkt als particulier. Om als particulier te worden aangemerkt moet cumulatief worden voldaan aan de volgende voorwaarden:
 - de rechtsvoorganger van de bewoner moet zelf ook bewoner zijn (geweest);
 - de woning is bestemd om te worden gebruikt voor bewoning door de bewoners zelf;
 - de bewoner moet een redelijke marktconforme prijs hebben betaald voor de woning;
 - het mag niet gaan om een perceelsgerelateerde verontreiniging zoals een verontreiniging van huisbrandolietank.

Geval van bodemverontreiniging

2. Het geval van bodemverontreiniging moet volgens de Wbb kunnen worden aangemerkt als een geval van ernstige bodemverontreiniging en moet betrekking hebben op een verontreiniging van de landbodem.

Onderzoeksrapport

3. De aanvrager (eigenaar/bewoner of erfgenaam) dient in het bezit te zijn van een onderzoeksrapport waaruit de ernst, omvang (contourlijnen van de S- en I-waarde voor grond en

grondwater) en spoedeisendheid kan worden vastgesteld. Veelal zal dit een (nader) bodem-onderzoek zijn. Een (uitgebreid) oriënterend onderzoek kan ook voldoende zijn als hieruit ernst, omvang en spoedeisendheid vastgesteld kan worden.

Eigenaar/bewoner

- 4a. Als de aanvrager kan worden aangemerkt als eigenaar/bewoner dan komt het geval van bodemverontreiniging alleen voor sanering door de provincie Drenthe in aanmerking als de eigenaar/bewoner:
 - de verontreiniging niet heeft veroorzaakt, of
 - de verontreiniging wel heeft veroorzaakt maar het veroorzaken dateert van vóór 1975.
- b. De eigenaar/bewoner is verplicht om als eigen bijdrage aan de provincie Drenthe te betalen een bedrag van:
 - € 5.000,-- als de datum van verkrijging van het onroerend goed is gelegen voor 1 januari 1987;
 - € 5.000,-- verhoogd met € 2.000,-- oplopend voor ieder jaar daarna waarin het onroerend goed is verkregen als de datum van verkrijging van het onroerend goed is gelegen na 1 januari 1987. Hiervoor geldt een maximum van € 45.000,--.
- c. De eigenaar/bewoner mag de kosten voor het bodemonderzoek als bedoeld in artikel 3 in mindering brengen op de onder b genoemde eigen bijdrage indien en voor zover het bedrag is gelegen boven € 15.000,--.

Erfgenaam

- 5a. Als de aanvrager kan worden aangemerkt als erfgenaam, dan komt het geval van bodemverontreiniging voor sanering door de provincie Drenthe in aanmerking.
- b. De erfgenaam is verplicht om als eigen bijdrage aan de provincie Drenthe te betalen een bedrag:
 - ter grootte van 75% van de kosten van de sanering (inclusief de kosten van het onderzoek) als de verontreiniging is veroorzaakt door de erflater na 1975. Voor deze eigen bijdrage geldt een maximum van 75% van de waarde (= taxatiewaarde na sanering) van het onroerend goed;
 - ter grootte van 50% van de kosten van de sanering (inclusief de kosten van het onderzoek) als de verontreiniging is veroorzaakt vóór 1975 of als de verontreiniging is ontstaan na 1975 en de erflater deze verontreiniging niet heeft veroorzaakt. Voor deze eigen bijdrage geldt een maximum van 50% van de waarde (= taxatiewaarde na sanering) van het onroerend goed.

11 Afstemming met andere beleidsterreinen

Bij de uitvoering van activiteiten anders dan bodemsanering kan de initiatiefnemer toch te maken krijgen met de Wbb.

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de relatie tussen de Wbb en een aantal andere wetten, besluiten en beleidsvelden. Het is van belang in deze situaties tijdig in contact te treden met het bevoegd gezag Wbb.

11.1 Afstemming met het Besluit en de Regeling bodemkwaliteit

Landelijk beleid

Het Besluit bodemkwaliteit streeft naar duurzaam bodembeheer. Dat wil zeggen: een balans tussen bescherming van de bodemkwaliteit voor mens en milieu en ruimte voor het gebruiken van de bodem voor maatschappelijke ontwikkelingen, zoals woningbouw of aanleg van wegen. In het Besluit bodemkwaliteit worden de doelstellingen van het bodembeleid voor het gebruik van bouwstoffen, grond en baggerspecie juridisch vormgegeven.

Bij het Besluit bodemkwaliteit hoort de Regeling bodemkwaliteit. De Regeling geeft een technische invulling aan de hoofdregels van het Besluit en uitleg over de uitvoering. In de Regeling staan onder andere de normen, de wijze waarop de kwaliteit van grond en baggerspecie kan worden bepaald en hoe aan de normen moet worden voldaan. Het Besluit en de Regeling zijn niet los van elkaar te gebruiken.

In de handreiking voor het Besluit bodemkwaliteit is een vertaling gegeven van het Besluit naar de betekenis voor de uitvoeringspraktijk.

Afstemming met saneringsregeling Wbb

Bij de sanering van een geval van bodemverontreiniging is het niet alleen van belang te weten wanneer de saneringsdoelstelling is bereikt, maar ook om te weten waar het geval als zodanig ophoudt.

In het kader van het generieke beleid zal dit de actuele kwaliteit van de bodem zijn. Deze kwaliteit wordt veelal beschreven in een bodemkwaliteitskaart. Wanneer het bevoegd gezag Wbb hiermee heeft ingestemd, kan deze kaart ook gebruikt worden om de terugsaneerwaarde te bepalen. Wanneer deze kaart (nog) niet aanwezig is, zal voor het bepalen van de gevalsgrens de Achtergrondwaarde 2000 gelden of de actuele kwaliteit zal op gevalsniveau beschreven moeten worden. Dit zal moeten gebeuren in het saneringsplan.

Het bevoegd gezag heeft echter een eigen motiveringsplicht bij het vaststellen van de saneringsdoelstelling. Dit betekent dat er omstandigheden kunnen zijn dat de saneringsdoelstelling afwijkt van de generieke dan wel gebiedsspecifieke waarden die op grond van het Besluit bodemkwaliteit zijn vastgesteld.

Drents beleid

Wij sluiten aan bij het landelijke beleid.

11.2 Bodemverontreiniging en de Woningwet

Landelijk beleid

Juridisch kader

Het saneringscriterium op basis van artikel 37 Wbb werkt door in de aanhoudingsplicht die bij bouw aanvragen op grond van de Woningwet (artikel 52a) kan bestaan. De aanvraag voor een bouwvergunning moet worden aangehouden als er een redelijk vermoeden bestaat of blijkt dat de bodem ter plaatse van het te bouwen bouwwerk zodanig is verontreinigd dat er een geval van ernstige bodemverontreiniging bestaat. Dit beoordeelt het gemeentebestuur. Een noodzaak tot saneren wordt door de Woningwet en de daarop gebaseerde Bouwverordening ingegeven om te voorkomen dat er gezondheidsrisico's voor toekomstige gebruikers ontstaan en ook om te voorkomen dat er kapitaalvernietiging ontstaat wanneer een nieuw gebouw moet worden gesloopt voor bodemsanering. Als de gemeente niet binnen 2 weken besluit tot aanhouding van de vergunningaanvraag en uit een onderzoeksrapport blijkt dat de bodem (mogelijk) ernstig is verontreinigd, wordt de aanvraag van rechtswege aangehouden.

De aanhouding duurt totdat het bevoegd gezag met een saneringsplan artikel 39 Wbb heeft ingestemd dan wel heeft vastgesteld op grond van artikel 29 juncto artikel 37 Wbb dat er geen sprake is van een geval van ernstige verontreiniging waarvoor spoedig sanering noodzakelijk is. In geval van een melding als bedoeld in artikel 28 juncto artikel 39b Wbb duurt de aanhouding totdat is gebleken dat de melding overeenkomstig de bij of krachtens die wet gestelde eisen is gedaan. De aanhouding duurt 5 weken. Dit voor zover de initiatiefnemer een mededeling heeft ontvangen dat de melding in overeenstemming is met het BUS en de regeling. Dat betekent dat de duur van de aanhoudingsplicht is gekoppeld aan het moment waarop gebleken is dat de BUS-melding volgens de eisen van artikel 39b Wbb is gedaan. Als het bevoegd gezag eerder tot de conclusie komt dat de melding voldoet aan de eisen van besluit en regeling, kan de duur uiteraard ook korter zijn.

Drents beleid en toelichting

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid.

11.3 Wbb in relatie tot de Wm

Landelijk beleid

De Wet milieubeheer

De Wm is in maart 1993 in werking getreden. Deze wet regelt de milieubescherpende maatregelen die nodig zijn om te voorkomen dat bedrijfsmatige handelingen in inrichtingen nadelige gevolgen voor het milieu kunnen hebben. De belangrijkste instrumenten van de Wm zijn algemene maatregelen van bestuur en vergunningen. Preventieve bodembescherming is wettelijk verplicht (zie zorgplichtbeginsel in de Wm en Wbb).

Het preventieve bodembeschermingsbeleid voor inrichtingen is vastgelegd in de NRB. Uitgangspunt van de NRB is dat door een samenspel van voorzieningen en beheersmaatregelen een verwaarloosbaar bodemrisico moet worden gerealiseerd. Op grond van artikel 5a.1, tweede lid, van het Inrichtingen- en vergunningenbesluit milieubeheer moet bij vergunningverlening beoordeeld worden of de BBT worden toegepast. De NRB is inmiddels bij ministeriële

regeling aangewezen als BBT-document. Dit betekent dat aanvragen voor milieuvergunningen in alle gevallen getoetst worden aan de NRB.

Bodembelastingonderzoek

Het preventieve bodembeschermingsbeleid gaat ervan uit dat (zelfs) een verwaarloosbaar bodemrisico nooit volledig uitsluit dat een belasting van de bodem optreedt. Om die reden is altijd bodembelastingonderzoek noodzakelijk. Het bodembelastingonderzoek richt zich op de afzonderlijke activiteiten en de daar gebruikte stoffen.

Bodembelastingonderzoek bestaat uit het vastleggen van de nulsituatie bodemkwaliteit voorafgaand aan, of zo spoedig mogelijk na, de start van de desbetreffende activiteit(en) en een vergelijkbaar eindsituatiebodemonderzoek na het beëindigen van de desbetreffende activiteit.

Het nulsituatieonderzoek moet ten minste duidelijkheid verstrekken over:

- de locatie van bemonsteringspunten, rekening houdend met de mobiliteit van de gebruikte stoffen en de lokale grondwaterstroming;
- de wijze waarop de desbetreffende stoffen moeten worden gedetecteerd, bemonsterd en geanalyseerd;
- de bodemkwaliteit ter plaatse van bemonsteringslocaties.

De door middel van nulsituatieonderzoek vastgelegde bodemkwaliteit geldt als uitgangspunt bij de beoordeling of ten gevolge van de desbetreffende activiteiten bodembelasting heeft plaatsgevonden en of bodemherstel nodig is. Aanvullend onderzoek moet zo nodig uitgevoerd worden om de aangetroffen verontreiniging zodanig af te perken dat er een goed referentiekader ontstaat voor mogelijke nieuwe verontreiniging bij de potentieel bodembedreigende activiteiten van het bedrijf. Dit kan alleen binnen de terreingrenzen afgedwongen worden voor zover dat van belang is voor de toekomstige bedrijfsactiviteiten.

Uitvoering nul- en eindsituatieonderzoek

Voor de uitvoering van het nul- en eindsituatieonderzoek zijn landelijk vastgestelde en geaccepteerde protocollen beschikbaar. In nieuwe vergunningen wordt voor uit te voeren onderzoeken het NEN 5740-protocol gehanteerd.

Indien in het verleden onderzoeken hebben plaatsgevonden op basis van (thans) verouderde protocollen, kunnen deze onder voorwaarden als nulsituatie worden geaccepteerd. Dit moet per geval beoordeeld worden. Indien noodzakelijk kunnen aanvullende eisen vastgesteld en opgenomen worden in de vergunning. In de vergunning kan worden vastgelegd dat het nulsituatieonderzoek deel uitmaakt van de vergunning.

(Gedeeltelijke) bedrijfsbeëindiging

Bij beëindiging van een bodembedreigende activiteit waarvoor een vergunning is verleend moet ter vaststelling van de kwaliteit een eindsituatieonderzoek worden verricht. Een eindsituatieonderzoek is alleen noodzakelijk als ook een nulsituatie-onderzoek is verricht.

Naast de verplichting tot het uitvoeren van een eindsituatieonderzoek kan op grond van artikel 8.16, onder c, Wm in de vergunning expliciet vastgelegd worden dat voorschriften die betrekking hebben op het nulsituatieonderzoek en het herstellen van de bodemkwaliteit ook van kracht blijven nadat de vergunning haar geldigheid heeft verloren.

Drents beleid en toelichting

In Drenthe sluiten wij aan bij het geschetste landelijke beleid. Daarnaast geldt het uitgangspunt dat bij een verhoging van de gemeten concentratie in de eindsituatie ten opzichte van de gemeten concentratie in de nulsituatie de vergunninghouder het verschil dient te verwijderen. Hiermee wordt voorkomen dat normen opgevolgd gaan worden.

Verder wordt in milieuvergunningen expliciet vastgelegd dat:

- nulsituatieonderzoeken naar de kwaliteit van de bodem deel uitmaken van de vergunning;
- voorschriften die betrekking hebben op het eindonderzoek en het herstel van de bodemkwaliteit ook nadat de vergunning haar geldigheid heeft verloren nog gedurende ten minste 3 jaar van kracht blijven.

11.4 Wbb in relatie met de WRO

Landelijk beleid

Bodemverontreiniging kan invloed hebben op de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan. Bodemonderzoek moet worden uitgevoerd om te toetsen of de bodem geschikt is voor de gewenste ontwikkeling en om na te gaan of eventueel aanwezige bodemverontreiniging de (financiële) haalbaarheid van het plan niet in de weg staat.

De bodemkwaliteit moet worden onderzocht volgens de onderzoeksnorm NEN 5740, inclusief de NVN 5725, en afhankelijk van de uitkomsten van het vooronderzoek, de NEN 5707. Het bodemonderzoek mag in het algemeen niet ouder zijn dan 5 jaar (zie ook hoofdstuk 2). Geen bodemonderzoek is nodig als er sprake is van een lichte bouwvergunning en/of als in het kader van de Bouwverordening vrijstelling van onderzoek wordt verleend.

Als er sprake is van een geval van ernstige bodemverontreiniging, kan het zijn dat de bodem moet worden gesaneerd voordat de bestemming kan worden gerealiseerd. Hiervoor moet de initiatiefnemer de kosten ramen (bij voorkeur op basis van een saneringsplan). De saneringskosten moeten in de exploitatieopzet van het bestemmingsplan verwerkt worden.

Drents beleid

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid.

11.5 Onttrekkingen en bodemverontreiniging

Landelijk beleid

Als een initiatiefnemer een onttrekking toepast om civieltechnische redenen, bijvoorbeeld om een kelder te bouwen of een riool aan te leggen, kan deze geconfronteerd worden met bodemverontreiniging.

In artikel 28 Wbb staat dat degene die voornemens is de bodem te saneren dan wel handelingen te verrichten ten gevolge waarvan de verontreiniging van de bodem wordt verminderd of verplaatst, van dat voornemen melding doet bij het bevoegd gezag Wbb.

In artikel 39 staat dat als het voornemen bestaat de bodem te saneren, de resultaten van een saneringsonderzoek en van een saneringsplan moeten worden ingediend. Landelijk is niet ingevuld wat precies wordt verstaan onder “een voornemen de bodem te saneren”. Wel is duidelijk dat onttrekken binnen of nabij een vlek een sanerende werking kan hebben.

Drents beleid en toelichting

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Meldingsplicht

De onttrekkingen dienen te worden gemeld bij het waterschap. Het is van belang dat een initiatiefnemer inventariseert of er binnen de verwachte beïnvloedingscontour bekende (potentiële) gevallen van ernstige bodemverontreiniging liggen. Ook moet hij bepalen wat de mogelijke invloed is op deze bodemverontreiniging(en).

Blijkt dat er een verontreiniging aangetrokken of verplaatst wordt, dan is hiervoor een melding bij ons op grond van artikel 28 Wbb nodig. Voor de (potentiële) gevallen van ernstige bodemverontreiniging moet een beschikking op het nader onderzoek worden genomen (tenzij dit er al ligt). In bepaalde situaties is het nemen van een beschikking vanwege de beperkte gegevens lastig. Van de initiatiefnemer kan meestal niet verwacht worden dat hij een volledig nader onderzoek uitvoert. Het zal dus voor de nog niet beschikte gevallen meestal een beschikking op een deelonderzoek betreffen.

Is er sprake van substantiële beïnvloeding van de vlek dan is een (deel)Sanerings-plan vereist en de instemming van ons. Daarbij is ook het beleid voor deelsaneringen van toepassing (zie ook hoofdstuk 6). Het saneringsplan zal vooral een beschrijving zijn van de voorgenomen activiteit (inclusief de wijze van afvoer van het onttrokken water), de effecten op de grondwaterverontreiniging, de monitoring die zal plaatsvinden om de optredende beïnvloeding vast te stellen en zo nodig maatregelen om deze tegen te gaan.

Maatregelen bij onacceptabele verplaatsing

Voor de effecten van de verplaatsing wegen mee in de beoordeling of bij een onttrekking maatregelen nodig zijn. Het is niet mogelijk voor alle situaties de onacceptabele effecten in te vullen of te kwantificeren. Wel is een aantal effecten aan te geven waarbij in ieder geval maatregelen nodig zijn:

- de verplaatsing van de verontreiniging leidt tot onaanvaardbare humane, ecologische of verspreidingsrisico's;
- de verplaatsing van de verontreiniging leidt tot (mogelijke) verspreiding in oppervlaktewater;
- de verplaatsing van de verontreiniging leidt tot voorzienbare schade voor derden. Door de verplaatsing ontstaat een belemmering in het gebruik van een aanwezige onttrekking.

11.6 Bodemverontreiniging en archeologie

Als een initiatiefnemer een archeologische opgraving of een proefsleuvenonderzoek uitvoert (of uit laat voeren), kan deze geconfronteerd worden met bodemverontreiniging. Andersom kan een initiatiefnemer van een bodemsanering geconfronteerd worden met archeologie.

Landelijk beleid

Archeologiebeleid

In 2006 is de Wet op de archeologische monumentenzorg vastgesteld. In deze wet is het doel van het in 1992 gesloten Verdrag van Valletta (Malta) verwerkt: bescherming van het archeologische erfgoed als bron van het Europese gemeenschappelijke geheugen en als middel voor geschiedkundige en wetenschappelijke studie. Om dat doel te bereiken moet de wetgever het archeologische erfgoed vroegtijdig betrekken bij ruimtelijke plannen.

Met de nieuwe Wet op de archeologische monumentenzorg komt de verantwoordelijkheid voor archeologische monumentenzorg in eerste instantie bij de gemeenten te liggen. Bij de vaststelling van een bestemmingsplan dient de gemeente rekening te houden met de in de grond

aanwezige dan wel te verwachten archeologische waarden. Net als bodemverontreiniging kan archeologie invloed hebben op de uitvoerbaarheid van een plan.

Wie is bevoegd gezag voor archeologie?

De gemeente is in de meeste gevallen bevoegd gezag als het om archeologische zaken gaat. Het is de bedoeling dat gemeenten, voor zover zij dit nog niet hebben, een eigen archeologiebeleid opzetten. Bij locaties buiten de bebouwde kom heeft de provincie een adviesfunctie. Soms is het Rijk of de provincie bevoegd gezag. Het gaat hierbij onder andere om vergunningen voor ontgrondingen, rijks- en provinciale wegen en vergunningen op het gebied van beschermde archeologische monumenten die voorkomen op de Monumentenlijst van het Rijk.

Drents beleid en toelichting

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen. Het Drents archeologiebeleid is opgenomen in het POP II. Voor de provincie Drenthe zijn een archeologische monumentenkaarten opgesteld, een kaart met bekende archeologische waarden en een kaart met verwachte waarden. Daarnaast is de Drentse Monumentenverordening van toepassing voor financiering van beheer en onderhoud. Controle op de financieringsvereisten wordt door ons uitgevoerd.

Bodemonderzoek en saneringsplan

In de praktijk vindt afstemming tussen sanering en archeologie vaak niet of te laat plaats. Hierdoor kan een (mogelijke) archeologische vindplaats onbedoeld verloren gaan of een sanering/ruimtelijk plan stagneren. Wij eisen in ieder saneringsplan en zeker bij sanering in oude stadskernen een archeologieparagraaf op te nemen waaruit blijkt dat rekening is gehouden met mogelijke archeologische waarden op de saneringslocatie.

Uitgangspunt is het archeologische erfgoed op de vindplaats zelf te behouden. Bij voorgenomen saneringen in een gebied met middelhoge tot hoge verwachtingen dient de initiatiefnemer door middel van vooronderzoek na te gaan of, en waar, zich archeologische waarden in de bodem bevinden.

Bij gebieden met een lage verwachtingswaarde dient nagegaan te worden of er (potentieel) belangrijke vondsten bekend zijn (in ARCHIS, de archeologische database van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek). Op basis van de uitkomst van een dergelijk bureauonderzoek kan geadviseerd worden een karterend onderzoek uit te laten voeren.

Archeologisch onderzoek

Het verdient aanbeveling voorafgaand aan archeologisch onderzoek ook de mogelijke aanwezigheid van bodemverontreiniging te onderzoeken.

12 Procedure

Landelijk beleid

Op het aanvragen en nemen van diverse beschikkingen volgens de Wbb is de Awb van toepassing. De Wbb bepaalt zelf voor diverse te nemen beschikkingen de termijn waarbinnen het beschikking moet worden genomen.

Aanvraag

Binnen 15 weken beslist het bevoegd gezag over de ernst en spoed van de sanering en over de instemming met het saneringsplan.

Een beslissing op een nazorgplan dient binnen 6 maanden na ontvangst te worden gegeven.

Daar waar geen beslistermijn in de Wbb wordt gegeven, dient een besluit volgens de Awb binnen een redelijk termijn worden gegeven.

Dit geldt voor het instemmen met een evaluatieverslag. De Wbb geeft aan wanneer het bevoegd gezag zelf nadere regels kan stellen omtrent aanvragen.

Voor de melding volgens BUS geldt geen procedure volgens de Awb maar de procedure genoemd in de Handreiking BUS. Voor de melding dient gebruik te worden gemaakt van het BUS-formulier (www.VROM.nl). Een besluit van het bevoegd gezag op een melding volgens BUS is geen besluit in de zin van de Awb.

Wel wordt de melding volgens BUS binnen 2 weken na ontvangst gepubliceerd in de krant. Er is geen gelegenheid voor het geven van zienswijzen.

Na een sanering volgens het BUS volgt wel een Awb-procedure voor het instemmen met een evaluatieverslag.

Voor een beslissing op een melding BUS geldt dat binnen 5 weken de melder bericht krijgt van het bevoegd gezag of de sanering past binnen het BUS. Betreft de melding een tijdelijke uitplaatsing, dan bericht het bevoegd gezag binnen 5 werkdagen of de melding past binnen het BUS.

Beslistermijn verlengen

Binnen 6 weken na ontvangst van de aanvraag om instemming met het saneringsplan kan het bevoegd gezag besluiten tot verlenging van de beslistermijn. Er geldt een maximale beslistermijn tot 30 weken na ontvangst van de aanvraag.

Opschorten beslistermijn

Het bevoegd gezag kan volgens de Awb de aanvrager de gelegenheid geven om de gegevens aan te vullen indien zij van mening is dat de gegevens onvoldoende zijn voor de beoordeling van de aanvraag. Dit betekent dat de beslistermijn voor het nemen van de beschikking wordt opgeschort. Deze opschorting loopt tot de dag waarop de stukken binnen zijn of de termijn verstreken is. Het opvragen van aanvullende gegevens kan gedurende de hele procedure.

Bezwaar en beroep

Als belanghebbenden het niet eens zijn met de beschikking op een nader onderzoek, saneringsplan, evaluatieverslag of nazorgplan, kunnen zij binnen 6 weken bezwaar maken bij gedeputeerde staten. Na deze bezwarentermijn en behandeling van bezwaar kan beroep ingesteld worden bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State.

Wijziging op saneringsplan

Een wijziging op het saneringsplan dient volgens de Wbb bij het bevoegd gezag te worden gemeld. De reactie van het bevoegd gezag op deze melding is geen besluit volgens de Awb. Dit betekent dat er geen mogelijkheid is voor belanghebbenden om bezwaar en beroep aan te tekenen.

Drents beleid

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Aanvraag

Voor het aanvragen van de diverse beschikkingen en meldingen volgens de Wbb hebben wij formulieren (met uitzondering van BUS-formulieren) ontwikkeld die moeten worden gebruikt. De meest recente formulieren moeten worden gebruikt en zijn te downloaden (www.drenthe.nl) of bij ons worden aangevraagd. In deze formulieren zijn nadere regels opgenomen die wij volgens de Wbb kunnen stellen.

Voor het nemen van de hiervoor genoemde beschikkingen volgen wij de Awb (hoofdstuk 4, AWB). De ontwerpbeschikking wordt aangekondigd in een advertentie in de krant. De bijbehorende stukken liggen ter inzage bij de gemeente en provincie. Belanghebbenden krijgen de gelegenheid hun zienswijze te geven. Eigenaren van percelen die aangrenzend zijn aan het perceel of de percelen waarop de beschikking van toepassing is, worden door ons ingelicht via een brief. Indien redelijkerwijs te verwachten is dat er geen belanghebbenden zijn of de verontreiniging geeft geen risico voor de volksgezondheid, kunnen wij besluiten om direct over te gaan tot de definitieve beschikking. Dit betekent dat er geen gelegenheid is voor het geven van zienswijze. Er geldt dan wel een bezwaar- en beroepsprocedure.

Dwangsom

Op grond van de Verordening dwangsom bij niet-tijdig beslissen door de provincie Drenthe moeten wij een dwangsom betalen wanneer wij de termijn overschrijden bij het nemen van een besluit over een “beschikking op aanvraag” of een “beslissing op bezwaar”. De verordening geldt niet voor aanvragen die na het verlopen van de termijn van rechtswege worden geweigerd/ gehonoreerd en voor ambtshalve genomen beschikkingen. Dit betekent dat de verordening van toepassing is op de aanvraag over de ernst en spoed van een geval van bodemverontreiniging, instemming evaluatieverslag en aanvraag subsidie Bedrijvenregeling.

Om aanspraak te kunnen maken op een dwangsom moet de aanvrager binnen 6 weken na afloop van de besluitvormingstermijn het bestuursorgaan schriftelijk in gebreke stellen. Wij hebben dan nog 2 weken de tijd om alsnog te beslissen. Gebeurt dit niet, dan bedraagt de dwangsom € 50,-- per dag dat wij in gebreke zijn, met een maximum van € 1.000,-- (bereikt na 20 dagen).

Verlenging beslistermijn saneringsplan

Verlenging van de beslistermijn over de instemming met het saneringsplan passen wij toe in gevallen waar het gaat om ingewikkelde en/of grootschalige projecten.

Wijziging op saneringsplan

Hiervoor verwijzen wij naar paragraaf 7.3 van deze nota.

13 Toezicht en handhaving

Landelijk beleid

Handhaving zorgt dat de wettelijke regels worden nageleefd of dat de overtredingen van de regels worden bestraft. De wetgever heeft daarvoor een aantal instrumenten beschikbaar gesteld. Deze instrumenten zijn te vinden in het bestuursrecht (Wbb, Wm, Awb, Provinciewet en Gemeentewet) en, voor de rechterlijke macht, in het strafrecht (Wetboek van Strafrecht en Wet op de economische delicten).

Om tot bestuursrechtelijke dan wel strafrechtelijke handhaving te komen, is toezicht en opsporing noodzakelijk. Toezicht is het controleren of men volgens de wettelijke voorschriften handelt. Opsporing is het door gericht zoeken vaststellen van strafbare feiten. Om te controleren en/of te constateren dat er sprake is van overtreding van de wettelijke voorschriften, beschikt het bevoegd gezag over toezichthoudende ambtenaren. Voor de strafvervolging zijn er ook algemene en buitengewone opsporingsambtenaren aangesteld. Aan deze ambtenaren zijn wettelijk vastgestelde bevoegdheden toegekend voor het houden van toezicht en de opsporing.

Er is een professionaliseringsslag ingezet om het toezicht en de handhaving van de bodemwetgeving efficiënter vorm te geven. Met deze professionaliseringsslag wordt ingespeeld op een aantal belangrijke ontwikkelingen op het gebied van bodemsanering, zoals de nieuwe Wbb en het BUS. De instemming op evaluatieverslagen en nazorgplannen zijn besluiten in de zin van de Awb. Hierdoor wordt handhaving daarop beter mogelijk gemaakt.

Ook het nieuwe Besluit bodemkwaliteit heeft consequenties voor de uitvoering van bodemsaneringen, grondstromen en dus ook op het toezicht en de handhaving ervan. De kwaliteitscriteria voor toezicht en handhaving zijn vastgelegd in het Besluit kwaliteitseisen handhaving milieubeheer. Dit besluit is ook van toepassing op de Wbb. Om de kwaliteit op het gebied van bodemsaneringen te borgen en te uniformeren heeft de SIKB verschillende normen ontwikkeld. Ook zijn normen ontwikkeld voor de uitvoeringstaken van de overheden (SIKB, normbladen 8001 en 8002).

Deze normen en het begrip adequate handhaving van de Wbb zijn vastgelegd in een Handreiking adequate bestuurlijke handhaving Wbb en een Handhavings-/uitvoeringsmethode Wbb.

Drents beleid

In Drenthe sluiten wij aan bij het landelijke beleid met navolgende Drentse aanvullingen.

Handhaving draagt, op basis van richtlijnen en beleid, bij aan het realiseren van een gezonde, veilige en hoogwaardige leefomgeving in Drenthe. Binnen de Drentse organisatie is de scheiding tussen Vergunningverlening en Handhaving gerealiseerd. Hiermee is de onafhankelijkheid van Handhaving beter gewaarborgd.

Om een goede handhaving te bewerkstelligen is samenwerking met andere handhavingorganisaties essentieel. Alle Drentse handhavingpartners hebben zich geconformeerd met het Drentse stappenplan (zie bijlage 7), waarin de bestuurlijk en strafrechtelijke handhaving uiteen wordt gezet. Doel van dit stappenplan is het verhogen van de effectiviteit, efficiëntie en uniformiteit bij handhavend optreden.

Toezicht en handhaving in het kader van de Wbb richt zich onder andere op saneringsplannen van particulieren en bedrijven (sanering in eigen beheer) en op saneringslocaties waarbij de provincie zelf opdrachtgever is (zogenaamde vangnetgevallen), maar ook op verplaatsingen van

verontreinigde grond en/of grondwater die niet zijn gemeld (illegale saneringen). Bij bekendwording bezoekt de toezichthouder de locatie en verzoekt de overtreder de werkzaamheden te staken. Daarnaast wordt melding gedaan bij de milieupolitie. De wijze van handhaven hangt af van verschillende factoren, zoals het wel/niet doelbewust begaan van de overtreding en de ernst van de overtreding. Uitgangspunt is dat de illegale situatie zo spoedig mogelijk dient ter worden opgeheven.

Handreiking adequate bestuurlijke handhaving Wbb

In de Handreiking adequate bestuurlijke handhaving Wbb wordt het begrip “adequate handhaving” bij bodemsaneringen nader ingevuld. Er zijn normen gegeven voor de kwaliteit en de kwantiteit van de handhaving en het toezicht. In de handreiking worden de volgende handhavingstaken onderscheiden.

Taak 1: Signaaltoets, illegale saneringen, onderzoek bedrijfsterreinen en locaties met onderzoeksbevel

Taak 2: Ontgravingen en bemalingen licht verontreinigde grond/grondwater

Taak 3: Zorgplichtsaneringen

Taak 4: Saneringen van gevallen van ernstige verontreinigingen

Taak 5: Nazorglocaties

De handhaving van deze taken dient systematisch plaats te vinden, waarbij de pakkans dusdanig moet zijn dat er van de controles een preventieve werking uitgaat.

Taak 1: Signaaltoets, onderzoek bedrijfsterreinen en locaties met onderzoeksbevel

Wanneer verplaatsing van verontreinigd(e) grond en/of grondwater niet wordt gemeld, is er sprake van een illegale sanering. Bij bekendwording wordt de locatie door een toezichthouder bezocht en wordt de overtreder verzocht de werkzaamheden te staken. Ook wordt melding gedaan bij de milieupolitie. De wijze van handhaven hangt af van verschillende factoren, zoals het wel of niet doelbewust begaan van de overtreding en de ernst van de overtreding. Uitgangspunt is dat de illegale situatie zo spoedig mogelijk dient te worden opgeheven.

De bedrijven die niet “vrijwillig” tot onderzoek en/of sanering van hun terrein komen, krijgen een onderzoeks- of saneringsbevel opgelegd.

Taak 2: Ontgravingen en bemalingen licht verontreinigde grond/grondwater

Bij het graven in licht verontreinigde grond en bemalen van licht verontreinigd grondwater wordt vooral gekeken naar mogelijke risico's.

Taak 3: Zorgplichtsaneringen

Voor alle nieuwe verontreinigingen ontstaan na 1987, inclusief ongewone voorvallen, geldt een zorgplicht. Alle zorgplichtsaneringen worden geïnspecteerd op een correcte afhandeling van het ongedaan maken van de ontstane bodemverontreiniging.

Taak 4: Saneringen van gevallen van ernstige verontreinigingen

Controle van saneringen van ernstige gevallen is een belangrijk speerpunt binnen de bodemhandhaving. Er gaat een preventieve werking uit van goed toezicht en een goede handhaving. De hoofdaspecten waarop gecontroleerd wordt zijn het bereiken van de saneringsdoelstelling en de grondstromen.

Wij hebben als doel gesteld dat alle saneringen minimaal 1 keer bezocht worden. De bezoekfrequentie is onder andere afhankelijk van de grootte en complexiteit van de sanering. Hierbij wordt toezicht gehouden op alle aspecten van de sanering.

De komende jaren zal naast toezicht en handhaving op sanering van gevallen van ernstige verontreiniging de nadruk ook liggen bij ketentoezicht op grondstromen (het volgen van grondstromen in de keten (aannemerij, transportbedrijven, verwerkers)).

Taak 5: Nazorglocaties

In de beschikking op het nazorgplan kunnen gebruiksbeperkingen opgelegd worden. Bij veel functiegerichte en kosteneffectief gesaneerde locaties zal dit het geval zijn. Controle en toezicht van deze (na)zorglocaties zijn belangrijk; waar nodig dient preventief of corrigerend te worden opgetreden wanneer de gebruiksbeperkingen niet adequaat worden nageleefd.

Handhavingsuitvoeringsmethode Wbb (HUM-Wbb)

De HUM-Wbb gaat uit van dezelfde 5 taken als in de Handreiking adequate bestuurlijke handhaving Wbb zijn genoemd. In de HUM is vastgelegd op welke wijze het toezicht het meest efficiënt en het meest effectief kan worden uitgevoerd en op welke wijze handhavend moet worden opgetreden. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen de verschillende soorten overtredingen.

Bij handhavend/repressief optreden dient het Drentse stappenschema (bijlage 7) te worden gevolgd. Uit dit stappenplan blijkt duidelijk welke stappen genomen kunnen worden bij constatering van een overtreding.

14 Programmering/overdracht taken

Voor het uitvoeren van het bodemsaneringsbeleid en de uitvoering van overheidsprojecten zijn budgetten beschikbaar vanuit de Wbb (na 2009 ILG) en het ISV. Voor niet overheidssaneringen zijn er ook overheidsbudgetten beschikbaar. Voor bedrijven is er een subsidieregeling (zie hoofdstuk 9).

Op basis van inzicht in de werkvoorraad worden meerjarenprogramma's opgesteld. De gemeente Emmen en de provincie stellen ieder een eigen meerjarenprogramma op. De ISV-gemeenten stellen een bodemsaneringsprogramma op in het kader van de ISV.

14.1 Meerjarenprogramma Wbb

Een van het Ministerie van VROM Meerjarenprogramma Wbb is een voorwaarde voor een financiële bijdrage van het Rijk voor een periode van 5 jaar. Het huidige Meerjarenprogramma Wbb met de bijbehorende planning blijft de basis voor de financiering van de uitvoering van de bodemsaneringsoperatie in de periode 2005-2009. Dit budget is in principe bestemd voor het landelijke gebied en het stedelijke gebied dat buiten de ISV-programmering valt.

Rechtstreekse gemeente Emmen

Emmen is de enige rechtstreekse gemeente in Drenthe. Zij is bevoegd gezag Wbb (alleen voor de landbodem) en ontvangt haar WBB- en ISV-budget rechtstreeks van het Rijk. Een onderdeel van onze regierol is de adviesrol bij het meerjarenprogramma van deze gemeente. De verantwoordelijkheid voor het eindoordeel over dit bodemprogramma ligt bij het Rijk. Dit betekent dat wij hierin ook een adviserende rol richting Rijk vervullen. Wij trekken gezamenlijk met de gemeente Emmen op bij diverse onderdelen van het uitvoeringsbeleid. Verder vindt bilateraal afstemming en uitwisseling plaats over juridische, beleids- en handavingsaspecten over zowel bodemsanering als bodembescherming.

14.2 Meerjarenprogramma ISV

Bodemsanering in het stedelijk gebied (de bebouwde kom) wordt gefinancierd via het ISV. Daarbij kunnen de programmameenten beschikken over een integraal, vijfjarig budget voor investeringen in de stedelijke vernieuwing. De projectgemeenten kunnen per project beschikken over budget.

Programmameenten

Assen, Meppel, Hoogeveen en Coevorden zijn programmameenten en stellen een meerjarenprogramma binnen het stedelijk gebied op, gericht op de uitvoering van bodemsanering. Voor de uitvoering ontvangen zij een budget. Onze rol is het beoordelen en goedkeuren van deze programma's voordat wij het budget toekennen. Door het voeren van zogenaamde stadsgesprekken bespreken wij de voortgang en knelpunten in de uitvoering van de programma's. Projectgemeenten

De overige gemeenten in Drenthe zijn projectgemeenten. Zij kunnen bij ons ISV-budget vragen voor concrete projecten. Wij stimuleren de projectgemeenten om concrete projecten in te dienen.

14.3 Toekomst Meerjarenprogramma ILG

Het ILG is vergelijkbaar met het ISV, maar dan voor het landelijke gebied. Tot het landelijk gebied behoort ook het grondgebied van de programma- en projectgemeenten, met uitzondering van de saneringsgevallen die binnen ISV worden gefinancierd en uitgevoerd. Onze aandacht is gericht op integratie van bodemsanering in andere ontwikkelingen in het landelijk gebied. Het ILG sluit hierop aan. Het is een meerjarig budget dat onder regie van provincies flexibel tussen de verschillende beleidssectoren kan worden ingezet ter verbetering van het landelijk gebied.

Op basis van het landelijke meerjarenprogramma (Agenda vitaal platteland) stelt de provincie een provinciaal meerjarenprogramma op.

Het eerste programma loopt van 2007 tot 2013. In het ILG-programma worden de gevallen van bodemverontreiniging in het landelijke gebied geprogrammeerd. Voor bodemsaneringsprojecten in het landelijke gebied geldt dat ze met ingang van 2010 zullen worden gefinancierd vanuit het ILG in plaats van het Wbb-programma.

Daarnaast zijn er in het ILG-programma activiteiten geprogrammeerd om invulling te geven aan duurzaam bodembeheer.

Uitgangspunten bij de programmering

In het beleid wordt sterk ingezet op stimulering van de markt. De beschikbare budgetten worden door middel van meerjarenprogramma's ingezet voor zover deze stimulering geen/onvoldoende soelaas biedt. Vanwege de schaarste aan financiële middelen zullen in de diverse programma's keuzes gemaakt moeten worden. Een belangrijk spanningsveld bestaat tussen de 2 leidende principes bij bodemsanering:

- het met voorrang aanpakken van bodemverontreinigingen met onaanvaardbare risico's;
- het besteden van geld zodanig dat aangesloten wordt bij ruimtelijke en maatschappelijke dynamiek. Dit bevordert medefinanciering door derden.

Met het oog op het behalen van de doelstelling om in 2015 de spoedeisende locaties in ieder geval beheerst te hebben, zal het onvoldoende zijn om de programmering alléén te laten sturen door de ruimtelijke en maatschappelijke dynamiek.

14.4 Decentralisatie

Gemeenten kunnen ons verzoeken om de taken en bevoegdheden voor bodemsanering aan hen over te dragen (Provinciewet, artikel 107). Op basis van afspraken (BEVER) toetsen wij verzoeken om delegatie aan de volgende uitgangspunten.

- Bodemsanering moet binnen een gemeente voldoende kritische massa hebben om een onafhankelijke plaats ten opzichte van andere beleidsvelden te kunnen innemen. De inzet voor toezicht en handhaving moet daarbij gegarandeerd zijn.
- De inzet van de gemeente moet aantoonbaar gericht zijn op het halen van de doelstelling om alle spoedeisende gevallen van verontreinigingen voor 2015 respectievelijk voor 2030 gesaneerd en/of beheersbaar te hebben gemaakt.
- Een nieuwe taakverdeling mag er niet toe leiden dat de kosten voor de uitvoering per saldo hoger worden.
- De gemeente moet voldoen aan het Besluit en Regeling uitvoeringskwaliteit bodembeheer (Kwalibo, 2006).

Naast het overdragen van het gehele takenpakket bodemsanering op grond van de Provinciewet maakt de Wbb (artikel 53) het ook mogelijk aan een gemeente op verzoek de feitelijke uitvoe-

ring van een onderzoeks- en/of saneringsproject over te dragen (dus exclusief het nemen van beschikkingen). De gemeente moet dan voldoen aan de vereisten uit Kwalibo.

Tot nu toe heeft nog geen enkele gemeente in Drenthe verzocht om het hele takenpakket overgedragen te krijgen. De gemeente Hoogeveen is door de provincie gemandateerd om met geld vanuit het meerjarenprogramma enkele bodemsaneringsprojecten uit te voeren.

Bijlagen

- 1** **Overzichtstabel beleidsregels**
- 2** **Begrippenlijst**
- 3** **Monitoring en eindcontrole grondwatersanering**
- 4** **Zorg**
- 5** **Beslismodel**
- 6** **Bevelsbeleid**
- 7** **Stappenschema bestuurlijke- en strafrechtelijke handhaving**

1 Overzichtstabel beleidsregels

Artikel Wbb	Begrip	Invulling beleidsruimte	Verwijzing
Definities			
Artikel 1	Bodem	Relatie tussen verharding (van erven en wegen) en bodem	Hoofdstuk 2/ paragraaf 2.2
Artikel 1	Geval van bodemverontreiniging	Gevalsdefinitie voor diffuse verontreiniging	Hoofdstuk 3/ paragraaf 3.3
Artikel 1	Geval van bodemverontreiniging	Voormalige stortplaats een geval van bodemverontreiniging	Hoofdstuk 3/ paragraaf 3.3 en 3.6 Hoofdstuk 5/ paragraaf 5.2.3
Nieuwe verontreiniging			
Artikel 13	Verontreiniging bodem (algemeen)	Melding "nieuwe" verontreiniging	Hoofdstuk 4
Artikel 13	Ongewoon voorval	Uitwerking begrip ongewoon voorval	Hoofdstuk 4
Artikel 13	De verontreiniging zoveel mogelijk ongedaan te maken	Uitwerking sanerings- doelstelling nieuwe verontreiniging	Hoofdstuk 4
Artikel 37, vierde lid	Mogelijkheid beheers-maatregelen te verplichten waaronder monitoring	Monitoring verplicht, ter verificatie en bij wijziging van omstandigheden die kunnen leiden tot andere risico's	Hoofdstuk 3/ paragraaf 3.6
Artikel 37, vijfde lid	Verplichte melding wijzigingen van het gebruik	Melding wijzigingen in het gebruik	Hoofdstuk 3/ paragraaf 3.6
Artikel 37, zesde lid	Melding wijziging omstandigheden	Melding wijziging van omstandigheden is situatieafhankelijk en locatiespecifiek. Richtinggevend voorbeelden worden gegeven	Hoofdstuk 3/ paragraaf 3.6
Saneringsplan			
Artikel 38, eerste lid	Sanering (doelstelling), bovengrond	Saneringsdoelstelling bovengrond en met name de bovengrond, normaal gebruik, oppervlakcriterium en leeflaagkwaliteit	Hoofdstuk 5/ paragraaf 5.1
Artikel 38, eerste lid	Sanering (doelstelling), ondergrond	Saneringsdoelstelling ondergrond, stabiele eindsituatie en gefaseerde aanpak met actieve en passieve fase	Hoofdstuk 5/ paragraaf 5.1
Artikel 38, eerste lid	Sanering (doelstelling), gebiedsgericht	Ontwikkelen eigen beleid	Hoofdstuk 5/ paragraaf 5.2.1
Artikel 38, eerste lid	Sanering (doelstelling), hergebruik verontreinigde grond	Onderscheid hergebruik grond binnen een geval en buiten een geval	Hoofdstuk 5/ paragraaf 5.2.2
Artikel 38, eerste lid	Sanering (doelstelling), stortplaatsen	Herontwikkelen of bestemmingswijziging stortplaatsen waarbij aandacht is voor: <ul style="list-style-type: none"> - herschikken bij sanering, inclusief overslaan afval; - deklaag; 	Hoofdstuk 5/ paragraaf 5.2.3

Artikel Wbb	Begrip	Invulling beleidsruimte	Verwijzing
Saneringsplan			
Artikel 39	Saneringsplan	Diverse verschillende saneringsplannen	Hoofdstuk 6/ paragraaf 6.3
Artikel 39	Indienen saneringsplan	Eisen bij indienen saneringsplan	Hoofdstuk 6/ paragraaf 6.5
Financiële zekerheidsstelling			
Artikel 39f	De mogelijkheid voorschriften te verbinden tot het stellen van financiële zekerheid	Uitwerking wanneer en hoe financiële zekerheid wordt vereist	Hoofdstuk 6/ paragraaf 6.4
Uitvoering sanering			
Artikel 39	Feitelijke aanvang sanering	De feitelijke start van de saneringswerkzaamheden danwel een fase van sanering dient uiterlijk 1 week voor de aanvang van de sanering bij ons te worden gemeld.	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.1
Artikel 39	Overige meldingen	Geformuleerde mijlpalen in saneringsplan, zoals de einddiepte bij ontgraven en het beëindigen van de sanering, moet worden gemeld	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.1
Artikel 39	Voortgang en beëindiging sanering	Nadere invulling wanneer sanering als beëindigd wordt beschouwd.	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.1
Artikel 39/ Kwalibo	Verplichte milieukundige begeleiding	Mogelijkheid afwijking, bij dagelijkse begeleiding	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.1
Zorg tijdens saneren			
Artikel 39	Eisen saneringsplan met betrekking tot zorg tijdens saneren	Nadere invulling eisen. Onderscheid actieve en passieve saneringsfase	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.2
Wijzigingen saneringsplan			
Artikel 39, vierde en vijfde lid	Verplichte melding wijzigingen saneringsplan	Verplichte meldingen wijzigingen. Onderscheid marginale wijziging en noodzaak maken van nieuw saneringsplan	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.3
Evaluatie			
Artikel 39c	Zo spoedig mogelijk	Begrip zo spoedig mogelijk is binnen 13 weken na afronding saneringsplan	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.4
Artikel 39c, derde lid	Nadere regels	Eisen evaluatieverslag	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.4
Artikel 39c	Uitvoering sanering of fasesanering als bedoeld in artikel 38c	Nadere invulling van wanneer gesaneerd is volgens saneringsplan. Hierbij worden aandachtspunten gegeven	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.5
Zorg na saneren			
Artikel 39d	Beperkingen in gebruik van de bodem of maatregelen als bedoeld in artikel 39c	Nadere invulling van beperkingen in gebruik en maatregelen	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.5
Overdracht saneringsplan en/of zorg			
Artikel 39, tweede lid	Instemming saneringsplan	Randvoorwaarden aan overdracht saneringsplan en/of zorg (wijziging tenaamstelling)	Hoofdstuk 7/ paragraaf 7.6

Artikel Wbb	Begrip	Invulling beleidsruimte	Verwijzing
Deelsanering			
Artikel 40	Het belang van de bescherming van de bodem mag zich niet tegen de deelsanering verzetten	Nadere uitwerking van dit belang	Hoofdstuk 6/ paragraaf 6.3
Bevelsbeleid			
Artikel 43 juncto 46	Het geven van onderzoeks- en sanerings-bevel	Nadere invulling wanneer toepassen	Hoofdstuk 8/ bijlage 6
Kostenverhaal			
Artikel 75	Verhalen van onderzoeks- en saneringskosten	Nadere invulling wanneer toepassen	Hoofdstuk 8/ bijlage 6

2 Begrippenlijst

Awb	Algemene wet bestuursrecht is een Nederlandse wet die de algemene regels bevat voor de verhouding tussen overheid en de individuele burgers en bedrijven.
BBT	Best beschikbare technieken.
Beheersmaatregelen	Als uit onderzoek blijkt dat de bodem vervuild is, maar er geen sprake is van onacceptabele risico's, kan het bevoegd gezag beheersmaatregelen opleggen, bijvoorbeeld monitoring. De beheersmaatregelen hebben tot doel risico's en ongecontroleerde verplaatsingen van verontreinigde bodem en veranderingen in de verontreinigingssituatie te signaleren en opnieuw te kunnen toetsen aan overschrijding van het saneringscriterium.
Beschikking ernst en spoed	Een beschikking volgens de Wbb of er op een locatie sprake is van een ernstig geval van verontreiniging en of de locatie met spoed moet worden gesaneerd.
Beschikking instemmen nazorgplan	Een besluit om in te stemmen met het na de sanering ingediende nazorgplan.
Beschikking instemmen met het saneringsplan	Een besluit tot instemming met een saneringsplan voor de aanpak van een geval van verontreiniging.
BEVER	Beleidsvernieuwing bodemsanering, resulterend in de decentralisatie van het bevoegd gezag bodemsanering, het streven naar hogere bijdragen van derden en een saneringsdoelstelling gekoppeld aan de functie van de locatie.
Bodemsaneringsoperatie	Al het werk dat verzet moet worden om voor 2030 alle ernstige gevallen van bodemverontreiniging te hebben geïdentificeerd, onderzocht, en zo nodig gesaneerd of beheerd.
BOOT	Besluit opslaan ondergrondse tanks stelt regels met betrekking tot diverse bodembedreigende activiteiten waaronder het opslaan van vloeibare aardolieproducten in ondergrondse opslagtanks.
BRL's	Beoordelingsrichtlijnen.
BUS	Besluit uniforme saneringen. Besluit voor het regelen van veelvoorkomende en standaardbodemsaneringen. Dankzij dit besluit hoeven bodemsaneerders voor de routinematige saneringen geen formele goedkeuring aan het bevoegd gezag te vragen, maar volstaat een melding en onderzoeksrapport.
Deelsanering	Sanering waarbij slechts voor een deel van de verontreiniging een saneringsplan is gemaakt en uitgevoerd.
EHS	Ecologische Hoofd Structuur is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden.
Ernstige bodemverontreiniging	Verontreiniging waarbij een interventiewaarde voor een of meer stoffen wordt overschreden in ten minste 25 m ³ grond en/of 100 m ³ grondwater. Voor een ernstig geval dienen ten minste maatregelen voor beheer te worden getroffen en de spoed te worden vastgesteld.
Functiegericht saneren - algemeen	Methode van saneren die na BEVER is toegestaan en waarbij het principe van multifunctionaliteit is losgelaten. Er wordt niet verder gesaneerd dan voor het beoogde gebruik nodig is. Er blijft nog beheer nodig en bij gebruikswijzigingen volgt een nieuwe evaluatie. Functiegericht saneren kan zowel voor de bovengrond als voor de ondergrond worden uitgevoerd.
Functiegericht saneren - bovengrond	Bij functiegericht saneren van de bovengrond wordt gereinigd tot een acceptabel niveau voor het beoogde bodemgebruik (leeflaag).

Functiegericht saneren - ondergrond	Bij functiegericht saneren van de ondergrond (dieper dan circa 2 m, afhankelijk van de bodemopbouw) wordt onderscheid gemaakt in "verontreiniging in een immobiele situatie" en "verontreiniging in een mobiele situatie". In het eerste geval wordt de ondergrond niet gesaneerd, omdat verspreiding en blootstelling beperkt zijn. Bij de mobiele verontreiniging daarentegen is het uitgangspunt een zo volledig mogelijke verwijdering, met daarbij ten minste het bereiken van een "stabiele eindsituatie". Dit mag maximaal 30 jaar duren. De periode is zo lang, omdat bodemprocessen langzaam zijn en de "nalevering" (diffusie uit de bodemmatrix) van verontreiniging pas in tientallen jaren is te beoordelen en om kosteneffectieve technieken in te kunnen zetten.
Gebruiksbeperkingen	Ter voorkoming van contactmogelijkheden met verontreinigingen in de bodem is het mogelijk gebruiksbeperkingen voor te schrijven zoals: <ul style="list-style-type: none"> - niet dieper graven dan .. x .. cm om de leeflaag of natuurlijke afdeklaag in stand te houden - geen moestuin om opname van bodemverontreiniging via groenten en dergelijke te voorkomen - geen speeltuin
Gefaseerde sanering	Sanering in fasen die op verschillende tijdstippen worden afgesloten, meestal door het verschil in aanpak van vaste bodem en grondwater. Er moet wel een goedgekeurd plan van de gehele operatie aanwezig zijn.
Geval van verontreiniging	Gebied met aanwezigheid van bodemverontreiniging dat een samenhangend geheel vormt op basis van de oorzaak of gevolgen van de verontreiniging en daarop aansluitende ruimtelijke of organisatorische redenen. Bij de jaarlijkse monitoring bodemsanering wordt niet het aantal gevallen, maar het aantal locaties geteld. De locatie is de eenheid van aanpak bij de sanering en valt vaak samen met eigendomsrechten of bodemopbouw. Beschikkingen (instemmen met saneringsplannen) worden echter op gevallen verleend (die dus clusters van locaties kunnen omvatten).
GLOBIS	Geografisch landelijk overheids bodeminformatiesysteem. Dit is een database met rapportagetools die door de overheid is ontwikkeld en decentraal bij de bevoegde overheden wordt gebruikt voor het vastleggen van bodemsaneringsgegevens.
Historisch onderzoek	Dit is een onderzoek naar mogelijke bronnen van bodemverontreinigingen door middel van locatiebezoek, archiefonderzoek en luchtfoto-interpretatie.
HUM-WBB	Handhavingsuitvoeringsmethode Wbb is een handreiking en werkinstructie voor de toezichthouder.
ILG	Investeringsbudget landelijk gebied. Financieringssysteem en werkwijze die bedoeld is om aankoop, inrichting en beheer van het landelijk gebied te bundelen. Het is een gezamenlijk initiatief van het IPO, de VNG, de UVW en de Ministeries van LNV, VROM en VW.
Initiatiefnemer	De partij die het initiatief neemt tot de uitvoering van een bodemonderzoek of sanering op een locatie. Dit is onafhankelijk van de eventuele uitvoerders of financiers.
Interventiewaarden	Waarden voor het verontreinigingsniveau per stof of stofgroep waarboven de functionele eigenschappen van de bodem voor mens, dier of plant ernstig zijn verminderd (of dreigen te worden verminderd).
Beschikking instemmen met het evaluatieverslag	Een besluit om in te stemmen met het na een sanering opgesteld evaluatieverslag en daarmee de formele afronding van een sanering.
IPO	Interprovinciaal overleg is een koepelorganisatie van de twaalf provincies.
ISV-budget	Investeringsbudget stedelijke vernieuwing in het kader van de WSV. Aangezien het deel dat voor bodemonderzoek en bodemsanering wordt gebruikt bij de ISV niet strikt administratief wordt gescheiden van bouwrijp maken, is bij de vaststelling van de ISV-uitgaven bodemsanering een inschatting nodig.
Kosteneffectief	Bij kosteneffectief saneren (ondergrond) worden de verontreinigingen zoveel als mogelijk verwijderd. Hoever de sanering gaat wordt afgewogen op basis van een kostenanalyse.

Kostenverhaal	De overheid onderzoekt en saneert en verhaalt achteraf de kosten op degenen die aansprakelijk kunnen worden gesteld voor een verontreiniging.
KRW	Kaderrichtlijn water is een Europese richtlijn die er voor moet zorgen dat de kwaliteit van het oppervlaktewater- en grondwater in 2015 op orde is.
KWALIBO	Besluit en Regeling bodemkwaliteit van 14 juni 2006, houdende regels op het gebied van de kwaliteit van werkzaamheden in het bodembeheer en de integriteit van degenen die deze werkzaamheden uitvoeren (Besluit uitvoeringskwaliteit bodembeheer).
MKB	Midden- en kleinbedrijf.
Monitoring	Soms is saneren niet nodig maar moet de verontreiniging gevolgd worden, bijvoorbeeld omdat de verontreiniging in het grondwater kan verspreiden. Op afgesproken tijden is dan een klein bodemonderzoek nodig om te zien of de verontreinigingsvlek groter is geworden. Ook als onderdeel van een sanering kan monitoring noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld bij natuurlijke afbraak.
Monitoring bodemsanering	Jaarlijkse inventarisatie van de voortgang van de landelijke bodemsaneringsoperatie, die namens de bevoegde overheden wordt gerapporteerd aan het Ministerie van VROM en de Tweede Kamer.
Multifunctioneel saneren	Dit betekent dat na sanering de bodem zover is gereinigd dat de verontreiniging geen belemmering meer is voor ieder soort bodemgebruik en dat ook geen aanvullend beheer of nazorg nodig is. Bij kleine locaties heeft multifunctioneel saneren vaak de voorkeur omdat daarmee het probleem blijvend is opgelost en ook de kosten te overzien zijn.
Nader onderzoek	Met dit onderzoek wordt de ernst van de verontreiniging, de omvang, en de spoed tot saneren vastgesteld. Bij spoed wordt daarna een saneringsplan gemaakt waarop de bevoegde overheid een beschikking tot sanering afgeeft.
Natura 2000	Natura 2000 is het netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie, die beschermd worden op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn.
NAVOS	Nazorg voormalige stortplaatsen. Dit betreft stortplaatsen waar men voor 1 september 1996 met storten is opgehouden.
Nazorg	Als na een sanering nog restverontreinigingen in de bodem zijn achtergebleven zijn nazorgmaatregelen noodzakelijk.
NMP	Nationaal milieubeleidsplan. Het bevat de milieuplannen en -doelstellingen van het kabinet.
NRB	Nederlandse richtlijn bodembescherming. Deze richtlijn geeft aan hoe een bedrijf de bodem kan beschermen voor die stoffen die bedrijfsmatig worden gebruikt en die niet in de bodem thuishoren.
Oriënterend onderzoek	Het eerste daadwerkelijke bodemonderzoek op verdachte locaties. Met dit onderzoek wordt vastgesteld of de mate van verontreiniging reden geeft tot een vervolg. Het vervolgonderzoek is dan het nader onderzoek.
POV	Provinciale omgevingsverordening Drenthe. Hieronder vallen regels voor het saneren van de bodem en het onttrekken van grondwater. Maar ook afspraken over ontgrondingen, grondwaterbescherming, stiltegebieden en de handhaving zijn erin opgenomen.
Rechtstreekse gemeente	Gemeente die rechtstreeks van het Rijk Wbb en ISV-budget ontvangt en ook aan het Rijk rapporteert over de prestaties (zonder tussenkomst van de provincie).
Sanering	Het aanpakken van een bodemverontreiniging zodat bij het huidige of toekomstige gebruik van de locatie geen risico's meer aanwezig zijn voor mens en milieu.
Saneringscriterium	Methodiek volgens de Wbb, waarbij locatiespecifiek wordt getoetst of er sprake is van onaanvaardbare risico's voor de mens (gezondheidseffecten), voor het ecosysteem (bio-accumulatie, door vergiftiging, bedreiging van soorten en processen) en/of van risico's van verspreiding van verontreiniging. Op basis van de bepaalde risico's wordt vastgesteld of maatregelen (beheersen, saneren) al dan niet met spoed moeten worden uitgevoerd.

Saneringsonderzoek	Een onderzoek naar de meest geschikte en kosteneffectieve saneringsmethode voor een geval van bodemverontreiniging.
Saneringsplan	Een weergave van de werkwijze die zal worden gevolgd tijdens het saneren van een geval van bodemverontreiniging en de verwachte resultaten.
Stabiele situatie	Een toestand waarbij het risico van verspreiding van de (rest)verontreiniging minimaal is. Bij een lage hoeveelheid verontreiniging is passieve zorg gebruikelijk, beperkt tot alleen registratie. Bij hoge hoeveelheid is monitoring verplicht.
TBM	Tijdelijke beveiligingsmaatregelen. Deze worden genomen wanneer niet direct tot uitvoering van sanering kan worden overgegaan. Tijdelijke beveiligingsmaatregelen kunnen van technische aard zijn zoals beheersing van het grondwater ter voorkoming van verspreiding of van niet-technische aard zoals voorlichting, gebruiksbeperkingen en consumptieverbod van op de verontreinigde grond geteelde gewassen.
UBI	Uniforme bronindeling.
Verdachte locaties	Unieke code voor elke activiteit die mogelijk bodemverontreiniging kan veroorzaken Locaties waarbij op grond van de beschikbare informatie het vermoeden bestaat dat er bodemverontreiniging aanwezig is, zonder dat dit door middel van bodemonderzoek daadwerkelijk is vastgesteld.
VHR	Vogel- en habitatrichtlijn zijn richtlijnen van de Europese Unie waarin aangegeven wordt welke soorten natuurgebieden beschermd moeten worden door de lidstaten.
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten is een belangenbehartiger van alle gemeenten in Nederland bij andere overheden zoals provinciale overheden, Tweede Kamer en het Kabinet.
VROM	(Ministerie van) Volksgezondheid, ruimtelijke ordening en milieubeheer.
VW	(Ministerie van) Verkeer en Waterstaat
Wbb	Wet bodembescherming (1994). Deze wet bevat de voorwaarden die kunnen en worden verbonden aan het verrichten van handelingen in of op de bodem. Primair komt bescherming en sanering in de wet aan bod.
Wbb-budget	Budget dat door VROM in het kader van de Wbb aan de bevoegde overheden wordt verstrekt voor de aanpak van gevallen van bodemverontreiniging waarvoor geen particulier initiatief wordt verwacht.
Werkvoorraad	De verzameling verontreinigde locaties, waarvoor nog een of meerdere stappen in het traject van onderzoek en sanering moet worden uitgevoerd.
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken. Deze wet zorgt ervoor dat het eenvoudiger wordt om alle informatie te krijgen over de rechtstoestand van een onroerende zaak op een bepaald moment.
Wm	Wet milieubeheer. Deze wet bepaalt welke (wettelijk) gereedschap kan worden ingezet om het milieu te beschermen. De belangrijkste instrumenten zijn milieuplannen en -programma's, milieukwaliteitseisen, vergunningen, algemene regels en handhaving. Ook bevat de wet de regels voor financiële instrumenten, zoals heffingen, bijdragen en schadevergoedingen.
WRO	Wet op de ruimtelijke ordening. Deze wet regelt hoe ruimtelijke plannen in Nederland tot stand komen en gewijzigd worden.
WSV	Wet stedelijke vernieuwing. Deze wet regelt ondermeer het investeringsbudget stedelijke vernieuwing.

3 Monitoring en eindcontrole grondwatersanering

Landelijk beleid

Landelijk is in de Kwalibo-regeling veel vastgelegd omtrent de milieuhygiënische controle bij saneringen. Zo wordt in de Kwalibo-regeling ingegaan op de functiescheiding tussen opdrachtgever en milieuhygiënisch begeleider en in de diverse richtlijnen wordt in detail ingegaan op de vereiste monsternames en analyses.

Op grond van de Kwalibo-regeling dient een initiatiefnemer en adviesbureau zich te houden aan de in de BRL's gestelde richtlijnen. In het eindrapport ROSA II is veel aangegeven over de wijze van monitoring van een grondwaterverontreiniging (hoofdstuk 5 ROSA II-rapport).

Drents beleid en toelichting

Drenthe hanteert als uitgangspunt voor de monitoring en eindcontrole van grondwatersaneringen de BRL's (BRL 6000 6004). Het stappenschema in de BRL's voor de eindcontrole van een grondwatersanering geeft naar het oordeel van het Drents bevoegd gezag onvoldoende invulling aan de controle van de stabiele eindsituatie.

Voor de eindcontrole van een stabiele situatie worden aanvullende Drentse eisen gesteld.

Richtlijn monitoringfilters

Bij restverontreinigingen in grondwater kunnen zich na een actieve sanering de volgende situaties voordoen wat betreft ontwikkeling van omvang van de vlek en verplaatsing van de vlek.

- De grondwatervlek "groeit" eerst nog een bepaalde tijd en krimpt daarna.
- De grondwatervlek zal niet verder toenemen, maar krimpt direct in omvang.
- Er is nog sprake van grote verplaatsing van de vlek.
- Er is slechts sprake van geringe verplaatsing van de vlek.

De plaatsing van filters moet worden afgestemd op de aanwezige situatie. In het project ROSA II is nadrukkelijk ingegaan op de gewenste monitoring. Daarin is onder andere navolgend figuur opgenomen dat een indicatie van de benodigde monitoring geeft. Daarbij zijn voor Drenthe een aantal richtlijnen gegeven.

Voor het aantal benodigde meetpunten binnen de (streefwaarde)contour (de punten B en P) wordt verwezen naar de BRL-richtlijnen en naar het rapport ROSA II.

Opgemerkt wordt dat de meetpunten ook een goed beeld op moeten leveren over de onderkant van de verontreinigingpluim.

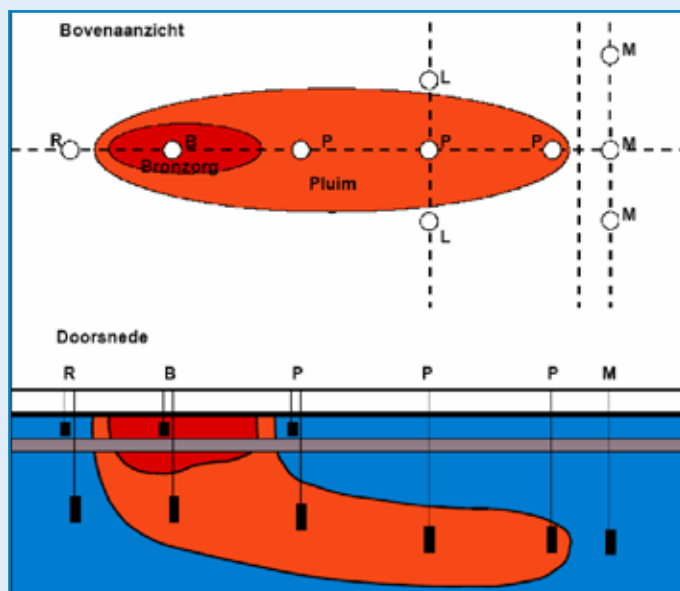
Voor het aantal meetpunten buiten de aanwezige grondwatervlek (de punten M en L) kan geen eenduidig aantal worden gegeven. Er moet vooral goed inzicht worden verkregen in het mogelijke pluimgedrag (zie hiervoor).

Als richtlijn geldt dat in de situatie van een weinig tot niet groeiende pluim waarbij weinig verplaatsing wordt verwacht, vooralsnog met 1 meetpunt in de stromingsrichting (lengteas) (punt M op de as) en meetpunten aan weerszijden van dit meetpunt (punten M buiten de as) en aan weerszijden van de bekende contour (punten L) kan worden volstaan. Een referentiepunt (punt R) geeft inzicht in mogelijke instroom, maar is niet altijd vereist.

In de situatie van een nog (sterk) groeiende vlek en/of grote verplaatsing en/of bedreigde objecten zijn in de stromingsrichting meerdere (minimaal 2 tot 3) meetpunten (extra punten M) gewenst als ook meetpunten aan weerszijden hiervan en meerdere meetpunten (extra punten L) buiten de bekende contour. Ook hier kunnen meetpunten filters op meerdere diepten bevatten. Overigens kan tijdens de monitoring altijd aanpassing van het netwerk nodig zijn. Dit moet dan in een beslisboom zijn uitgewerkt.

In de situatie dat het saneringsplan uitgaat van een niet-stabiele eindsituatie en een grondwater-
vlek dus blijft groeien na sanering, is maatwerk nodig. Nadat de aanwezige groei is vastgelegd in
een evaluatieverslag, wordt de verdere monitoring vastgelegd in een nazorgplan.

In figuur 3.1 zijn de pluimgerichte peilbuizen aangegeven met R (referentie), B (bronzone),
L (lateraal) of P (pluimzone), en de omgevingsgerichte peilbuizen met M (monitoringslijn).

Figuur 3.1, Schetsontwerp monitoringnetwerk

Richtlijn monitoringsfrequentie

In Drenthe wordt navolgende bemonsteringsfrequenties als richtlijn gehanteerd (zie tabel 3.1).

Tabel 3.1 Richtlijn bemonsteringsfrequentie

Fase van de sanering	Minimale bemonsteringsfrequentie
Tijdens de actieve saneringsfase	1 tot 2x per jaar
Na de actieve saneringsfase	1 x per 5 jaar
Vaststellen stabiele eindsituatie	Zie figuur 3.2

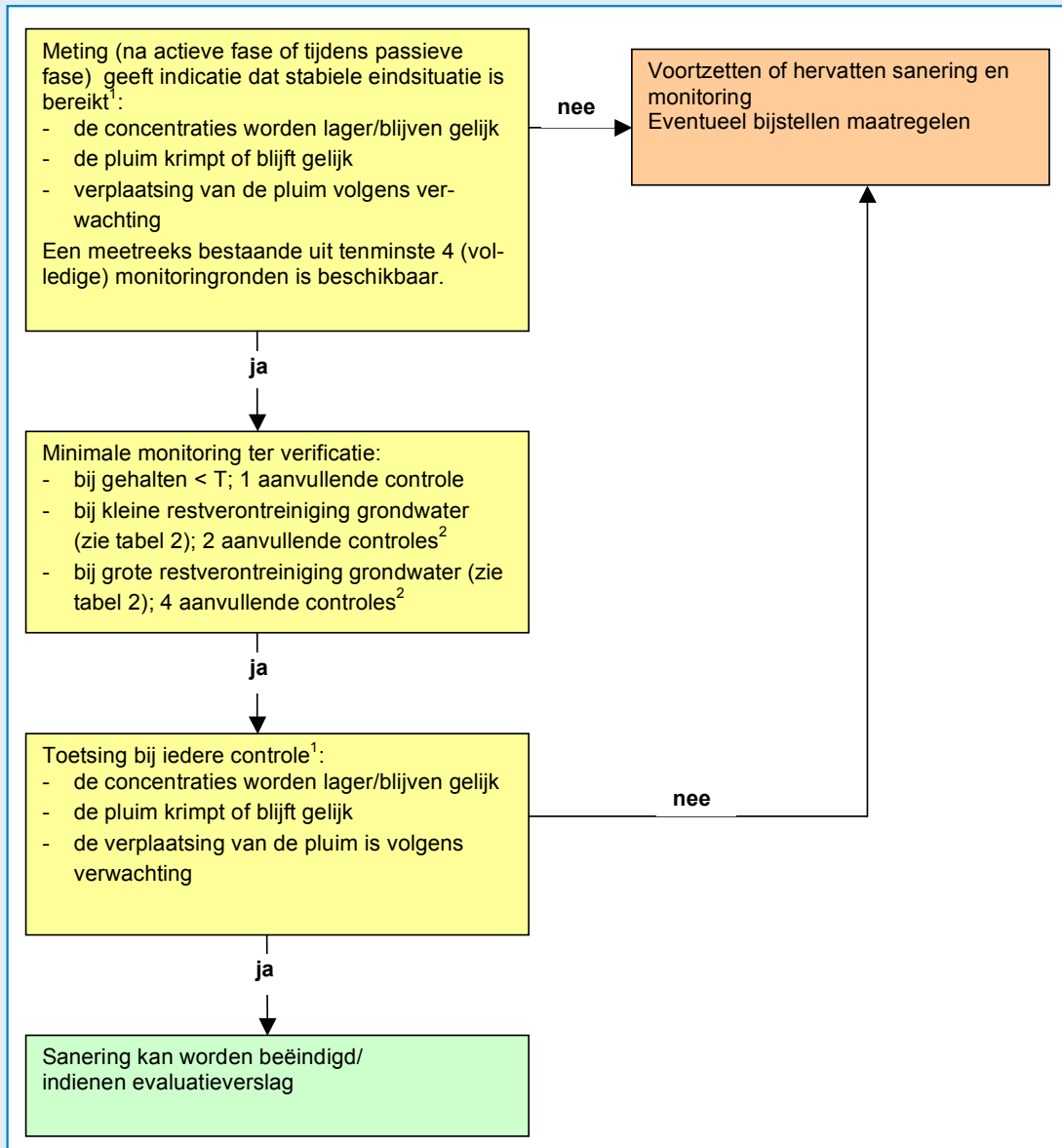
Opmerkingen

1. Met de actieve saneringsfase wordt de fase bedoeld waarin gesaneerd wordt door grondwateronttrekking, bodemluchtextractie, (periodieke) toevoeging van stoffen ter stimulering van de biologische afbraak, etc.
2. Bij zeer mobiele verontreiniging (VOC, aromaten) in zandige bodem moet worden overwogen een hogere frequentie te hanteren om snel inzicht te krijgen in het gedrag van de pluim.

Stappenschema verificatie stabiele situatie

Het stappenschema uit de BRL's geeft onvoldoende inzicht in het pluimgedrag van een restverontreiniging en dus de vraag of al dan niet sprake is van een stabiele eindsituatie. Om die reden is in Drenthe een aanvullend stappenschema van toepassing wanneer wordt uitgegaan van een restverontreiniging met een stabiele situatie (zie figuur 14). Deze "verificatie van de stabiele situatie" kan starten als het gedrag van de grondwaterplek bij een meting voldoet aan de saneringsdoelstelling (krimp, verspreiding). Dit kan zijn direct na de actieve fase (laatste meting volgens de BRL na stopzetten onttrekking) of na een (langere) passieve saneringsfase (monitoring van de afbraak). Ook in situaties waarbij de verontreiniging in het grondwater, gelet op aanwe-

zige lichte concentraties, niet wordt aangepakt kan navolgend stappenschema voor de verificatie worden toegepast. Nadrukkelijk wordt opgemerkt dat het een minimumrichtlijn betreft en dat de exacte frequentie en tijdsduur altijd moeten worden afgestemd op bodem- en stofeigenschappen.

Figuur 3.2, Stappenschema verificatie van de stabiele situatie

¹ Toetsing vindt plaats voor alle te saneren componenten en afbraakproducten.

² Periode tussen bemonsteringsronden minimaal 3 maanden.

Tabel 3.2 Onderscheid grote en kleine restverontreiniging grondwater

	< 100 m ³	100 – 1000 m ³	1000 – 10000 m ³	> 10000 m ³
S - T-waarde	klein	Klein	klein	groot
T - I-waarde	klein	klein	groot	groot
> I-waarde	klein	Groot	groot	groot
puur product (DNAP's)	groot	Groot	groot	groot

4 Zorg

Nazorg is ingedeeld in passieve nazorg en actieve nazorg.

Passieve nazorg vindt plaats als de saneringsdoelstelling is bereikt bij:

- immobiele verontreiniging, waarbij sprake is van een leeflaag sanering en eventuele gebruiksbeperkingen:
 - de maatregel is dan de registratie van de immobiele verontreiniging, leeflaag, eventuele gebruiksbeperkingen;
- bij mobiele verontreinigingen, waarbij sprake is van een stabiele eindsituatie met een restverontreiniging (trede 2 en 3 van de saneringsladder) en eventuele gebruiksbeperkingen:
 - de maatregel is dan de registratie van de mobiele verontreiniging, de stabiele eindsituatie en eventuele gebruiksbeperkingen in Globis en bij het Kadaster.

Actieve nazorg is aan de orde als de saneringsmaatregelen zijn getroffen waarbij na sanering geen sprake is van een stabiele eindsituatie. Dit zijn situaties die zich bevinden op trede 4 of 5 van de saneringsladder.

De maatregelen bestaan onder andere uit monitoring bodemkwaliteit en grondwaterkwaliteit en kwantiteit en controle en beheersen.

In navolgende tabel is de zorg gekoppeld aan de vormen van pluimgedrag (saneringsladder).

Tabel 4.1, zorg gekoppeld aan de vormen van pluimgedrag

Pluimgedrag	Kenmerken	Zorg
1. Geen pluim	Geen restverontreiniging	Geen
2. Stabiele eindsituatie	Kleine restverontreiniging Momenteel stabiel	Passieve nazorg: Registratie
3. Stabiele eindsituatie	Grote restverontreiniging Stabiel in 30 jaar	Actieve zorg tijdens de sanering: Monitoring gevolgd door registratie en controle gebruiksbeperkingen. Actieve- en passieve nazorg: registratie en controle gebruiksbeperkingen.
4. Geen stabiele eind-situatie	Restverontreiniging	Actieve Nazorg (controleren/monitoren)
5. Geen stabiele eind-situatie	Restverontreiniging	Actieve Nazorg (isoleren, beheersen en controleren/monitoren)

5 Beslismodel

Toelichting bij het beslismodel voor evaluatie en beëindiging van bodemsaneringen

Inleiding

In de bodemsaneringpraktijk komt het regelmatig voor dat een bodemsanering niet leidt tot de vooraf afgesproken saneringsdoelstelling of dat deze slechts tegen hoge kosten haalbaar is. Vaak is sprake van een van de volgende situaties.

- De verontreiniging blijkt in de praktijk omvangrijker te zijn dan vooraf was voorzien.
- Er wordt tijdens de sanering een nieuwe verontreiniging ontdekt.
- De ontgraving is gestopt op de in het saneringsplan aangegeven diepte met de verwachting dat de nog aanwezige restverontreiniging door middel van de grondwatersanering nog verwijderd wordt. In de praktijk blijkt de effectiviteit van de grondwatersanering echter tegen te vallen.
- Door aanwezige ondergrondse infrastructuur, bebouwing of wegverharding is het erg kostbaar om alle verontreiniging weg te halen. De gevolgen van de aanwezigheid van dergelijke obstakels voor het behalen van de saneringsdoelstelling zijn in het saneringsplan niet goed onderkend.
- De saneringsmaatregelen voor het grondwater geven een stagnatie te zien op een niveau boven de saneringsdoelstelling.
- Het effect van (natuurlijke) reinigingsprocessen blijkt in de praktijk minder gunstig te zijn dan vooraf was berekend.

Wijziging van de saneringsuitvoering dient vooraf aan ons te worden gemeld (zie paragraaf 7.3).

In het beslisschema is het proces aangegeven om te komen tot een afgewogen oordeel of beëindiging van de sanering verantwoord is.

Uit het beslisschema volgt dat voordat een verdere afweging plaatsvindt de omvang van een eventuele restverontreiniging dient te zijn vastgesteld.

Als de sanering voldoet aan de saneringsdoelstelling, kan de sanering worden afgerond, tenzij nog tijdelijke monitoring gewenst is om bijvoorbeeld een stabiele eind-situatie vast te stellen.

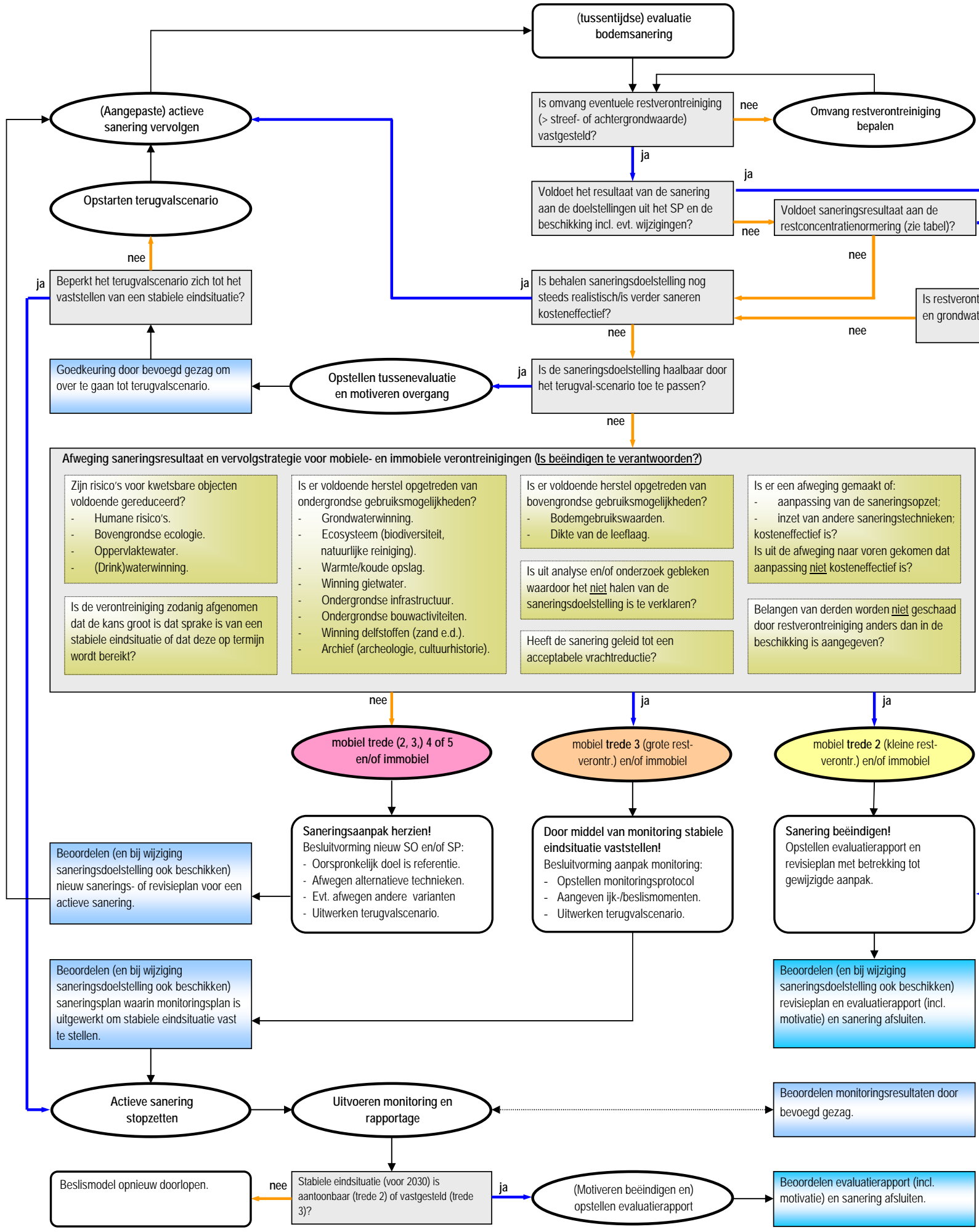
Het is verantwoord de sanering te beëindigen als na sanering een kleine restverontreiniging resteert met restconcentraties beneden de waarden uit tabel Restconcentratienormering. In een dergelijke situatie hoeft geen nieuw saneringsplan ingediend te worden.

In alle andere situaties waarbij de sanering niet voldoet aan de saneringsdoelstelling is de vraag gerechtvaardigd of het behalen van de doelstelling nog steeds realistisch en kosteneffectief is. De initiatiefnemer dient dit aan te tonen. Bij het ontbreken van een reële kans om op een kosteneffectieve wijze de saneringsdoelstelling te bereiken, mag (na instemming van ons) worden teruggevallen op het terugvalsscenario uit het saneringsplan.

Als het terugvalsscenario uit het saneringsplan geen oplossing biedt, dient de saneringsaanpak te worden herzien en is een nieuwe variantenafweging op zijn plaats. Als verder saneren niet kosteneffectief is en beëindiging van de actieve sanering te verantwoorden is (trede 2 of 3), dient dit te worden gemotiveerd. Voor een sanering met een kleine mobiele restverontreiniging (trede 2) of een immobiele restverontreiniging is aangegeven dat de sanering (gemotiveerd) beëindigd kan worden.

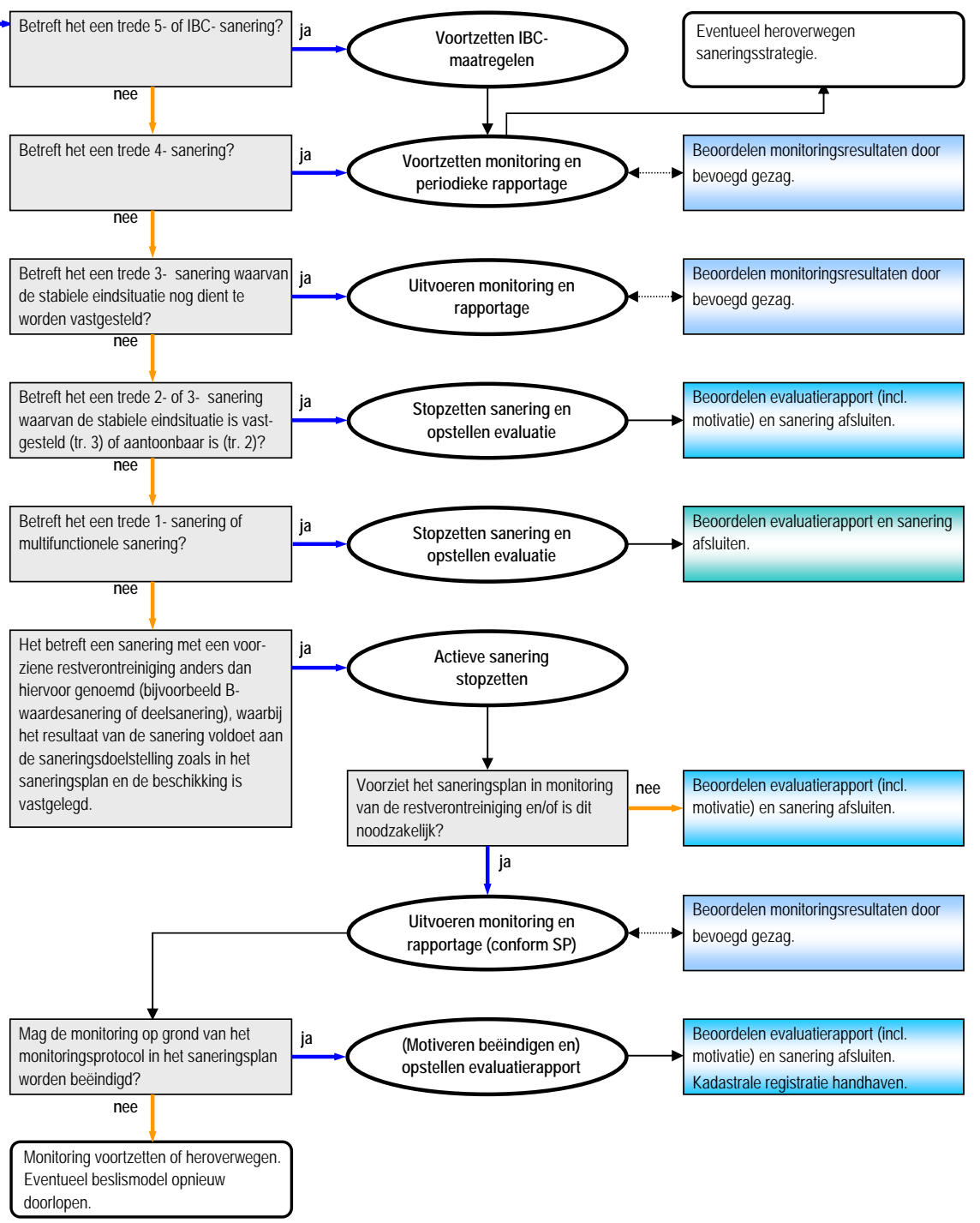
In het schema zijn de aspecten vermeld die bij de motivatie betrokken dienen te worden.

Bij wijziging van de saneringsdoelstelling dient er opnieuw een beschikking te worden afgegeven op een ingediend sanerings-/revisieplan. Voor overige gevallen dient een herziene saneringsaanpak aan het bevoegd gezag voorgelegd te worden. In het geval van een grote restverontreiniging, waarbij de verwachting is dat sprake is van een stabiele eindsituatie, volstaat een saneringsplan waarin een monitoringsprotocol is uitgewerkt. Een stabiele eindsituatie dient voor 2030 te zijn vastgesteld.

Beslismodel voor tussentijdse evaluatie- en beëindiging van bodemsaneringen

Versie 9 30-08-07

Legenda

Processtap.	Besluitvormingsproces	→ nee
Beslisstap bevoegd gezag.	Actie initiatiefnemer sanering	→ ja
		→ door naar volgende stap
		↔ wisselwerking

Provincie Drenthe
Toetsingstabel S+I-waarden en restconcentratienormering

Restconcentratienormering

lutum : 25,0 %
organisch stof : 10,0 %

	GROND (mg/kg)				
	S	2*S	0,1*I	(S+I)/2	I
Metalen					
Antimoon	3	6		9	15
Arseen	29			42	55
Barium	160	320		393	625
Berilium	1,1	2,2		16	30
Cadmium	0,8	1,6		6,4	12,0
Chroom	100	200		240	380
Cobalt	9	18		125	240
Koper	36	72		113	190
Kwik	0,3	0,6		5,2	10,0
Lood	85	170		308	530
Molybdeen	0,5	1		100	200
Nikkel	35	70		123	210
Tin	19	38		460	900
Vanadium	42	84		146	250
Zilver		-			- 15
Zink	140	280		430	720
Anorganische verbindingen					
Cyaniden - complex (pH >5)	5	10		28	50
Cyaniden - complex (pH <5)	5	10		328	650
Cyaniden - vrij	1	2		11	20
thiocyanaten (som)	1	2		11	20
Minerale olie					
Minerale olie	50	100*	500**	2525	5000
Aromatische verbindingen					
Benzeen	0,0100		0,1	0,5	1
Tolueen	0,0100		13	65	130
Ethylbenzeen	0,03		5	25,0	50
Xylenen	0,10		2,5	12,6	25
Fenol	0,05		4	20,0	40
Naftaleen	-			-	-
PAK's (som 10 VROM) (*)	1,0	2		21	40
Gechloroerde koolwaterstoffen					
dichloormethaan	0,40		1	5,20	10
1,1-dichloorethaan	0,0200		1,5	7,51	15
1,2-dichloorethaan	0,0200		0,4	2,01	4
1,1-dichlooretheen	0,1000		0,03	0,20	0,3
1,2-dichlooretheen (cis en trans)	0,2000		0,1	0,60	1
trichloormethaan	0,0200		1	5,01	10
1,1,1-trichloorethaan	0,0700		1,5	7,54	15
1,1,2-trichloorethaan	0,4000		1	5,20	10
trichlooretheen	0,1000		6	30,05	60
tetrachloormethaan	0,4000		0,1	0,70	1
tetrachlooretheen	0,0020		0,4	2,00	4
vinylchloride	0,0100		0,01	0,06	0,1

legenda: niet van toepassing

100 restconcentratienorm

Opmerkingen: minerale olie : '100' geldt voor mobiele fractie (<C20); '500' geldt vo datum: 25 juli 2000; toevoeging restconcentratie-normering 12/12/0 correcties 23/5/2002 en 29/8/2007

Provincie Drenthe
Toetsingstabel S+I-waarden
en restconcentratienormen

Restconcentratienormering										
	GRONDWATER ($\mu\text{g/l}$) ONDIEP (<10 m)					GRONDWATER ($\mu\text{g/l}$) DIEP (>10 m)				
	S	2*S	0,1*I	(S+I)/2 I		S	2*S	0,1*I	(S+I)/2 I	
Metalen										
Antimoon	-	0,30	2,0	-	20	0,15	0,30	2	10	20
Arseen	10,0	20	6,0	35	60	7,2	14	6,0	34	60
Barium	50	100	62,50	338	625	200	400	62,5	413	625
Berilium	-	0,1	1,50	-	15	0,05	0,10	1,50	8	15
Cadmium	0,40	0,8	0,60	3	6	0,06	0,1	0,60	3	6
Chroom	1	2,0	3,0	16	30	2,5	5,0	3,0	16	30
Cobalt	20	40	10	60	100	0,7	1,4	10	50	100
Koper	15	30	7,50	45	75	1,3	2,6	7,5	38	75
Kwik	0,05	0,1	0,03	0,18	0,3	0,01	0,02	0,03	0,16	0,3
Lood	15	30	7,50	45	75	1,7	3,4	7,5	38	75
Molybdeen	5	10	30	153	300	3,6	7,2	30	152	300
Nikkel	15	30	7,50	45	75	2,1	4,2	7,5	39	75
Tin	-	-	5	-	50	2,2	4,4	5,0	26	50
Vanadium	-	-	7	-	70	1,2	2,4	7,0	36	70
Zilver	-	-	4	-	40	-	-	4,00	-	40
Zink	65	130	80	433	800	24	48	80	412	800
Anorganische verbindingen										
Cyaniden - complex (pH >5)	10		150	755	1500	10		150	755	1500
Cyaniden - complex (pH <5)	10		150	755	1500	10		150	755	1500
Cyaniden - vrij	5		150	753	1500	5		150	753	1500
thiocyanaten (som)	-		150	-	1500	-		150	-	1500
Minerale olie										
Minerale olie	50	100	60	325	600	50	100	60	325	600
Aromatische verbindingen										
Benzeen	0,2		3,0	15	30	0,2		3,0	15	30
Tolueen	7,0	14,0		504	1000	7,0	14,0		504	1000
Ethylbenzeen	4,0		15	77	150	4,0		15	77	150
Xylenen	0,2		7,0	35	70	0,2		7,0	35	70
Fenol	0,2		200	1000	2000	0,2		200	1000	2000
Naftaleen	0,01		7,0	35	70	0,01		7,0	35	70
PAK's (som 10 VROM) (*)	indiv.		indiv.	indiv.	indiv.	indiv.		indiv.	indiv.	indiv.
Gechloreerde koolwaterstoffen			0,01*I					0,01*I		
dichloormethaan	0,01		10	500	1000	0,01		10	500	1000
1,1-dichloorethaan	7	14		454	900	7	14		454	900
1,2-dichloorethaan	7	14		204	400	7	14		204	400
1,1-dichlooretheen	0,01		0,1	5	10	0,01		0,1	5	10
1,2-dichlooretheen (cis en trans)	0,01		0,2	10	20	0,01		0,2	10	20
trichloormethaan	6		4,0	203	400	6		4,0	203	400
1,1,1-trichloorethaan	0,01		3,0	150	300	0,01		3,0	150	300
1,1,2-trichloorethaan	0,01		3,0	150	300	0,01		3,0	65	130
trichlooretheen	24		5,0	262	500	24		5,0	262	500
tetrachloormethaan	0,01		0,1	5	10	0,01		0,1	5	10
tetrachlooretheen	0,01		0,4	20	40	0,01		0,4	20	40
vinylchloride	0,01		0,1	2,5	5,0	0,01		0,1	2,5	5,0

legenda: niet van toepassing
100 restconcentratienorm

datum: 25 juli 2000; toevoeging restconcentratie-normering 12/12/01
correcties 23/5/2002 en 29/8/2007

6 Bevelsbeleid

Status van het beleid

Het vastgestelde bevelsbeleid heeft betrekking op het inzetten van onderzoeks- en saneringsbevelen, het bevel tot het treffen van tijdelijke beveiligingsmaatregelen (bevel TBM) en het bevel tot het nemen van beheersmaatregelen die het bevoegd gezag Wbb op grond van die wet ter beschikking staan. Na vaststelling en publicatie overeenkomstig artikel 3:40 en volgende van de Awb bevat deze notitie beleidsregels in de zin van de Awb.

Kostenverhaal

Binnen het Ministerie van VROM is een notitie Beleid inzake kostenverhaal (maart 2002) opgesteld. Die notitie bevat, in hoofdlijnen, het beleid van het ministerie met betrekking tot het kostenverhaal op grond van artikel 75 Wbb en is gepubliceerd in de Staatscourant (nummer 81 van 26 april 2002). Het beleid is deels gebaseerd op bestaande wetgeving, jurisprudentie en beleidsregels, deels op algemeen aanvaarde beginselen en inzichten. De aanbevelingen in de landelijke notitie Project afstemming bevel/kostenverhaal Wbb en het provinciale bevelbeleid zijn afgestemd met de notitie Beleid inzake kostenverhaal.

Verhouding tot andere regelingen/jurisprudentie

Bij het hanteren van het bevelbeleid is het van belang de positie daarvan te kennen ten opzichte van andere regelgeving en de jurisprudentie. In dit kader zijn met name van belang:

- de zorgplicht van artikel 13 Wbb;
- Europese regelgeving; hierbij gaat het om het toepassen van het beginsel “de vervuiler betaalt” en de gevolgen van het Europese recht op het bevelsinstrumentarium;
- de in 2006 gewijzigde Wbb ten aanzien van bedrijfsterreinen en het bevel beheersmaatregelen; het betreft hier een rechtstreeks uit de wet voortvloeiende saneringsplicht voor eigenaren of erfpachters van een bedrijfsterrein dat als zodanig in gebruik blijft, die in de plaats is gekomen van het saneringsbevel. Voor de aanspraak op een bijdrage van de overheid in de kosten indien aan de voorwaarden wordt voldaan volgen wij het Besluit financiële bepalingen bodemsanering;
- jurisprudentie.

Afbakening

De Wbb kent een groot aantal bevelen die het bevoegd gezag in het kader van de bodemsaneringsoperatie kan inzetten. In grote lijnen zijn de volgende bevelen te onderscheiden:

- bevel tot nader onderzoek (artikel 43, eerste lid, onder a, en derde lid, Wbb);
- bevel tot saneringsonderzoek (artikel 43, derde lid, Wbb);
- saneringsbevel (artikel 43, derde en vierde lid, Wbb);
- bevel tot het treffen van tijdelijke beveiligingsmaatregelen (artikel 43, eerste lid, onder b, en vierde lid, Wbb);
- het bevel tot het nemen van beheersmaatregelen TBM (artikel 43, derde lid, Wbb);
- gedoogbevel (artikel 49 juncto artikel 30, derde en vierde lid, Wbb);
- stakingsbevel (artikel 49 juncto artikel 30, tweede lid, Wbb);
- aanwijzing op grond van artikel 72 Wbb juncto artikel 4 Besluit verplicht bodemonderzoek;
- op in gebruik zijnde bedrijfsterreinen (artikel 55b Wbb).

Het bevelbeleid gaat uitsluitend in op de onderzoeks- en saneringsbevelen, alsmede het bevel TBM en het bevel beheersmaatregelen van de artikelen 43 en 46 Wbb. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen een bevel jegens de veroorzaker, de eigenaar, de erfpachter of de beperkt zakelijk of persoonlijk gerechtigde die het terrein bedrijfsmatig gebruikt of heeft gebruikt

(hierna: gebruiker) en 3 bijzondere categorieën: grondwaterverontreiniging op niet-bronpercelen, bewoners en erfgenamen.

Naast genoemde bevelen kent de Wbb nog de wettelijke verplichtingen voor eigenaren c.q. erfpachters van bedrijfsterreinen (artikel 55a en 55b Wbb). Indien de wettelijke verplichtingen als bedoeld in artikel 55b Wbb uitvoerbaar zijn, is het bevelbeleid niet aan de orde. Het bevelinstrumentarium van de Wbb wordt (samen met het verhaal van onderzoeks- en saneringskosten achteraf) ook wel het juridisch instrumentarium Wbb genoemd.

Voorkeursvolgorde

Het bevel zal met name worden ingezet om onderzoek en sanering in eigen beheer af te dwingen. De tekst van de Wbb laat een zekere mate van beleidsvrijheid met betrekking tot diegene aan wie het bevel gericht zal worden. Het komt voor dat er meerdere personen zijn aan te spreken (een bevel kunnen krijgen) voor bodemonderzoek en sanering. Tijdens de parlementaire behandeling is destijds wel een voorkeursvolgorde aangegeven. Deze voorkeursvolgorde wordt in de praktijk voor zover mogelijk gevolgd. Primair wordt er gekeken of er een veroorzaker is die kan worden aangesproken. Daarbij is niet vereist dat het instrumentarium eerst tegen de veroorzaker is ingezet, voordat de eigenaar of erfpachter wordt aangesproken.

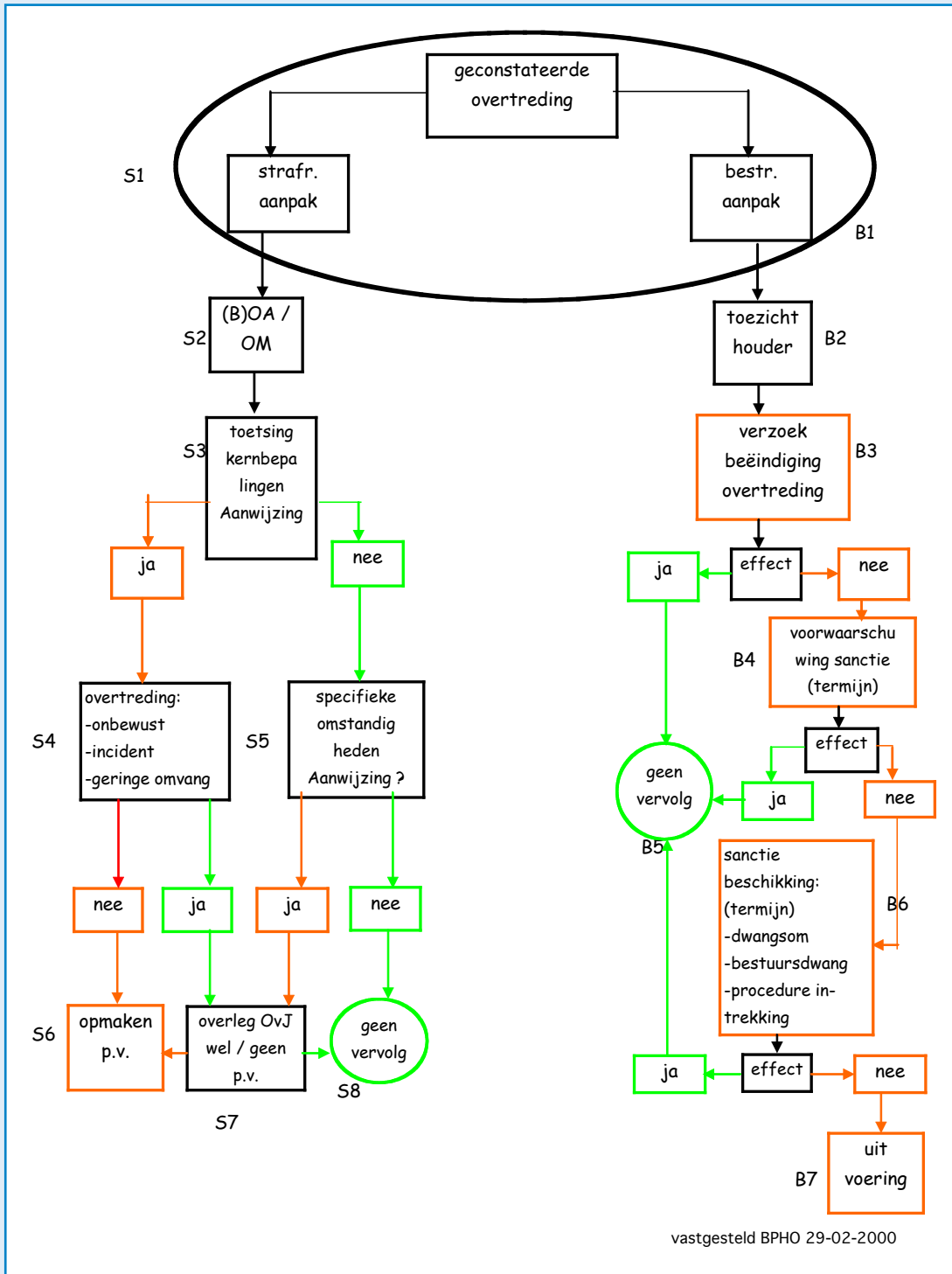
1975

Het bevelbeleid geeft regels voor de inzet van een aantal bevelen jegens de veroorzaker van bodemverontreiniging en de eigenaar, erfpachter of gebruiker van een verontreinigd terrein. Daarbij speelt het jaartal 1975 een belangrijke rol. Dit jaartal 1975 is afkomstig uit de jurisprudentie van de Hoge Raad.

Hoewel de wet bepaalde eisen stelt waaraan moet worden voldaan voordat een bevel kan worden gegeven, is op grond van de wet niet vereist dat de verontreiniging na een bepaald tijdstip moet zijn ontstaan. Strikt genomen kunnen bevelen worden gegeven voor onderzoek of sanering van bodemverontreiniging die vóór 1975 is ontstaan.

De Hoge Raad 3 heeft echter, in een kostenverhaalsprocedure op grond van artikel 21 van de Interimwet bodemsanering, het latere artikel 75 Wbb, beslist dat degene die vóór 1 januari 1975 bodemverontreiniging heeft veroorzaakt er in beginsel geen rekening mee hoeft te houden dat de overheid zich op enig moment het belang van de bescherming van de bodem zou gaan aantrekken. Dit betekent dat degene die vóór 1 januari 1975 bodemverontreiniging heeft veroorzaakt in het algemeen niet onrechtmatig heeft gehandeld en hij derhalve niet aansprakelijk is. Inmiddels is er artikel 75, zesde lid, Wbb, op grond waarvan een veroorzaker toch aansprakelijk kan zijn jegens de overheid voor de bodemsaneringskosten, ondanks dat hij niet jegens de overheid onrechtmatig handelt.

Tijdens de parlementaire behandeling van de Wbb is door de Raad van State aangegeven dat van de jurisprudentie van de Hoge Raad reflexwerking zal uitgaan bij het inzetten van het saneringsbevel. Voor de beoordeling van de rechtmatigheid van een door het bevoegd gezag gegeven saneringsbevel zal derhalve het jaartal 1975 een rol spelen.

Toelichting Stappenschema bestuurlijke en strafrechtelijke handhaving in Drenthe

Inleiding

Uitgaande van afspraken zoals gemaakt in de Overeenkomst milieusamenwerking in Drenthe en volgens het projectplan Stappenplan handhaving is een gecombineerd stappenplan samengesteld.

Het doel van dit stappenplan is, uitgaande van efficiëntie, effectiviteit en uniformiteit, te bevorderen dat bij handhavend/repressief optreden van tevoren duidelijk is welke stappen genomen

kunnen worden. Hierbij is het niet van belang welke overheid het initiatief neemt. Door het naast elkaar zetten van de strafrechtelijke en de bestuursrechtelijke variant ontstaat een transparant geheel en is het voor de betrokken handhaver en/of organisatie duidelijk wat van hem/haar verwacht wordt. In het stappenschema wordt geen onderscheid gemaakt in inrichtingsgebonden- of vrijevelddelicten.

In navolgende toelichting worden de diverse stappen verduidelijkt.

Toelichting

Uitgaande van een overtreding (constatering/klacht/calamiteit) en afhankelijk van welke organisatie of uit hoofde van welke functie, wordt de keuze gemaakt tussen een strafrechtelijke of bestuursrechtelijke of een gezamenlijke en gelijklopende aanpak (S of B). Deze keuze wordt eventueel in het lokaal handhavingsoverleg gemaakt.

Waar in het schema van de strafrechtelijke aanpak gesproken wordt over “Aanwijzing” wordt de op 8 juni 1999, onder nummer 1999Ao26, vastgestelde Aanwijzing handhaving milieurecht van het Openbaar Ministerie bedoeld.

S.

S1: Er is gekozen voor een strafrechtelijke aanpak.

S2: In de meeste gevallen zal een opsporingsambtenaar de eerste stap zetten.

S3: Is er sprake van een overtreding van een kernbepaling genoemd in de “Aanwijzing”.(zie voorlopige lijst met kernbepalingen).

S4: Het betreft overtreding van een in de “Aanwijzing” benoemde kernbepaling maar de overtreding is:

- niet bewust begaan én
- een kennelijk incident én
- gering van omvang?

S5: Het betreft geen overtreding van een kernbepaling maar er is sprake van specifieke omstandigheden zoals vermeldt in de “Aanwijzing”, zoals:

- directe aantasting of bedreiging in betekende mate van:
 - het milieu of de openbare gezondheid
 - de geloofwaardigheid van de overheid
 - eerlijke concurrentie
 - overheidscontrole
- de handelwijze van de overtreder duidt op een calculerende of malafide instelling;
- er bestaat een aanmerkelijke kans dat door niet optreden de overtreding op grotere schaal navolging vindt;
- de overtreding komt reeds op zodanig grote schaal voor dat cumulatie van ongewenste effecten kan optreden terwijl er geen bestuurlijk bevoegd gezag is dat doeltreffend kan optreden;
- internationaal recht dwingt tot handhavend optreden en er is geen bestuurlijk bevoegd gezag dat doeltreffend kan optreden.

S6: Er wordt proces-verbaal opgemaakt.

S7: Er wordt vooraf overleg gepleegd met de OvJ met betrekking tot het opmaken van een proces-verbaal

S8: Er wordt geen proces-verbaal opgemaakt.

B.

B1: Er is gekozen voor een bestuurlijke aanpak.

B2: In de meeste gevallen zal een toezichthouder de eerste stap zetten.

- B3: Er wordt een schriftelijk verzoek gedaan voor beëindiging van de overtreding waarbij een redelijke termijn ³ gesteld wordt (te motiveren redelijke verhouding tussen de ernst van het feit en een haalbare oplossing). Er dient een hercontrole plaats te vinden en bij een positief effect vindt er geen vervolg plaats (B5).
- B4: De overtreder voldoet niet aan het verzoek waarna de overtreder nogmaals een termijn (te motiveren redelijke verhouding tussen de ernst van het feit en een haalbare oplossing) voor het beëindigen van de overtreding krijgt waarbij tevens een sanctie in het vooruitzicht wordt gesteld bij het niet voldoen aan het verzoek binnen de termijn. De overtreder wordt in de gelegenheid gesteld zijn zienswijze te geven. Er dient een hercontrole plaats te vinden en bij een positief effect vindt er geen vervolg plaats (B5).
- B5: De overtreder voldoet aan het verzoek binnen de termijn zodat van verdere actie wordt afgezien.
- B6: De overtreder voldoet niet aan het verzoek en/of termijn waarna aan de overtreder een sanctiebeschikking gezonden wordt waarbij nogmaals een termijn voor het beëindigen van de overtreding gegeven wordt. In principe dient de termijn parallel te lopen aan de Awb bezwaar- en beroepstermijn. Er dient een hercontrole plaats te vinden en bij een positief effect vindt er geen vervolg plaats (B5).
- N.B. De beschikking wordt naast de dwangmiddelen dwangsom en bestuursdwang intrekking vergunning genoemd. Afgezien van het feit dat intrekking van een vergunning geen dwangmiddel is, wordt deze procedure wel genoemd omdat deze procedure het geëigende middel is als zowel dwangsom als bestuursdwang niet mogelijk zijn.*
- B7: Overtreder voldoet niet aan de gegeven last binnen de gestelde termijn waarna, afhankelijk van eventuele procedurele obstakels, tot uitvoering respectievelijk het starten van een procedure tot intrekking wordt overgegaan.

Bij de stap B6 wordt een afschrift aan het OM gestuurd waarna het OM (op verzoek) een flankerende brief zal schrijven.

In die situaties waarin het onwenselijk is het hele stappenplan met daaraan hangende termijnen te doorlopen, kan er sprake zijn van minder stappen (dus in één of twee stappen).

De criteria voor een verkorte procedure zijn:

- (dreigende) ernstige schade voor volksgezondheid en/of milieu
- recidive

N.B.

- Met betrekking tot al de toe te passen procedures zijn de bepalingen van het Wetboek van Strafvordering, de Wet op de economische delicten dan wel de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.
- Beide procedures kunnen tegelijkertijd en naast elkaar gebruikt worden. In het lokaal handhavingsoverleg kan de te bewandelen weg gekozen worden. In dit overleg kan ook informatie worden uitgewisseld.

3 De overgang tussen handhaven en gedogen is vloeïend. Wanneer houdt handhaving op en begint gedogen? Om een evenwichtig handhavingsbeleid te voeren zal de overheid die bewust afziet van actief handhaven, actief moeten gaan gedogen. Hierbij moet aan de volgende eisen worden voldaan:

- uitdrukkelijk, schriftelijk gedogen
- tijdelijk karakter (bij voorkeur vooruitlopend op vergunning)
- verbonden aan voorwaarden
- betrokkenheid van belanghebbenden (hoorplicht art 4:7 en 4:8 Awb)

